

SABIN BALAȘA — Amintirea străbunilor (proiect de frescă — Iași)

Apilarniul — un moment de referință în apiterapia mondială

După miere, ceară, păstură, polen, venin de albine, propolis și lăptișor de matcă — un nou produs apicol: **Apilarniul**, investit cu mari proprietăți vitalizante, regenerative și terapeutice, superior după opinia unora lăptișorului de matcă, el reprezintă descoperirea lui **Nicolae V. Ilieșiu**, un mai vechi și foarte cunoscut apicultor din țara noastră, primul director al unității „Apicola” (1956), autor al primului almanah al apiculturii și, totodată, cel care a introdus în albinăritul din România recoltarea lăptișorului de matcă. Nicolae V. Ilieșiu a deținut de asemenea, ani la rînd, funcții de răspundere în cadrul Institutului crescătorilor de albine, iar în prezent organizează ferma apicolă din cadrul Cooperativei agricole de producție din comuna Scornicești, județul Olt.

(Continuare în pagina 9)

LIVIU TIMBUS ■

Intreprindere etalon a electrotehnicii românești

Despre unitatea producătoare de aparate electrice de măsurat, A.E.M. după numele înscris pe firmă, adevărat etalon al electrotehnicii românești, se susține că ar fi colțul cel mai liniștit al Timișoarei, dar această apreciere nu are în vedere numai condițiile de muncă existente aici, ci și siguranța îndeplinirii sarcinilor de plan, an de an și trimestru cu trimestru, aparent fără prea mare efort din partea oamenilor, inclusiv a cadrelor de conducere. În 1979, după rezultatele obținute, A.E.M. a primit drapelul de unitate fruntașă a ministerului din care face parte, fiind distinsă totodată cu Ordinul Muncii cl. I, corespunzător locului ocupat în întrecerea socialistă din cadrul industriei constructoare de mașini. „Pentru anul 1980”, spune directorul Gheorghe Tirpe, sperăm să reedităm a-

(Continuare în pag. 12)

DUMITRU GRAUR ■
SORIN POSTOLACHE ■

Prin Țara Motilor

Am descins din nou la Cimpeni, la răsarit de confluența Ariesului Mare și Mic, într-un oraș în care izul iute al lemnului a rămas suveran, într-o insulă de case cătărate pe coaste repezi, cu țărnicile asaltate de valurile fosnitoare ale unui ocean de păduri. Și încă nu știm dacă orașul acesta, a avut sau mai are o stemă. Dacă a avut-o și nu a întors încă spatele înțeleșurilor ei simple, dacă o mai are încă, firesc și drept și cinstit ar fi ca pe scutul ei verde țapina să se încrucișeze din scurt cu securea.

În lumina acestor simboluri se deslușește și astăzi mai toată truda Cimpenilor și tot în lumina aceasta, indeobște, se înlănțuie cap la cap, de la sine, întocmai ca vorbele scutate de prisosuri ale unui proverb, și gesturile și întâmplările muncii diurne ale tăietorilor de pădure. Înainte de a fi o îndeletnicire de toată ziua, așternută ca un ștergar de temeinicie sub o piște cistigată curat, munca lor e o lume, un ținut și o țară cu legi, pilde, cintece și hotare peste care, cînd treci, pierzi o parte din tine, o fărîmă din ce ai fost și tinjești să fii iar. Și povestea ei încheagată, împlinită din zeci și zeci de crispări omenești risipite pe drumuri lungi și istovitoare, strînse cum se cuvina

(Continuare în pag. 13)

MIHAI PELIN ■

Centenarul Enescu

O mare conștiință artistică și patriotică

...Sună-răsună, lină sau năvalnică, limpede ori tulburată, calmă, furtunoasă, fluer de doină ciobănească, trîmbiță de erou luptător, muzica întregă a lui Enescu. Odată cu ea, prin ea, în noi se face auzită o rară conștiință artistică și patriotică.

Ce miracol se săvîrșea în urmă cu un secol, la Liveni, prin nașterea nemuritoare a lui Enescu: dar astăzi nimic nu ne pare mai firesc: **el trebuia să apară**, inevitabil, geniul cu nume înfățișîndu-l pe nenunțatului anonimi de geniu din popor, expresie a vocației noastre neasemuite și nestinse de a cînta, la bine și la rău, în șoaptă sau simfonizînd, pentru noi și pentru alții, punînd în muzică nu doar sunetele ce-i dau acestor arte un trup inefabil, ci și o simțire incommunicabilă în altfel, întreaga lume a gîndurilor, a ideilor neîn-căpătoare în cuvînte și filozofii.

Parcă Enescu trăiește alături de noi, în cotidian. Un mit, pe care aoroape nu ne-am mira să-l vedem trecînd azale pe Calea Victoriei, cu miinile la spate, adîn-

(Continuare în pagina 2)

SILVIU GAVRILĂ ■

Noi și valorile noastre

O lecție de la Camil...

Din cînd în cînd, citim în publicațiile noastre cite un articol, scris uneori chiar pe un ton alarmat, despre necesitatea popularizării mai organizate, mai subtile și mai eficiente a creației artistice românești peste hotare. Așa cum făceam și cu un alt prilej, voi mărturisii și aici că problema mi se pare a izvorî dintr-o cerință absolut reală și nu numai că nu voi nega, dar mă voi soroti unul dintre cei mai convinși că, în scopul realizării unui asemenea deziderat, de importanță nu numai culturală, dar și profund patriotică — nu trebuie să fie scăpate din vedere nici una din formele concrete, practice, eficiente, inclusiv o anumită diplomatie consacrată promovării culturii, bine susținută de mijloacele materiale necesare. Propaganda prin presă, prin radio, participarea directă a creatorilor de toate categoriile la manifestările internaționale avînd ca mandat poate în primul rînd acest obiectiv, activizarea sistemului de difuzare — ca viteză, ca multitudine a direcțiilor, ca eficiență etc. — toate

(Continuare în pagina 2)

EUGEN FLORESCU ■

6

ANUL XXX (1339)
5 FEBRUARIE 1981

Flacăra

Săptămînal editat de
Frontul Democrației
și Unității
Socialiste

Biblioteca Jud. Fîrșed. Deva
SALA DE LECTURĂ

Noi și valorile noastre

(Urmare din pagina 1)

acestea pot contribui la impunerea într-o măsură și mai mare a talentului și creației naționale pe nobila piață a valorilor culturii mondiale.

Dar dacă sînt de acord cu foarte multe dintre sugestiile care se fac, în articolele la care mă refer, dacă pe unele eu însumi le-am susținut, ca ziarist, în presă (de pildă, îmbunătățirea activității, pe care o socotesc absolut ineficientă, a unor sectoare culturale ale ambasadelor noastre), mărturisesc că, în același timp, lectura unor luări de poziții îmi provoacă și reale mirări, căci unele dintre ideile ce se mai susțin se cereau — la nivelul nostru de dezvoltare școlară — de multă vreme elucitate.

O primă confuzie, din păcate repetată, născută dintr-un fel de gelozie total nejustificată se face cu privire la așa-zisa favorizare a export a creației tehnico-științifice care, chipurile, n-ar fi în măsură să vorbească lumii despre originalitatea românească, mai mult, afirmându-se că această capacitate aparține cu deosebire artei. Pe această „logică” se ajunge în unele cazuri la susținerea ideii că literatura, singură, ar fi deschizătoare de drumuri în lume pentru toate celelalte forme de creație ale unui popor. Logică, firește, ușor de spulberat, fie și cu un singur exemplu: oare ceea ce știm azi despre poporul japonez datorăm în primul rînd poezilor săi sau, dimpotrivă, marii măiestrii tehnice a insularilor? „Toyota”, „Sony”, „Panasonic” au ieșit, oare, în lume, purtate pe aripile beletristicii?

Iată deci un caz prea evident care arată că un popor se poate dovedi foarte original și că poate cîștiga un mare respect la scară planetară și pe calea creației tehnice, deși mașinile, ca orice mașini, sînt formate tot din piese, iar aparatele de radio tot din tranzistori, condensatori, rezistențe etc., etc., ca pretutindeni. Henri Wald este acela care, citindu-l pe Roland Barthes în „Omni și semnele” (vol. „Artă și comunicare”, 1971), demonstrează că originalitatea gândirii japonezului, deschisă sistemelor codificate, corespunde perfect epocii electronice. Și nu avem, oare, la americani un cu totul alt exemplu, care arată că un popor poate ieși la fel de bine în lume cu fluxuri paralele de expresii ale originalității sale? Tehnica americană, celebră, există prin ea însăși și aduce — tot prin ea însăși — o mare faimă Statelor

Unite. Dar cu literatura nu se stă la fel? Respectăm, oare, marea creație tehnico-științifică americană fiindcă i-am citit în prealabil pe Faulkner, Hemingway, Poe, Caldwell, Steinbeck, Salinger, Clemens etc., etc.? Sau, invers, îi citim pe marii lor scriitori fiindcă ne-au plăcut mașinile pe care scrie „Made in U.S.A.”? Evident, orice raportare de acest fel n-ar fi decît expresia unei simple copilării. În ceea ce privește situația unui popor ca al nostru, despre care — încă în 1928 — Camil Petrescu se pronunță cu înțelegere căci „aici, la drumul mare al Orientului”, românii au „avut prea mult de luptat cu musafiri nepoftiți” și „apărînd Europa întreagă ei au avut de suportat împrejurări prea grele, ca să se poată gîndi la așezămînt culturale”, un asemenea popor ca al nostru are, cred, are nevoie să imbine cit mai atent efortul de creație tehnico-științifică cu cel al creației artistice, de toate genurile.

În această privință, lecția lui Camil Petrescu privind promovarea valorilor românești mi se pare de un profund realism și de o mare înțelepciune. Ea este expusă în toate detaliile ei în articolul „Galeria sufletului românesc”, apărut în „Universul literar” (29 aprilie 1928) și reluat în cunoscutul volum „Teze și antiteze”.

Este de subliniat legătura pe care Camil o făcea între cucerirea independenței naționale și crearea condițiilor pentru afirmarea în lume a capacităților proprii. Dar, mai ales vizavi de discuțiile ce poartă azi cu privire la promovarea valorilor, Camil dă — evident, indirect — răspunsuri fundamentale. Mai întii, textul lui spulberă definitiv viziunea sectaristă, limitată cu privire la conceptul de cultură și valori naționale.

Ordinea în care marele scriitor enumeră categoriile de creatori care n-au putut ieși în lume datorită condițiilor naționale și sociale existente altădată este următoarea: „savanții”, „scriitorii”, „artiștii”. Și mai interesant: între cei a căror originalitate de gândire și creație se cere exportată el înserează inclusiv „oamenii de stat”, pe care-i vede participînd „direct la stabilirea posibilităților sociale în lume”. Nimic deci din concepția limitativă a unor contemporani ai noștri cînd este vorba de originalitatea gândirii și creației naționale.

Dar, afirmînd că „e timpul ca, acum, cînd e stăpîn în casa lui, neamul românesc să devină din consumator de cultură, producător”, spulberînd ideea că un

popor mic n-ar putea năzui la o asemenea afirmare, susținînd că poporul român „cuprinde toate posibilitățile și avem dreptul să nu ne lăsăm intimidat de nimic”, Camil — aici fiind marea lecție pe care ne-o dă — socotea de datoriu lui să se angajeze direct, personal în realizarea acestei opere.

Din întreaga sa luare de poziție lipsesc total expresiile „cerem”, „pretindem”, „să se facă” etc. Dimpotrivă, el și-a propus ca prin munca lui de scriitor și publicist „să facă demonstrația posibilităților poporului român”, convingîndu-i atît pe concetățeni cit și pe străini și socotea „că le-a dovedit cu prisosință” conturînd publicistic o galerie de valori ale românilor. Paleta lui de nume înscrisă „un muzician de geniu — G. Enescu”; „un mare istoric — N. Iorga”; „două actrițe — Elvira Popescu și Maria Ventura”; „o scriitoare — Elena Văcărescu”; „un inginer — Gogu Constantinescu”; „un savant — Țițeica”; „un cercetător — Racoviță”; „patru medici — Marinescu, Paulescu, Cantacuzino, Levadiți”; „un orator — Titulescu” ș.a.

Intr-adevăr, și Camil spunea că „un stat nu se consolidează decît prin cultură”, dar ce larg era sensul pe care îl dădea el acestei noțiuni! O „varietate de frunzi și priviri”, cum spunea el însuși, „înseamnă jaloane pentru direcțiile sufletului românesc „în artă, în știință, în activitatea socială”, la care adăuga „valorile trecutului, care din motive specifice n-au putut trece granița”.

Iată de ce, citind luările de poziții ale unor contemporani nu pot, repet, să nu fiu surprins de pasul înapoi pe care-l conțin, oameni care, dimpotrivă, ar trebui să se afle chiar mai departe decît Camil atît în interpretarea noțiunii de cultură, în stabilirea ordinelor de prioritate (savanții sau artiștii, primii?), cit, mai ales, în formularea cerințelor. Să nu uităm că sîntem totuși la mai mult de o jumătate de secol de la cea superbă lecție intelectuală, patriotică dată în „Universul literar”. Cînd auzi „ne-am săturat de vorbe, vrem fapte” nu poți să nu te gîndești că faptele se așteaptă — după modelul lui Camil, care și propunea să acționeze direct, chiar „pe etape”, pentru a ajuta la cunoașterea și înnoirea valorilor naționale — în primul rînd de la aceia care le reclamă, nimeni altcineva neuitînd-o face nici în locul lor, nici mai bine decît ei, ca individualități sau ca institutul cu statute special atribuite în această direcție.

P. S. Pentru cei grăbiți să-și caute argumente în cererile lor, detașate de munca gen Camil, frunzărindu-l superficial pe Mircea Mălița cu privire la rolul

culturii și artei, azi, consider util să reamintesc că una dintre expresiile cele mai complete ale gândirii autorului „Aurului cenușiu” cu privire la acest subiect se găsește în volumul al treilea al „eseurilor”, paginile 142—144, din care citez: „Cultura care poate ajuta la construirea unei civilizații este în foarte mare măsură științifică și tehnică. Trebuie adus un omagiu artei, iubită muzica, stimat folclorul, gustată poezia. Fără teama de a fi unilateral, consider însă că cultura avansată are o masivă componentă științifică și tehnică. Aceasta înseamnă că cultura nu este numai o achiziție umanistică de valori, nici nu se reduce la etică, comportament și conviețuire, nu este numai cumpănă între bun și rău, între important și neimportant, între urit și frumos, ci este și o cultură care știe să producă”.

„Există și acum culturi care țin foarte mult la frondă, la ideea gratuității și cu cît o creație e mai detașată, mai lipsită de contact cu realul, cu atît e mai nobilă, autorul e cu atît mai senzational, iar gradul suprem se conferă la atingerea absurdului.

În contrast cu ele, spunem că o cultură este bună atunci cînd toți purtătorii ei sînt producători foarte calificați de bunuri, iar produsele lor nu pot să fie în primul rînd decît cele industriale”.

„Este o dată istorică momentul cînd România a hotărît să nu mai exporte petrol brut. Ea marchează în calendar trecerea de la faza exportării unui produs natural la un produs industrial, simbolizînd hotărîrea de a îmbogăți țara prin introducerea inteligenței umane în materia vindută”.

„Care este mersul culturii? Ea devine un resort activ de civilizație. Ne umple spațiul rămas neocupat al vieții noastre, întreținîndu-ne contactul cu problemele lumii. Este o cultură activă, care ne dă priceperi ce îngăduie ca o națiune să fie vinzătoare de produse complicate, cu un grad superior de elaborare intelectuală și conținînd inteligență și cultură. Un tranzistor conține cultură de tip nou tehnic și științific. Pe plan internațional, oricît va scădea tensiunea politică, spun astăzi specialiștii în prognoză, oricît se vor împuțina centrele de încordare, competiția între producători tot aspră va rămîne. Va cîștiga acela care va avea produsele civilizate bazate pe cultură și, datorită lor, va putea gusta mai mult din binefacerile culturii”.

„Așa da, vom zice. Un astfel de mod de a gîndi reflectă puternic realitățile de azi ale fenomenului cultural mondial fiind — o spunem cu mîndrie — o continuare firească, logică, a lecției lui Camil.

O mare conștiință artistică și patriotică

(Urmare din pagina 1)

cit în gînduri, fredonînd melodia infinită a muzicii. Și totuși, vai, Enescu ne este astăzi atît de familiar încît, paradoxal, nu-l cunoaștem decît superficial în reprezentările sale exterioare. Un fel de clișeu apare celor mai mulți dintre noi cînd i se rostesc numele și instanțaneu ne spunem: Enescu, desigur, știu, același, nimic nou, nimic senzational...!

În goana cu care facem lucrurile, gîndim, privim, judecăm, trăim, nu prea avem timp să ne pătrundem de acele înfăptuiri traice, adînci, pentru care este nevoie de mai mult decît un gest, o privire, un verdict și uneori o viață. Cine nu șochează nu mai atrage atenția. Lipsind timpul pentru cele putine nepieritoare, ne hrănim cu multe efemere, sătioase doar de azi pînă mîine.

Enescu a intrat și el — firesc, dar nu mai puțin regretabil — sub incidenta grabei noastre. Tot ce a gîndit îndelung, a elaborat, încheșat, a cizelat cu trudă din magma sonoră, aducînd la desăvîrsire, se supune fulgerării de blitz a privirii și înțelegerii. Acum, în acest an cînd se trage implacabilă uriașă bară de măsură a timpului, centenarul, este desigur momentul solemn cînd putem, ba chiar avem **obligația morală** să cunoaștem și analizăm, să înțelegem geniul lui George Enescu în toată amploarea semnificațiilor sale. Modestia artistului, pudoarea omului Enescu n-ar veni să ne ceară ceremonii fastuoase și focuri de artificii într-o omagiere, dar românul a știut totdeauna să respecte și perpetueze memoria eroilor săi. Nu trebuie făcut excepție cu Enescu. Tocmai cu Enescu... Și cunoscîndu-l noi în toate zările lui de lumină, de frumusețe, de unicitate, să-l impunem celorlalți, străinilor, la dimensiunile-i reale. Ah, cite valori aproximative, pentru a nu spune trecătoare, îndoelnice știu alții să ne vîndă la preț de veșnicie! Iar noi cu certitudinea perenității enesciene, să stăm modesti deoparte așteptînd de aiurea recunoașterea lui și implicit a noastră?

Nobilă, dar nociv naivă, rămîne teoria valorilor ce se impun de la sine. Atunci cum explicați că au fost uitate atîta amar de vreme nu mai puțin decît Vivaldi și Bach? Fără un Mendelssohn Bartholdy, care să-l redescopere și popularizeze, cel mai mare fluviu al muzicii — Bach — ar fi rămas încă neauzit izvor subteran.

Așa cum se și cuvenea la un centenar, vom avea anul acesta, în mod excepțional, Festivalul Internațional George Enescu — prilej ideal de a cunoaște arta și recunoaște universalitatea muzicianului român. Să nu fim malițioși socotînd puținătatea informațiilor oferite pînă la ora actuală despre festival drept un semn de insuficiență organizare sau calitate. De el se leagă speranțe prea mari și mai impor-

tante decît un act muzical sau cultural în genere. Să fim conștienți că, aproape sigur, străinii ne privesc exigenți pentru a ne judeca. (Francezii au inițiat numeroase acțiuni patronate de Asociația prietenilor lui Enescu.) Să nu uităm că există vecini pentru care alt centenar reprezintă motiv de mîndrie și nemăsurate ambiții... Ne putem permite oare să fim mai prejos? În scurtul răstimp ce rămîne pînă la festival, dacă mai sînt necesare eforturi, de orice fel, nimic nu trebuie precupețit. Festivalul nostru semnifică prea mult și prea multe pentru a detalia aici dorințele presupuse a deveni realitate în cadrul său. Vom spune doar că trebuie făcut din el încă o sărbătoare internațională a talentului național, a puterii noastre creatoare.

Oricît ne dorim și așteptăm festivalul, vedem în el o sinteză, o incununare, iar nu începutul și sfîrșitul datoriei noastre, a înțelegerii muzicianului. În 10 zile sau 2 săptămîni — cite vor fi — incipem totuși prea puțin pentru a ajunge la adevărul Enescu. Multe dintre piscuri vor rămîne inevitabil încă inaccesibile, dacă nu sîntem pregătiți sistematic, etapă cu etapă, pentru ascensiune.

Concertele stagiunii ar fi prima și cea mai curentă formă de pregătire. Aici se cîntă acum muzica enesciană ca niciodată — aproape săptămîni de săptămîni — dar numai întâmplător, după dispoziția, după predispoziția fiecărui dirijor sau organizator, cu repetări dar și absente de opus-uri. Va trebui cîntat **totul**, în mod sistematic, urmărind prin muzică devenirea și evoluția gândirii enesciene. Cu cît mai ușor ne va părea atunci urcusul...

Pentru muzica nouă, cu caracter de experiment, au devenit obișnuite concertele-dezbateri, unde se limpezesc intențiile, reușitele sau nereușitele creatorilor, într-un dialog deschis muzician-meloman. O asemenea formulă rămîne perfect adecvată și în cazul Enescu, căci găsim sensuri mereu noi tinerei sale muzici, devenită tot mai actuală prin capacitatea de a sintetiza curente, orientări, modalități componistice la a căror decantare abia acum, în prag de secol XXI, aspiră să ajungă arta sunetelor.

Cît mai avem încă vreme, să adunăm laolaltă pe hîrtie, pe bandă, pe film amintirile tuturor aceluia, din ce în ce mai puțini, ce l-au cunoscut pe Enescu și pot aduce mărturie despre ce și cum era el, cum gîndea, cum scria, cum cînta, cum explica muzica...

O integrală pe discuri a operei enesciene ar fi un act de cultură. Să mai demonstrăm ce ar însemna ea pentru temeinica apropiere de compozitor? Toată lumea o știe și nu de ieri, de azi, dar integrala nu există deocamdată decît cel mult în proiecte. Expoziții documentare, conferințe-audiții, concerte cu muzică dedicată maestrului sau inspirată de spiritul său,

timbre, vederi cu casa natală, cu cea de la Tescani sau Sinaia, iată doar cîteva dintre modalitățile la îndemînă pentru a marca centenarul.

Dar să ne imaginăm un turneu european al teatrului bucureștean de operă cu capodopera liricii moderne, „Oedip”. Ce admirabilă, ce convingătoare, pentru a nu spune copleșitoare, demonstrație de vitalitate artistică ar putea constitui. Numai s-o dorim și putem inunda lumea cu această valută forte. Nu uităm, cinematografia noastră a imortalizat destui haiduci, pistolari, căutători hai-hui de aur amăgitor pentru a socoti oportun să-și apropie în sfîrșit și fascinantă figură de efigie a lui Enescu, într-un film de substanță,

de adevăr, de artă pentru aurul pur al artei.

De ce am continua să înțelegem că un concurs internațional rămîne un deziderat pentru mai tîrziu? Cine ne împiedică să inițiem acum, măcar în anul 100, pentru tinerii noștri, un concurs național de creație și interpretare, menit să stimuleze și răsplătească talentele de care nu am dus lipsă niciodată?

Și am mai putea face în anul 100... Desigur, multe, dar esențial este să și facem ce ne stă în puteri.

Revin: cîstindu-l pe Enescu așa cum se cuvine, nu pentru el o facem, ci pentru noi. El, omul trecător, a purtat doar pe vara geniului, cum își poartă stejarii cei falnici coroana în arsita și vîiele vremurilor. Dar muzica pe care-a scris-o izvorăște din străjurile vechi, străvechi ale simțirii românești.

Sune-rămune muzica lui Enescu, o lume românească lipsită de ea ar fi aproape o lume fără grai...

Cîntec pentru Moldova (Iași)

ÎNTÎLNIREA DINTRE TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU ȘI TOVARĂȘUL ȚVIETIN MIATOVICI

O contribuție importantă la extinderea și aprofundarea în continuare a conlucrării multilaterale româno-iugoslave

Relațiile de bună vecinătate, de trainică prietenie și strinsă colaborare româno-iugoslave, devenite tradiționale, se dezvoltă continuu, dobîndesc zi de zi noi valențe. O ilustrare vie, elocventă a acestor relații o constituie recenta întâlnire de la Timișoara dintre tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, și tovarășul Țvietin Miatovici, președintele Prezidiului Republicii Socialiste Federative Iugoslavia. Continuînd practica fertilă a dialogului la nivel înalt, întâlnirea de la Timișoara a dat posibilitatea abordării unor importante probleme ale colaborării dintre România și Iugoslavia, ale situației internaționale. Desfășurate într-o atmosferă de caldă prietenie, de încredere și înțelegere reciprocă, convorbirile care au avut loc cu acest prilej au fost deosebit de fructuoase. În cadrul lor, s-a efectuat o informare reciprocă asupra preocupărilor actuale ale celor două țări și guvernelor privind dezvoltarea economico-socială a celor două țări, au fost examinate stadiul îndeplinirii înțelegerilor convenite la nivel înalt, împreună cu noi măsuri pentru extinderea colaborării bilaterale.

Era normal ca în cadrul dialogului dintre conducătorii a două țări vecine, cu excepție rapoarturi de prietenie între ele, să se revocă încă o dată principiile care stau la baza acestor rapoarturi. Iată de ce, constatînd cu satisfacție că relațiile dintre Partidul Comunist Român și Uniunea Comunistilor din Iugoslavia, dintre România și Iugoslavia se dezvoltă cu succes în toate domeniile, în spiritul Declarației comune și al celorlalte documente și înțelegeri adoptate la Belgrad în 1980, cele două părți au subliniat că baza trainică a acestei evoluții o constituie principiile respectării independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Aceste principii, verificate în practica celor două țări și țării, ca și în viața internațională, au o importanță hotărîtoare pentru întărirea prieteniei, bunei vecinătăți, înțelegerii și încrederii reciproce.

Un loc important la convorbirile de la Timișoara l-au ocupat problemele economice. Analizînd îndeaproape modul în care se dezvoltă colaborarea economică și cooperarea tehnico-științifică dintre România și Iugoslavia, felul în care se transpun în viață înțelegerile convenite, președintele Nicolae Ceaușescu și președintele Țvietin Miatovici au dat o apreciere pozitivă activității desfășurate de guvernele, organele și organizațiile economice ale celor două țări care au stabilit măsurile practice pentru realizarea și depășirea volumului de schimburi comerciale avute în vedere pentru cîincinalul 1981-1985. Totodată, în timpul convorbirilor au fost stabilite noi măsuri menite să impulsioneze dezvoltarea în continuare a relațiilor și schimburilor economice dintre țările noastre, să ducă la îndeplinirea mai rapidă a obiectivelor stabilite împreună. Participanții la convorbiri și-au exprimat convingerea că aprofundarea permanentă a relațiilor româno-iugoslave este în folosul popoarelor celor două țări, al progresului și prosperității lor, corespunde intereselor cauzei generale a socialismului, păcii și colaborării în lume.

Pe agenda convorbirilor au figurat, de asemenea, probleme esențiale ale actualității politice internaționale. Aordînd aceste probleme, tovarășii Nicolae Ceaușescu și Țvietin Miatovici au relevat din nou dorința României și Iugoslaviei de a întări conlucrarea pe plan extern. În acest context, a fost reafirmată hotărîrea celor două țări de a acționa și în viitor pentru depășirea tensiunii din viața internațională, pentru însănătoșirea climatului politic mondial, pentru reluarea și continuarea cursului destinderii, pentru soluționarea exclusiv pe cale pașnică, prin tratative, a tuturor stărilor de încordare și conflict existente în diferite regiuni ale globului, pentru o politică bazată pe deplină egalitate în drepturi, respectul independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, nerecurgerea la forță și la amenințarea cu forță, pentru asigurarea dreptului inalienabil al fiecărui popor de a fi stăpîn pe destinele sale, de a se dezvolta de sine stătător, fără nici un amestec din afară.

Ca țări europene, România și Iugoslavia sînt interesate în asigurarea pe continentul nostru a unui climat de pace; securitate și înțelegere, de colaborare între toate țările. Legat de aceasta, la recente convorbiri româno-iugoslave a fost încă o dată subliniată voința celor două țări ale noastre de a contribui activ la buna desfășurare a reuniunii de la Madrid, la încheierea ei cu rezultate cît mai rodnice, astfel încît reuniunea să impulsioneze îndeplinirea angajamentelor asumate la Helsinki, să ducă la măsuri concrete privind dezangajarea militară și dezarmarea în Europa, la dezvoltarea colaborării economice, tehnico-științifice, culturale și în alte domenii de activitate între statele participante, să asigure continuarea pro-

cesului de edificare a securității și cooperării pe continent. În același timp, s-a arătat că cele două țări vor milita în continuare pentru transformarea Balcanilor într-o zonă a cooperării multilaterale, înțelegerii și bunei vecinătăți. Cele două părți s-au pronunțat, de asemenea, pentru încetarea cursei înarmărilor, pentru trecerea la măsuri practice, eficiente de dezarmare, pentru participarea activă a țărilor mici și mijlocii la viața internațională, pentru o strînsă conlucrare pe plan internațional în vederea lichidării subdez-

Cei doi președinți și-au exprimat satisfacția față de rezultatele noului dialog româno-iugoslav la nivel înalt. În toastul rostit la dejunul dat în cinstea înaltului oaspete iugoslav, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „Această întâlnire se înscrie în cadrul contactelor tradiționale, stabilite de-a lungul anilor, prin întâlniri cu tovarășul Tito — și doresc să men-

ționez cu multă satisfacție concluzia la care am ajuns, de comun acord, de a continua și intensifica aceste contacte, de a dezvolta și în viitor conlucrarea româno-iugoslavă. Aceasta corespunde deopotrivă intereselor celor două țări și popoare, cauzei destinderii, colaborării și păcii”. Despre necesitatea continuării contactelor româno-iugoslave la nivel înalt a vorbit, de asemenea, și tovarășul Țvietin Miatovici. Apreciînd că activitatea de colaborare tradițională româno-iugoslavă „are o importanță deosebită pe plan internațional”, președintele Prezidiului Republicii Socialiste Federative Iugoslavia a spus: „Și această întâlnire a noastră confirmă necesitatea de a avea cît mai multe asemenea contacte și întâlniri”.

Se poate deci afirma cu toată certitudinea că noua întâlnire dintre cei doi șefi de stat — care continuă dialogul tradițional și rodnic româno-iugoslav la nivel înalt — s-a înscris, prin rezultatele ei

fructuoase, prin înțelegerile convenite cu acest prilej, ca o contribuție importantă la extinderea și aprofundarea în continuare a conlucrării multilaterale dintre Partidul Comunist Român și Uniunea Comunistilor din Iugoslavia, dintre România și Iugoslavia, la întărirea prieteniei și solidarității dintre popoarele noastre, în folosul și spre binele lor, în interesul cauzei socialismului, păcii, securității, înțelegerii și cooperării în Europa și în întreaga lume. Apreciînd cu entuziasm rezultatele întâlnirii româno-iugoslave la nivel înalt, oamenii muncii din țara noastră își exprimă și cu acest prilej sentimentele de dragoste fierbinte, de profundă stimă și prețuire față de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru activitatea neobosită ce o consacră înfloririi continue a patriei, bunăstării și fericirii poporului, creșterii prestigiului și rolului României socialiste pe glob.

ION CODRU ■

O inovație „suspectată“ de a fi invenție

Cititorii revistei au luat cunoștință de existența unor vrednici și bine pregătiți ingineri energeticieni, printre care Cornel Litera, de la Întreprinderea de articole din sticlă București, Mircea Ciocanu, de la Întreprinderea Optică Română București, și I. Mihai, de la Întreprinderea de mașini unelte și agregate București, care — fiecare în parte — reușiseră să pună la punct sisteme, întrucâtva asemănătoare, datorită cărora consumul de energie electrică al compresoarelor, de tip Reșița, cu 1, 2 și 3 cilindri, scădea considerabil. Prezentându-i separat, pe măsură ce-i descoperea, revista noastră i-a și reunit, în jurul unei mese rotunde, împreună cu alți specialiști, din cadrul unor unități ale Ministerului Energiei Electrice, cu reprezentanți ai Întreprinderii de construcții de mașini Reșița, concluziile acestor întâlniri și dezbateri fiind, în chip neîndoișor, că ne aflăm în fața unor metode de mare eficiență, aplicabile de îndată, cu foarte mici cheltuieli, și cu importante economii, în toate uzinele care posedă compresoare de tip Reșița și, de asemenea, a unor sisteme utile chiar și constructorilor reșițeni pentru introducerea în producție a unui tip îmbunătățit de compresor. Am fost asigurați că procedeele celor trei ingineri numiți vor fi luate în studiu, s-au lansat comenzi ferme către institutele specializate din București și Reșița. Începând din data de 7 iunie 1979, cind cititorii revistei noastre au luat cunoștință de existența inginerului Cornel Litera și pînă astăzi, „Flacăra” a mai publicat și alte articole privind un sistem original electro-pneumatic pentru reglarea debitului de aer furnizat de compresoarele Reșița, datorat altor ingineri energeticieni și anume lui Mircea Ciocanu, de la Întreprinderea Optică Română, și Ion Gh. Mihai, de la Întreprinderea de mașini unelte și agregate București, care ajunseseră la rezultate și rezolvări asemănătoare cu cele ale

lui Cornel Litera. Din lista materialelor apărute în „Flacăra” le amintim pe cele din 14 iunie 1979 (nr. 24), 13 septembrie 1979 (nr. 37), 25 noiembrie 1979 (nr. 43), 10 noiembrie 1980 (nr. 2), 13 martie 1980 (nr. 11).

● După doi ani, de la publicarea în „Flacăra”, o soluție tehnică originală în pragul generalizării pe industrie
● 300 milioane kWh nu se mai pierd prin risipă ● 150 milioane lei economii anual

De-a lungul celor doi ani, la intervale uneori suficiente de mari pentru a fi îngăduit studiul și introducerea în practică, pe o scară largă, a reglajului electro-pneumatic dar și în construcția de compresoare Reșița cu 1,2 și 3 cilindri, prevăzute cu reglaj electro-pneumatic, după una din metodele imaginare și aplicate fie la I.A.S.B., I.O.R. sau I.M.U.A.B., „Flacăra” a menținut în atenția opiniei publice și a specialiștilor noua și importantă sursă de economisire a energiei electrice.

Astăzi sintem în măsură să ne informăm cititorii că strădaniile celor trei harnici ingineri nu au fost zadarnice. Abordin-

du-l pe ing. Mircea Ciocanu, de la I.O.R., spre a ne informa de soarta inovației sale (deocamdată nu o putem numi altfel), acesta ne-a îndrumat spre noul șef al compartimentului invenții, inovații și mărci al Întreprinderii optice române, tovarășul Alexandru Chican în miinile căruia își încredințase soluția tehnică amintită.

— Încă din iarna anului trecut, luasem cunoștință, din „Flacăra”, despre realizarea inginerului Mircea Ciocanu, astfel încit, atunci cind am preluat compartimentul de invenții, inovații și mărci al acestei întreprinderi eram, în mare, familiarizat cu procedeele de reglaj al compresoarelor. La 2 februarie 1980 am întocmit dosarul de inovație și l-am înaintat spre caracterizare Institutului de cercetări științifice și inginerie tehnologică pentru automatizări, tehnică de calcul și telecomunicații — I.P.A.—T.C.T. Cu o mare operativitate, tovarășii de la acest institut ne-au răspuns la 28 aprilie 1980, prezentându-ne caracterizarea solicitată. Mai înainte de a mă referi la acele date, vreau să precizez că întreprinderea noastră înregistrează economii importante la consumul de energie electrică: aproape 500 mii kWh anual, și 400 mii lei, la valorile vechi ale kilowatului și 700 mii de lei anual, la cele noi. Din caracterizarea pe care o deținem rezultă numeroase avantaje: siguranță deosebită în exploatare, în primul rînd, datorită automatizării; reducerea de personal sau folosirea aceluiași compresorist la mai multe agregate; menținerea unei presiuni constante în limitele reglate, posibilitatea reglării presiunii în orice gamă de valori, în funcție de necesitățile de aer comprimat ale secțiilor; se elimină, aproape integral, pericolul de accidentare a celor care deservesc compresoarele.

— A fost greu drumul acesta, tovarășe Chican?

— Nu știu ce să spun... Noi ne-am înțeles bine și cu centrala și cu institutul căruia ne-am adresat. Chiar și Ministerul Industriei Constructoare de Mașini ne-a solicitat, ca și Comitetul Uniunii Sindicatelor din Metalurgie și Construcția de Mașini, prin adrese oficiale, cei dinții la 4.IV.1980 iar ceilalți la 4.III.1980, deci în urma ultimelor două articole din „Flacăra” să le punem la dispoziție documentarea necesară. Răspunzînd prompt

acestor cereri, asigurîndu-ne și de sprijinul I.P.A.—T.C.T., despre care am mai amintit, ca și de cel al C.I.E.T.A.—C.I.U.E.M.M.R. Bercei, sintem astăzi în situația de a informa opinia publică românească că tinăra întreprindere „Elec trocontact”, din Botoșani, și-a inclus în planul său, pe anul în curs, asimilarea sistemului electro-pneumatic realizat la noi în uzină de inginerul Mircea Ciocanu. Mai mult „disputa” dusă de „Flacăra” cu întreprinderea producătoare de compresoare, din Reșița, s-a soluționat și ea în mod pozitiv: noile comenzi de compresoare cu 1, 2 și 3 cilindri vor fi onorate cu agregate echipate cu sistemul electro-pneumatic atît de discutat. Înci din luna octombrie a anului trecut, s-a prezentat la noi, la I.O.R., specialistul în întreprinderea din Botoșani, pentru a prim documentarea tehnică necesară, proiectul propriu-zis, în vederea pregătirii fabricației de serie. Toate aceste măsuri asigură generalizarea, la nivelul întregii industriei românești, care utilizează compresoarele Reșița cu 1, 2 și 3 cilindri, a soluției Mircea Ciocanu, ceea ce înseamnă o economie de peste 150 milioane lei anual, dacă ținem seama că sînt 3.000 de compresoare de acest tip și una de 300 milioane kWh, pentru aceleași agregate.

Mircea Ciocanu are și el de adăuga ceva. Să-l ascultăm: „Desigur sint bucuros că, în sfîrșit, s-a ajuns la exprimarea unui punct de vedere clar în privința sistemului pus la punct aici la I.O.R. deși, la fel de bine putea să fie ales cel de la I.A.S.B., al colegului Cornel Litera ori cel de la I.M.U.A.B., al tovarășului Ion Mihai. Diferențele sint neesențiale. Un cuvînt de mulțumire trebuie să adresez colegului Alexandru Chican, care prin perseverența sa, prin încrederea pe care mi-a arătat-o și prin promptitudinea cu care a soluționat totul, de la corespondența propriu-zisă pînă la prezentarea datelor tehnice, a rezultatelor obținute la noi, întocmirea formelor legale pentru dosarul de inovație, legăturile cu centrala, cu institutele interesate, a desteleni un drum ce părea iremediabil blocat. Eu s-a mulțumit doar cu asta. A înaintat O.S.I.M.U.-ului un dosar pentru calificarea muncii mele de ani de zile drept invenție, la data de 20 decembrie 1980”.

EMANUEL VALERIU

Zero-cheltuieli la întreținere —

O utopie industrială primește calificativul urgent

Vom începe prin a relata istoria unei aparent banale greșeli de tipar — și totuși încărcată de semnificații. În cartea de telefoane a Municipiului București, pag. 780, la rubrica I.T.B. — destul de copios reprezentată, cum e și normal — primul număr de telefon care apare este cel al Centrului de cercetări termotehnice. De fapt, este vorba de terotehnică și nu de termotehnică, între cele două noțiuni neexistînd nici cea mai mică legătură. Așadar, o greșală de tipar, în legătură cu care, bineînțeles, nu facem un capăt de țară. Dar iată, o literă, un simplu m în minus anunță nașterea unei noi științe, a unui nou mod de a gândi producția și, în general, activitățile industriale ale acestui sfîrșit de veac. Cu atît mai puțin îi criticăm, pentru sus-mentionata eroare, pe alcătuitoarii cărții de telefoane cu cit însăși denumirea în cauză a fost inventată abia în 1975.

Dincolo de amănuntul anecdotic, ceea ce merită realmente evidențiat este faptul că, doar la un an după ce un inginer englez a propus introducerea în circuitul științific a acestui termen, apăsarea la noi pîma carte de terotehnică din lume, datorită unui profesor de la politehnică bucu-reșteană: doctorul inginer Constantin Aramă, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România. Reputat specialist în motoare și autor al unor lucrări cunoscute în țară și peste hotare, el este și membru al Institutului de inginerie mecanică din Marea Britanie, un prestigios for tehnic și științific. În prezent, Constantin Aramă, este unul din promotorii în România ai acestei științe cu enorme implicații economice potențiale.

Să amintim mai întîi cîteva idei de bază din lucrarea de care vorbim mai înainte, apărută la Editura Tehnică. Considerăm aceasta necesar întrucît este vorba de o nouă etapă absolută pe plan mondial, iar tirajul relativ redus (dar toată lauda pentru promptitudinea și deschiderea față de nou manifestată de editură!) i-a limitat întrucîtva impactul asupra masei largi de economiști și ingineri din țara noastră. Firește, nu ne vom mîrgini numai la carte, ci vom reda și unele păreri exprimate într-o discuție cu autorul.

Deși termenul de terotehnică a fost „inventat” recent, știința care-i poartă numele nu a fost inventată de nimeni, ea fiind rodul unei experiențe colective de producție în societatea industrială modernă. Însuși autorul cărții subliniază că în lucrarea sa nu a făcut nimic altceva decît să popularizeze, să vehiculeze idei care abia acum încep să se contureze și să-și croiască un drum în țările cele mai dezvoltate din punct de vedere industrial. Iată de ce, înainte de a aborda realitățile românești, este necesar să privim problema dintr-un punct de vedere mai ge-

neral pentru a-i înțelege mai lesne implicațiile.

Totul a pornit de la o constatare simplă, dar care abia în condițiile producției de mare serie, caracteristică lumii noastre industriale, își relevă întreaga semnificație, și anume că operațiile preventive sau corective necesare menținerii unui produs în stare de funcționare — „menținerea”, întreținerea — antrenează cheltuieli care nu rareori depășesc cu mult costul produsului însuși.

Constantin Aramă: „Terotehnică își propune să folosească în mod creator datele și informațiile din timpul exploatarii în vederea conceperii produselor, procedeele și metodele care să rentabilizeze la maximum utilizarea. Tero provine de la rădăcina verbului «a avea grijă» din limba elină veche. Terotehnică nu este atît o consecință cît mai degrabă o cerință a dezvoltării științei și tehnicii. Activitățile sale sint chemate să îndeplinească unele dintre cele mai importante funcțiuni tehnice ale perioadei pe care o parcurgem. Desfășurarea acestora nu va avea loc fără dificultăți, dealfel inerente oricărui dezvoltării. De asemenea, vor fi necesare unele cheltuieli, care însă vor fi curînd depășite cu mult de economiile realizate, în costurile mentenanței. Principiile terotehnice sint necesare educării tehnicienilor încă de pe băncile școlilor, în sensul de a sesiza și trîta problemele prin prizma unei tehnici totale, a luării în considerare a tuturor aspectelor care definesc un produs, atît tehnice, cît și economice și de altă natură”.

În contextul celor mai sus arătate, se pune evident o primă întrebare: cît costă, în realitate, întreținerea într-o societate industrială? Statisticile sint surprinzătoare. Astfel în S.U.A. 11,59 la sută din prețul produselor vîndute de oțelării încorporează exclusiv cheltuielile de întreținere a utilajelor, procentaje aproximativ egale regăsindu-se în prețul masinilor agricole sau al produselor metalurgiei neferoase. Și să nu uităm că este vorba de cea mai eficientă economie a lumii occidentale, deci în care este de presupus că există baza tehnică-materială pentru reducerea la minimum a cheltuielilor de întreținere și, în general, pentru asigurarea unei înalte eficiențe. În cazul locomotivelor Diesel electrice și al motoarelor acestora, cheltuielile pentru întreținere și reparații sint și mai mari, ele variînd, în funcție de tipul motorului respectiv, între o jumătate și o treime din cheltuielile totale; la autobuzele urbane circa o treime din cheltuielile care se fac pe întreaga durată de viață a autobuzului se efectuează doar în domeniul întreținerii și al reparațiilor!

Sînt doar cîteva exemple, terotehnică avînd aplicativitate practic în toate activitățile industriale. Din procentajele de

mai sus, care desigur nu trebuie absolutizate dar care totuși ilustrează o realitate peste care nu se poate trece, o primă concluzie sare în ochi: la nivelul unei țări ca România sumele care s-ar putea economisi datorită terotehnicii sint de ordinul miliardelor de lei.

Aceasta ne duce la o a doua întrebare: este posibil să se realizeze produse pentru care întreținerea se reduce la nimic sau aproape la nimic?

Răspunsul este afirmativ — este de păreră interlocutorul nostru. Există exemple de produse deja realizate care au un trecut bine cunoscut și o prezentă unanim recunoscută, fiind ilustrative pentru posibilitățile practice ale activităților terotehnice. Acesta este cazul frigiderelor, la care operațiile de întreținere sint practic neglijabile. De asemenea, un bun exemplu îl constituie articulele mecanismelor de direcție ale automobilelor moderne, deci inclusiv ale Daciei-1300, care nu mai pretînd operații periodice de gresaj, cel puțin între două reparații capitale ale automobilului. Întreținerea mai intervine doar prin operații de control și înlocuire, esențial mai rapide și mai puțin costisitoare și care se realizează la perioade de peste 20 de ori mai mari decît în cazul gresajului tradițional.

— Mai apare și un alt aspect deosebit de important — subliniază profesorul Aramă. Din cele ce preced s-ar putea crede că terotehnică vizează doar produse de mare serie ca televizoare, frigider, autobuze și automobile etc. Să luăm însă un exemplu din cu totul alt domeniu: instalațiile fabricilor de zahăr. Inutil de subliniat interesul major pe care-l prezintă în momentul de față pentru economia noastră națională buna funcționare a acestor fabrici. Or, ce se întîmplă? În mod curent, se produc defecțiuni, bunăoară, se sparg și se rup danturi la angrenaje. Pînă în prezent, în asemenea situații, pentru un singur dinte rupt angrenajul era scos temporar din funcțiune spre a se înlocui piesa defectă. Cu ocazia unor reparații de acest gen, în cele cîteva ore necesare înlocuirii pieselor respective, șfecla se putea răci și strica, ea nu putea aștepta! Fără a mai vorbi de daunele provocate de intreruperi care durează zile și săptămîni întregi, cînd piesele de schimb nu se găsesc la fața locului și trebuie aduse din alte părți. O nouă abordare a acestui gen de probleme se impune.

— Așadar, în această primă parte a convorbirii noastre să rezumăm ce este și ce poate da terotehnică.

— Ea depășește substanțial, ca sferă de interes, tehnica întreținerii. În adevăr, terotehnică cuprinde organizarea, disciplina și controlul operațiilor de întreținere în scopul menținerii acestora la nivele

maxime de operativitate, siguranță, exactitate și rentabilitate. Toate acestea reprezentînd, de fapt, acțiuni componente a ceea ce se poate descrie drept strategia interioară a activităților de întreținere. Pentru un produs dat, aceste preocupări sint în mod firesc de interes major, ele concurend obligatoriu la micșorarea cheltuielilor din domeniul întreținerii pentru materiale, piese de schimb, retribuții, precum și contribuînd la creșterea calității operațiilor, la mărirea viabilității, a duratei de viață etc.

— Înțelegem însă că terotehnică nu se rezumă numai la atît.

— În adevăr, ea își propune, în plus, rezolvarea unor probleme privite în prezent ca fiind oarecum exterioare activităților de întreținere. Astfel, cuprinde și o strategie exterioară în sensul coordonării activităților întregului flux, cu repercusiuni asupra însuși procesului de fabricație: ea își propune să contureze o nouă viziune, noi concepții în direcția realizării unor produse care să necesite cît mai puține operații de întreținere, dacă se poate chiar deloc, pe întreaga durată a utilizării acestora în exploatare.

— Toate acestea „sună” frumos. Dar oare nu se bazează pe o tehnică de import, costisitoare și pretențioasă, pe care nu ne-o putem permite, cel puțin în momentul de față?

— Nu, utilajul se poate fabrica la noi, la fel ca și materialul de aport necesar în tehnica sudării. Fiindcă dintre procedeele tehnologice moderne de reparare preconizate de terotehnică, sudarea oferă cel mai mare interes. Firește nu sudarea tradițională, ci metode mai speciale. Tocmai aceste metode se adresează numărului cel mai mare de obiecte de întreținut și cunoaște astăzi cele mai largi aplicații. Principalul avantaj economic direct decurge din faptul că reparația prin sudare a unei piese costă mai puțin decît prețul unei piese de schimb. În plus, recurgîndu-se la reparații și nu la înlocuiri, se reduce în mod corespunzător stocul de piese de schimb și se eliberează fonduri importante care depășesc cu mult costurile legate de organizarea unei secții de sudare. Or, în domeniul sudurii țara noastră dispune de un potențial de cercetare și de execuție extrem de calificat. La Timișoara, și nu numai acolo, s-au creat adevărate școli de sudură. Recentă vizită a tovarășului Nicolae Ceaușescu la Institutul de sudură și încercări de materiale din Timișoara a reliefat încă o dată forțele tehnice angajate în acest vital sector, fără a mai vorbi de munca de pionierat depusă de Centrul de cercetări terotehnice din București. Așadar, se poate! Nu dintr-o dată, nu peste noapte, nu fără eforturi și căutări, dar se poate!

Într-un număr viitor vom merge mai departe pe urmele terotehnicii, ale locului ce i se cuvine în industria românească. Iar acest loc înseamnă miliarde.

LIONEL NIȚESCU

Pe o palmă de brazdă

E înalt și subțire Done Circiumar, și cărunț, cărunț. Vine din secolul trecut, cu 90 de ani în spate și un glonț în piciorul drept, cocoloșit în carne, între două vene, mai sus de genunchi. Glonțul tace, multumit că și-a atins ținta, iar moș Done șchioapătă. Nu pentru că piciorul drept i-ar fi mai greu cu câteva sute de grame de plumb, ci pentru că i-a rămas puțin mai scurt.

— De ce nu l-ați scos?, întreb.
— În război, n-am avut vreme, a trebuit să mă vindec repede și să plec iar pe linia întâi. Mai pe urmă nu m-a mai săpărat. Am fost la medic și mi-a spus că și-a făcut un fel de calus, că fiind inoxidabil nu e nici un pericol. Așa stind lucrurile, n-am vrut să mă mai operez.

Glonțul stă în coapsa lui Done Circiumar din primul război mondial. Mai exact, de la 9 noiembrie 1916, orele 10. Moș Done zice că a fost un glonț „cum-secade”: cind m-a nimerit fierul ăsta, eram pe malul mării, în Dobrogea, și eram călare — povestește el; bine, deci, că s-a infipt în piciorul meu, că nu mi-a omorât calul, pe Mielu, că dacă îmi omorâse calul, cădeam la inamic. Nu l-am scos, cred eu, și din alt motiv: dintr-o anume spaimă. N-am vrut să-l văd cum arată, am vrut să-l știu acolo, închis în mine, să nu mai poată face rău la nimeni, iar cind o fi să fie îngropat odată cu mine, la doi metri sub pământ.

Există în acest sentiment al omului care a traversat o viață cu un glonț într-un picior, cu amintirea împăcată a unei crunte încercări, o tulburătoare metaforă.

De fapt, noi venisem la nonagenarul Done Circiumar să vedem cum își mun-

cește grădina, cum își cultivă cu vie, legume și zarzavaturi de toate felurile, fiecare palmă de brazdă. Il las, deci, să vorbească:

— Eu, după ce am muncit o viață, băiat de prăvălie, agricultor, membru cooperativ, bucătar la brigada de tractoare, apoi mai spre bătrînețe, paznic, acum mă distrez muncind. Am curtea asta, nu mare după cum vedeți, dar vara plantez și semăn în ea de toate: vie, ceapă, castraveți și usturoi, fasole și flori, tot felul de zarzavaturi. De ce să stau dacă pot încă munci? La anii mei, am ajuns la convingerea că numai munca te mai ține în viață. Adică nu te lasă să ruginești. Uite, acum împraștii gunoii de grajd peste brazde, printre vie, iar cind se va mai îndrepta vremea o să încep să sap, și astfel am sentimentul că nu mă doboară timpul.

— Ce producții de legume și zarzavaturi obțineți astfel?

— Cît ne trebuie nouă. Eu stau aici cu fiul meu mai mic, Alexandru. N-ai cui vinde, în comuna noastră, toți sătenii își lucrează bine și în întregime pământul, așa cum au apucat de la moșii lor. Își produc singuri de toate, nu cumpără de la oraș ce pot produce ei. Acum, pe loturile personale, pe o suprafață compactă, vom cultiva și floarea-soarelui și sfeclă-de-zahăr. Vom preda sfeclă și vom primi zahăr; vom preda „floare” și vom primi ulei. Așa cum se întâmplă acum cu griul: dăm griu și luăm piine. Și uite ce piine avem! Albă și bună și caldă. Rupeți din ea puțin miez!

Da, în comuna Cuza Vodă (Brăila) gospodării își cultivă pământul, fiecare palmă de brazdă, cum spune moș Done Circiumar.

Au cultivat cartofi chiar și în șanțurile de pe marginea drumului! El, moș Done, și fiul său Alexandru au scos patru coșuri de cartofi din cițiva metri de șanț. La fel au făcut și alți săteni. Acum au hotărât, îmi spuneau, să cultive și pe unele ulițe, mai puțin circulare, pentru că e pământ bun, roditor. Vedeți dumneavoastră, sublinia bătrînul, suprafața asta agricolă a satelor, a țării dacă e să gîndim mai la general, se tot micșorează: colo apare un combinat, aici un oraș nou și tot așa pământul se împuținează. Trebuie să ținem la pământ, să muncim fiecare metru, să îl facem să producă.

— Cu carne de unde vă aprovizionați?

— Din bățatură.

— Nu înțeleg.

— Cum adică nu înțelegeți? În curtea fiecărui om gospodar se află cîteva păsări, cițiva porci și oi. Vrei să tai o pasăre, o tai. Vrei un porc, îl tai. Cine te oprește să crești, să ai? Unii, de prin alte părți, află și eu din gazetă, cumpără totul de la oraș. Cumperi, desigur, ce nu poți produce tu la sat, dar să cumperi pui, ouă sau lapte înseamnă că ai cam uitat să muncești. Și nu e bine, că asta duce la sărăcie! La noi mai toți oamenii cresc animale pentru ei și contractează și cu statul. Fiul meu, asta cu care stau, a predat la contract un porc de 150 kilograme, doi cirlani, lină vreo 18 kilograme, păsări, ouă — la achiziții. La fel au dat la contract și ceilalți săteni.

— Vă place cum se desfășoară viața aici în comună?

— Îmi place, desigur: s-au făcut atîtea! Să vorbești de felul în care trăiesc azi oamenii noștri, de felul în care sînt dotate gospodăriile lor nu mai e o noutate. Dar uite că mai e un lucru care nu-mi place... Din 1976 s-a dat în folosință rețeaua de apă potabilă, dar... nu funcționează. Ne-a apărut canalul în curte și ne-am bucurat.

Dar bucuria n-a durat mai mult decît un vis frumos, adică mai mult de două luni. Deși noi toți am plătit pentru lucrarea asta și am plătit ca să avem apă. Vara, oamenii vin de la cîmp, plini de praf și n-au unde să se spele. Primăria ar trebui să facă ceva. Pe urmă mai e o problemă: a transportului pînă la Brăila. Nu avem cu ce ajunge la oraș. Am avut o sedință, unde a participat o tovarășă de la județ, care ne-a promis că o să se ia măsuri. S-au luat: mașina care făcea curse între Brăila și Stăncuța trecea prin Cuza Vodă. Era bine, chiar foarte bine! Dar și treaba asta a durat numai o lună. Stau și mă întreb și nu pricep: de ce n-o fi durînd mai mult aceste lucruri bune la noi?

Întrebarea asta îl sicie pe moș Done și noaptea uneori. Apoi adoarme tîrziu și visează, mai ales atunci cind doarme pe partea dreaptă, pe partea glonțului, cum zice, visează că e ștafetar la Mărășești, adică agent de legătură, și că are de dus un ordin urgent la camarazii lui din linia întâi, ordin care trebuie să ajungă cu prețul vieții sale. Incalecă, deci, pe calul lui sur; el e tînar, are numai 24 de ani, îi dă pînteni calului și, printre schije și gloanțe, ducînd un glonț în picior, ajunge în tranșee. De acolo se întoarce cu un alt ordin, calul spumegă în goană și-l poartă spre Mărășești. Oțuz, spre Varnița și Străoane, spre Soveja și Cimpuri, apoi îl suie în Bucegi pînă la cota 1100. Este itinerarul luptelor romînilor din primul război mondial, lupte la care a participat, prin misiunea sa de ștafetar, Done Circiumar. Se trezește, își dă seama că a visat, își pipăie glonțul din coapsă și se liniștește că îl simte acolo, ca o sămîntă care nu va mai incolți niciodată...

N. GRIGORE MĂRĂȘANU

„Unii uită să-și achite datoria față de pămîntul care le-a dat piinea”

— Dumneavoastră, tovarășe doctor inginer CORNELIU RAUȚĂ, susțineți că dacă întreaga suprafață arabilă a țării ar fi folosită rațional, dacă pretutindeni s-ar acționa corect pentru menținerea și ridicarea fertilității naturale a solurilor, producția totală de cereale ar întrece cu cel puțin 30 la sută cele mai bune realizări obținute pînă acum, fără a mai fi nevoie de investiții în plus. Înțeleg că vă fundamentați afirmația pe calcule ce au în vedere rezultatele practicii agricole și ale cercetării experimentale.

— Nu este doar opinia mea, ci a multor colegi. În prezent, în țara noastră revin 0,45 hectare de teren arabil pe locuitor, față de circa 0,40 cît este media pe plan mondial și — spre exemplificare — 0,97 în U.R.S.S. și 0,93 în S.U.A. și Canada. În plus, suprafața arabilă folosită efectiv în agricultura românească reprezintă aproximativ 98 la sută din totalul suprafeței potențial arabile, față de 64 la sută în U.R.S.S. și 51 la sută în S.U.A. și Canada. În perspectivă, chiar în cazul luării în cultură a întregii suprafețe de terenuri potențial arabile, este de așteptat ca la nivelul anului 2000 să ne revină

circa 0,30 hectare pe locuitor, ca urmare a creșterii populației și ocupării, prin folosințe neagricole, a unor terenuri. Așadar, datorită posibilităților limitate de extindere a suprafeței arabile, sporirea producției agricole va fi posibilă, în țara noastră, în primul rînd prin creșterea randamentului la hectar, respectiv prin îmbunătățirea continuă a capacității productive a solurilor.

— În cuvîntarea rostită la ultima plenară a Consiliului Național al Oamenilor Muncii, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că poate s-ar impune chiar înființarea unei comisii naționale pe lîngă guvern sau pe lîngă Consiliul de Stat care să asigure gospodărirea unitară, exigentă a întregului teritoriu al țării, punînd capăt risipei, manifestărilor de lipsă de răspundere față de pămînt. Ce răspunderi revin, în această direcție, Institutului de cercetări pentru pedologie și agrochimie, pe care-l conduceți?

— Noi executăm analize și determinări privind chimia și fizica solului, mineralogia, micromorfologia și microbiologia sa. Acordăm asistență tehnică și consultații

de specialitate, întocmim expertize și studii pedologice și agrochimice în vederea cunoașterii resurselor de sol, pentru proiectarea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, amplasarea de sere, vii și livezi, exploatarea sistemelor de irigații. Studiul agrochimic al terenurilor agricole din țara noastră constituie o activitate de stat, deosebit de importantă. Testările periodice sînt absolut necesare, fiindcă una dintre trăsăturile agriculturii intensive constă și în faptul că solurile înregistrează o continuă modificare a reacției și a gradului de aprovizionare a lor cu elemente nutritive. Și totuși, pentru că studiile agrochimice trebuie să fie plătite, cum e și firesc, de unitățile agricole beneficiare, conducerea unora dintre aceste unități neglijează să-și prevadă, în planurile anuale de cheltuieli, fondurile financiare necesare, deși cheltuielile acestea revin, pe hectar și an, la mai puțin de 1 la sută din costul mediu al îngrășămintelor ce se aplică anual pe un hectar.

— Cît costă o cartare agrochimică?

— În jur de 5 lei pe hectar și an.

— Și la cîți ani trebuie întreprinsă o asemenea operație?

— O dată la trei-patru ani.

— Numiți o unitate care v-a cerut colaborarea și oferiți un exemplu care să-i convingă pe cei care, ca să rămînem la termenii agricoli, iefinindu-se la mîlai s-au scumpit la țărițe.

— Pentru obținerea unor recolte mari, cu un consum de energie redus, un rol deosebit îl are amplasarea culturilor în funcție de favorabilitatea condițiilor pedoclimatice, pe baza lucrărilor de „bonificare” a terenurilor. Executarea unor asemenea lucrări în sectorul cooperatist din județul Bihor, de exemplu, a condus la certitudinea îndeplinirii sarcinilor planificate de organele centrale și, totodată, a evidențiat un disponibil de teren agricol de 24 321 hectare, pe care anual se pot produce suplimentar 15 mii tone porumb, peste 10 mii tone cartofi, trei mii tone în fuioar, trei mii tone ovăz, o mie de tone ierburi perene, 34 mii tone de fin și 60 mii tone masă verde. De aceea, apreciem că numai prin reasezarea culturilor pe această bază, agricultura țării noastre ar putea beneficia de un spor de producție vegetală de pînă la 10—15 la sută, spor obținut, practic, fără cheltuieli în plus de energie și muncă.

— Acum cred că s-a înțeles mai bine ce pierd aceia care vă ocolesc.

— „Ce pierd?” Ce pierdem! Iată un exemplu. Cele mai răspîndite îngrășăminte cu azot în țara noastră — azotatul de amoniu și ureea — au un efect de acidifiere a reacției solului, efect care constă în scăderea pH-ului cu 0,4—0,5 unități la 1 000 kilograme azot aplicate în sol. Aceasta înseamnă că în decurs de 6—8 ani soluri normale, care nu necesită măsuri de corecție, pot deveni acide în așa măsură încît recoltele să fie afectate semnificativ. Paralel cu îmbunătățirea sortimentelor de îngrășăminte cu azot, se impune, așadar, să urmărim sistematic evoluția reacției solurilor, pentru a interveni fără întîrziere, cu amendamente calcaroase, acolo unde e necesar. Deja avem aproximativ un milion și jumătate hectare de soluri arabile acide și puternic acide, iar prin extinderea lor n-am face decît să mărim consumul de energie și

volumul de investiții, avînd în vedere că și calcarul acesta trebuie extras din cariere, fărîmîțat, transportat. Iar la fiecare hectar se administrează, în medie, 5 000 kilograme, după care operația trebuie repetată la intervale de 4—5 ani. Iată de ce, înaintea măsurilor curative, ne pronunțăm pentru cele preventive... Pe de altă parte, solurile insuficient asigurate cu fosfați mobili explică recoltele nesatisfăcătoare și fluctuante de la un an la altul. În fine, trebuie știut, rolul îngrășămintelor cu potasiu este mai însemnat în anii cu mers nefavorabil al vremii, cînd plantele sînt supuse unor „stressuri” fizice (temperaturi scăzute în timpul iernii și primăverii, nebulozitate ridicată, secetă prelungită, arșiță, vînturi puternice), pe soluri cu însușiri chimice negative (acide sau alcaline) și în anii cu incidență sporită a bolilor.

— Dar dacă unele unități agricole nu-și cunosc bine pămîntul, atunci e limpede că fertilizarea se face la întîmplare?! Sau „din ochi”...

— Avem de-a face cu păgubitoarea credință că pămîntul suportă orice și că, oricum ar fi lucrat, tot dă ceva. Este uitat faptul elementar că solul funcționează ca un sistem deschis, care primește și cedează energie și materie. Energia și materia cheltuite de el, pentru a produce recolta, trebuie să-i fie înapoiate. Îngrășămintele apar ca o firească necesitate, cu atît mai mult cu cît, în prezent, solurile din țara noastră trebuie să facă față cerințelor unor soluri și hibridi cu capacități bioproductivă foarte mare. Or, s-a înțeles, o fertilizare corectă este imposibil de realizat în lipsa studiului agrochimic. Nici măcar o fertilizare unilaterală, poate corectă în limitele ei, nu are șanse, pentru că îndeobște problemele sînt strîns legate unele de altele. Un exemplu: pe de o parte, majoritatea solurilor noastre acide sînt slab și foarte slab aprovizionate cu fosfați mobili; pe de altă parte, îngrășămintele fosfatice aplicate pe aceste soluri sînt retrogradate rapid în forme puțin folositoare plantelor cultivate. Alt exemplu: aplicăm îngrășăminte cu azot — absolut necesare pentru obținerea recoltelor scontate; dar ele acidifiază solul și, precum am zis, solurile acide sînt mai slab asigurate cu fosfați mobili; asigurarea slabă cu fosfați mobili a solurilor compromise, însă, în mare măsură efectul îngrășămintelor cu azot; ba chiar, s-a constatat, aplicarea pe astfel de soluri doar a unor îngrășăminte cu azot determină scăderi de recoltă. Așadar...

— E limpede că trebuie să restituim solului, întregă, energia pe care el o cheltuiește pentru noi. Și mai e limpede că unii oameni uită să-și achite această datorie față de pămîntul care le-a dat piinea. Sau o amină pe mai tîrziu, cînd plata se face cu dobîndă.

— Păstrarea tuturor indicilor fertilității și îmbunătățirea, chiar, a calității solurilor, reprezintă un factor hotărîtor în creșterea producției agricole. Acest factor funcționează în măsura în care răspundem cît mai conștiincios la întrebările: ce și cîte elemente nutritive a „exportat” solul în plantă? Care este mărimea rezervei de care el dispune încă? Ce și cît trebuie compensat prin îngrășăminte? Dacă, după ce ne punem aceste întrebări, mai pornim și la muncă așa cum trebuie, înseamnă că facem o agricultură cu adevărat intensivă și modernă, o agricultură pe bază de bilanșuri energetice acide.

DUMITRU CONSTANTINESCU

În acest număr, reproducerea după picturile lui Sabin Bălașa, aparțin fotoreporterului A. Mihailopol.

Berbeck

— Tovarășe Ghiță Emanoil, sîntei responsabilul complexului turistic Cheia, al Cooperăției de consum Minceiu, care aparține de U.J.C.C.-Prahova. Pentru început am dori să cunoaștem din ce se compune această uzină, să-i spunem așa, de turism și de comerț?

— În primul rînd să începem cu turismul. Motelul Cooperăției de la Cheia este de categoria întâi și este pregătit, în orice moment, să găzduiască 141 de turiști. În timpul verii, la acest număr, se mai adaugă încă 37 de căsuțe cu două locuri fiecare și un teren, special amenajat într-o superbă zonă verde, pentru montarea corturilor. De asemenea, unitatea este dotată cu un centru de închiriere a materialelor sportive, jocuri distractive, un magazin de cosmetice și artizanat. Revenind la comerț, complexul se compune dintr-un restaurant de aproape 250 de locuri. Vara, în perioada de vîrf, în vecinătate, funcționează cîteva puncte, denumite de noi de întîmpinare a turiștilor. Astfel, pentru evitarea aglomerației și pentru o mai bună servire a populației în mijlocul naturii funcționează cîteva grătare, puncte de desfășurare a băuților răcoritoare, a produselor de patiserie și

„Am observat că turiștii de la șes, care vin la munte, se acomodează mai repede dacă beau zilnic cîte o lingură de sirop de brad“

cofetărie, a dulciurilor și bineînțeles a fructelor.

— Cîți oameni lucrează, în momentul de față, la bunul mers al unității?

— N-o să vă vină să credeți: exact 11. Atîta tot. Doar în timpul verii ne mai vin în ajutor cîțiva. La bucătărie, unde este cel mai mult concentrată activitatea noastră, cîțiva tineri sînt conduși de bucătarul specialist Vasile Duma. În ciuda faptului că și acesta e foarte tînăr (n-are decît 37 de ani), s-a dovedit un foarte bun specialist, cu o mare experiență în diversificarea preparatelor culinare cu specific românesc și caracteristice zonei montane.

— Cum anume? Să exemplificăm.

— Aici, cu un an în urmă, cînd am venit la Cheia, exista o prejudecată întîlnită, dealtfel, în foarte multe locuri turistice. Este vorba de sablonizarea preparatelor culinare. Cînd ceri de mîncare ți se aduce pe masă ori cîrnați și mici ori friptură. Ei, aici mi se pare că se gresese de cele mai multe ori. Se neglijează folosirea preparatelor care stau la îndemîna oricui, adică prelucrarea cîrnii folosind și elemente culinare specifice zonei în care își desfășoară activitatea respectiva unitate comercială. Spre a exemplifica, vă pot spune că, în ultimul timp, la Cheia zilnic se pot consuma patru feluri de ciorbe și patru feluri de supe. De asemenea, s-a reușit, cu foarte bune rezultate, ca fiecare kilogram de carne să-l desfăcem asortat cu patru kilograme de legume. Altfel spus, și alimentația publică trebuie să urmărească și să îndrume consumatorii spre o alimentație rațională. Trebuie, după părerea mea, să punem aici din nou în drepturi mîncarea gătită. Cînd este sezon de vîrf, la noi nu lipsesc niciodată ciorbele de legume, ciorbele de perișoare, de pasăre și de vacuță, supele de paste făinoase, de roșii, ciulama de pasăre, escaloap cu ciuperci, ciolan cu fasole, sarmăluțe și multe altele. Puteți observa, în ciuda faptului că sîntem o zonă montană,

diversificarea preparatelor culinare — fapt care nu trebuie să tină seama de anumite greutăți care se ivesc aici, vrînd, nevrînd, în aprovizionare.

— Ceea ce ne spuneți nu caracterizează numai zona montană.

— Desigur. Dar pe lîngă toate acestea se adaugă și alimentele care se pot prepara cu minimum de efort din produse întîlnite la fiecare pas. Ați auzit de ghebe? Ele sînt un fel de ciuperci care apar în diferite zone montane. Cresc oriunde. În toamna trecută, toate pașiștii din Cheia erau pline de ghebe. Cu puțin efort am reușit să conservăm aproape o mie de kilograme sub diferite forme: în sare, oțet și murate. Totodată am făcut și un test. Cei care au consumat aceste produse, nu o dată s-au întors la noi solicițindu-le. La anul ne gîndim să conservăm o cantitate mult mai mare fiindcă înlocuiește perfect celelalte forme de garnituri la baza cărora stau legumele aduse din alte zone. Pe lîngă toate acestea, vă dați seama ce economie se face și din punct de vedere al timpului și, de ce să n-o spunem, al banilor. Am gustat, nu demult, la niște gospodine, o zacuscă făcută din ghebe. Este un deliciu. Așa că la anul vom face și se va putea minca, la noi, și zacuscă, preparat foarte hrănitor făcut din ciuperci.

Apoi, zona este foarte bogată în fructe de pădure. Predomină afinelile și zmeura. Pe lîngă cunoscuta afinată și zmeurată — am pregătit compoturi și dulceturi din aceste fructe. Siropul mugurilor de brad reprezintă un foarte bun tonic. Am observat că turiștii de la șes, care vin la munte, se acomodează mai repede dacă beau în fiecare zi cîte o lingură din sirop de brad. În concluzie, vă pot spune că materiile prime aici, la munte, există la fiecare pas. Trebuie doar o muncă de mi-gală, de răbdare ca să le poți conserva.

— Despre valorificarea resturilor menajere, ce ne puteți spune?

— Asta-i un alt capitol. Prin valorifi-

care, la maximum, a resturilor menajere am reușit să creăm noi valori. Este vorba despre creșterea porcilor și a păsărilor. Din acest motiv, unitatea noastră este aprovizionată în fiecare moment cu ouă și carne proaspătă. Numai în anul care a trecut, cu forțele noastre, am crescut aproape 40 de porci. Făcînd un calcul, a rezultat că prețul unui kilogram de carne este între 9 și 10 lei. Credem noi că este un rezultat bun. Într-un timp, complexul a avut și un număr de 650 de păsări.

— Desigur, mi-ați spus o mulțime de lucruri foarte interesante. Ce planuri de viitor aveți?

— Am lucrat cîțiva ani în străinătate, într-o localitate asemănătoare din toate punctele de vedere stațiunii Cheia. Am învățat multe lucruri pe care doresc să le aplicăm și la noi în cel mai scurt timp. În primul rînd doresc să facem la Cheia un turism pe care să-l ridicăm la grad de industrie. Este vorba de un flux continuu de turiști, pe seriile turistice, pe întregă perioadă a anului. Concluzia este: ridicarea hanului turistic la gradul de hotel, unitate cu personalitate turistică. Condiții există din toate punctele de vedere, mai trebuie doar ca toți aceia care lucrează în turism să înțeleagă acest lucru.

Și fiindcă zona este foarte bogată în vinăți și pășuni, începînd din anul acesta vom avea și asemenea preparate. Totodată, vom încuraja crescătorii de animale din zonă — astfel ca, în unitate, să existe în fiecare moment al zilei lapte proaspăt și brînzeturi. Cu alte cuvinte, m-am reîntors în zona mea natală după 14 ani. Am venit cu o bogată experiență de viață și cu dorința de a lăsa ceva în urma mea.

P. SORIN ■

GESTUL TANDRU ȘI FIRESC DE POLITETE

Ideea grupajului de față ne-a sugrat-o într-una din dimineațele din urmă colegul nostru Dan Birlădeanu. Fusese cu o seară înainte, plecînd de la redacție mai devreme decît de obicei, să-și cumpere piine. A ajuns la brutărie cu zece minute înainte de ora închiderii. Gestionara făcea numerarul, cu ușa închisă. A bătut în geam cu stîlă și sto-macul gol. Continuu să numere, vinzătoarea i-a făcut semn din cap că nu, nu se poate. A implorat-o. Nimic. A amenințat-o. Cu același rezultat. Număra mai departe banii și nu l-a mai învrednicit nici măcar cu o privire. „Ei, ce-o costa, se lamenta el a doua zi. Piine avea. Pînă la opt mai erau zece minute. Altfel centru de piine prin apropiere nu exista. Ce-și închipuia? Că mîncînc, ce? Puteam să am acasă o droaie de copii, nu?”

Mai mult decît copiii de acasă, însă, pe colegul nostru îl irita faptul că ființa aceea, ca să salveze o situație care pentru el era dramatică, cum e foamea uneori, n-ar fi avut de făcut decît doi pași. „Doi pași, oameni buni, doi pași!”

Linușindu-se, a mai adăugat: „Eu tare aș vrea să știu care mai e starea de politețe la unii cetățeni”. Nimic mai simplu, i-am sugerat noi, intră în „Alimentara”, mergi cu autobuzul, tunde-te, încearcă să obții un act, un drept... „A, nu, s-a opus ei. În felul acesta n-afăm decît cine a dormit bine cu o seară în urmă, cine neglijează un ulcer sau o durere de mîsea, cine se măriră peste cîteva zile sau pur și simplu cine e prost crescut și cine nu. Ne-ar trebui niște situații limită, pe de o parte, iar pe de altă parte, lucrul sau sprijinul solicitat să fie la îndemînă, să nu coste nimic și să nu necesite nici un efort deosebit. Să forăm în sufletul omului, nu la suprafața necazurilor sau bucuriilor lui”.

Dramă conjugală

Inventînd rolul pe care urma să-l joace Pia Olaru, ne-au dat lacrimile. Sora ei de la Cimpina, soră bună, și de mamă și de tată, una din fapăturile fericite ale acestui veac contradictoriu, se află în pragul deznădejdiei, al divorțului adică, după o căsătorie ideală, perfectă, fericită, glorioasă am spune și asta numai din cauza fetei pe care a avut-o de a înfia o fată, o ființă gingașă și inteligentă și drăgălașă, dar bolnavă, cu toate că exprimarea corectă ar fi „și bolnavă”, pentru că bărbatul nu crede că fetița a mai fost și înainte bolnavă, e convins că ea, adică sora Piei, a îmbolnăvit-o din neglijență și azi așa, mîine așa, au ajuns să se certe, să plece chiar de-acasă cu fetița, caută doctori, adevărînte, medicamente, o tragedie pe care ea, Pia Olaru, nu o mai poate tolera, a luat fetița la ea — ce minunăție de fetiță! — o va face bine, dar trebuie să meargă și la școală, o lună, două, cît e nevoie pentru împăcarea celor doi soți prea irascibili acum ca să poată ajunge împreună la o înțelegere rațională. Ar dori, dacă e posibil, să înceapă școala chiar de a doua zi, are deja cîteva săptămîni de cînd absentează.

Abia mai tîrziu ne-am adus aminte că nu stabilisem vîrsta fetiței, datele de naștere și celelalte.

— Ei, am întîmpinat-o pe colega noas-

tră, cum te-ai descurcat, bănuim că ți-au fost puse o semedinele de întrebări despre fetiță? Nu i-am inventat nici o biografie.

— N-a fost nevoie, ne-a anunțat dezamă-gită. O directoare a observat că rar se întîmplă ca o femeie să plece de la un bărbat, mai degrabă se întîmplă invers, o altă directoare m-a întrebat unde locuiesc și fiindcă strada pe care am spus-o nu era chiar în raza școlii, a răsuflet ușurată și mi-a indicat școala la care să merg...

— În sfîrșit, ai fost și la școala cu pricina?

— Am fost. Aici însă, prima întrebare care mi s-a pus a fost ce limbi străine a învățat fetița la Cimpina și fiindcă n-am nimerit limbile străine care se fac în școală am fost îndrumată la școala de unde tocmai plecasem, dar care fiind în altă zonă...

— Mergem mîine fetița la școală? am întrebat nerăbdător.

— Noroc că fetița nu există. Nu, E nevoie de adevărîntă de la școala unde a învățat, de prezența mamei, de o cerere...

— Bine, dar toate astea puteau fi procurate pe parcurs, Pia dragă, trebuia să insiști. Chiar dacă, să zicem, fetița a fost furată, tot era mai bine să fie în școală decît pe mîna unei hoațe pe care în acest fel puteau s-o demaște și așa mai departe. Ai insistat?

— Colega noastră se supără:

— Cum să nu insist? Aproape că și uitasem că fetița nu există. Și acum îmi vine să plîng. Fiindcă, să știți, n-am fost primită rău. Dar nu se poate.

— De ce?

— Nu v-am spus: formalitățile!

— Începușem să ne enervăm cu toții.

— Formalitățile astea au și ele un scop, nu? Să verifice ceva, să ateste altceva, să

justifice pe cineva, sînt necesare, dar ele pot fi procurate pe parcurs...

— Eu una, să știți, a doua oară nu mă mai ofer să particip la chestii de felul acesta.

Un tată uituc

Adică Mircea Bunca. Nu mai știm de ce am ales tocmai numărul 22, a fost absolut întîmplător. Mircea însă a luat-o chiar așa și la primul magazin unde s-a prezentat a cerut numărul 22, pantofi de față, cu care apoi a umblat prin țîrg să-i schimbe cu unii de un număr mai mare, dar exact la fel. Motivul: a cumpărat mai de mult pantofii pentru ziaua fetei care între timp a crescut, și tot între timp magazinul respectiv a rămas exact fără numărul de care are nevoie. Nu poate ajunge acasă cu pantofi cu un număr mai mic și azi e chiar ziaua fetei lui. Povestește:

Miercuri, 23 ianuarie orele 11 și cîncizeci de minute, intru la unitatea „Mater-na” din Piața Romană nr. 9, și zic subțirelului care mă întîmpină (n-are ecuson, dar e brunet și poartă un col-roulé-bleu-ciel): „O pereche de pantofi maro numărul 22, pentru fetiță”. Trei minute ne agităm ambii: dumnealui pe sub steluțele frumos orînduite pe numere (17-19; 19-20; 21-23), eu pe dincolo de baricadele dinadins făcute din scaune, ca să ne împiedice accesul la etalaj. Cădem de acord asupra unei BANATIM NID 20242/76 lei 72; 22/7 (cum scrie aurit înăuntrul superbiilor condurași), îmi face bon (Nc 10560) și mă trimite să-l achit.

La casă țișenie. Aștept, ascult muzica răcnită a tranzistorului și privesc posterele lipite pe cartoane ori plasate sub cristal. Toate reprezintă pisici. M-am convins că tovarășa casieră adoră felinele, dar nu-i suferă pe clienții magazinului. Alt-minteri de ce și-ar părăsi locul de muncă în timpul programului? Apare după 15 minute de așteptare. Nici dînsa nu poartă ecuson. Achit. Cer o pungă din plastic sau ceva hîrtie pentru înfășurat pantofii. „Sandule, n-ai o cutie goală?” Așa aflu care-i numele subțirelului care, într-adevăr, mă ferește cu un ambalaj. Plec.

Urmează partea a doua a tîștului. „Mi-i schimbă ori ba, careva?”

Încerc la magazinul universal București. Etaful I, orele 12 și treizeci și cinci. Acalmie. Sînt unicul client. O tinerică (incognito, deci tot fără ecu-

son) mă repede: „Nu-i schimbăm că n-avem același model”. Caut s-o îmblînzesc: „Nu pierdeți nimic. Uite, ăia de color, cu baretă, aceeași culoare, 73 de lei. Plătește imediat diferența de un leu. Și nu numai. Pe deasupra vă lărgiți și sortimentul...”. Nimic! Intervine vinzătoarea Ana Banu: „Au fost purtați pe afară?! Se vede clar...”. Protestez liniștit. Nu mă crede nimeni că pantofii sînt noi, dar... sînt de acord să mi-i schimbe. Acuma nu mai vreau eu! Testu-i test, iar pantofii sînt pantofi. Ceea ce mă întereșă am aflat: se poate. Cu bunăvoință și înțelegere. Nici una dintre părți nu comite nici o ilegalitate. La „Căprioara”, str. Lipscani nr. 78, vinzătorul Cornel Tală: „Nu-i schimb dacă nu sînt cumpărați de la noi, dar vorbiți cu responsabilul”. Care este Mircea Tală: „Sînt cavaf vechi, de 18 ani numai aici, pe Lipscani. Nu vreau să am încercături cu miliția. Adineauri a venit unul să schimbe niște ghetuțe nemăpomenite. Nu avea bonul de cumpărare. Dacă provin din furt? Singura ilegalitate care o fac este că primesc unu-doi-trei lei, acolo. Dar nu pretind ciubuc! Vă spun einstit, ca la un client de onoare: nî! nu-i schimb”. Nu-i lume. Vorbim una, alta. Mă legitimez. Aflu și aici: „Nu există nici o indicație care să interzică schimbul. Cu bunăvoință se face. Din tot ce-am vorbit înainte cu dv. nu-mi pare rău decît de ultima frază...”. În gînd îmi răsuna finalul unei romanțe: „Te-aș plînge dar n-am laaacrimii...”

Hai la „Bucuria copiilor”. Jos, la sub-sol. Jur-imprejurul Marianci Guran, casiera, cîlop de tinere vinzătoare academizează nimicuri. Este 13 și zece minute. Cumpărătorii nu zăresc. Cu greu, cu foarte greu, Ioniță Sanda se dezlipește de grup și-mi vorbește de parcă și-ar fi început ziaua tușind: „Ați cumpărat de la noi? Nu? Să vă fie de bine! Marfa asta se găsește în tot Bucureștiul, n-o schimbăm”. Casiera Guran: „De ce insistați? Nu vrem și gata!” Responsabila Petra Ștefania este de o agresivitate nichelată: „Nu se poate, nu vrem, ce vă privește?”

Fiindcă ancheta înainta și ne prinsese în jocul ei, colegul nostru Dan Birlădeanu ne-a rugat să-i găsim și lui o împrejurare limită. Uite, nea Dane, i-am spus, în unele unități hoteliere există o dispoziție anticomercială, cum sînt toate dispozițiile birocratice, conform căreia nu ai voie să reții o cameră la hotel prin intermediul telefonului. Zici că ești din provincie, că sosești în București în jurul orei trei dimineața, că cel mai bun

Hai la hora satului!

Am fost nu demult în comuna Orbeasca, în Teleorman, căutând să aflăm cum se desfășoară activitatea culturală în timp de iarnă, adică tocmai acum, cind locuitorii acestei frumoase așezări de pe malul râului Teleorman, sint mai puțin ocupați cu munca la cimp. Doar 18 km de asfalt, pe drumul care leagă Alexandria de Pitești, separă Orbeasca de centrul administrativ al județului, dar în activitatea culturală această distanță pare să fie cu mult mai mare, de sute de kilometri parcă, într-atît de slabe sint sprijinul și îndrumarea forurilor județene de resori. Am găsit, așadar, un cămin cultural aflat aproape în paragină, nereparat de mai bine de 11 ani, care nu programează decît vreo două sau trei acțiuni pe an. În cele din urmă, din vorbă în vorbă am ajuns la una dintre problemele cu adevărat majore ale activității culturale la sate, o problemă avînd certe atribute de generalizare pentru mai toate așezările rurale ale țării: hora satului. Sint, din păcate, mai bine de două decenii de cind la Orbeasca, pentru ca să rămînem deocamdată la exemplul nostru, nu se mai organizează tradiționalele întîlniri ale tinerilor, în cadrul cărora muzica și dansurile populare se aflau la locul cel mai de cinste. Dar de ce?!, iată o întrebare la care eu greu am putut primi răspuns, interlocutorii noștri mirîndu-se ei înșiși de simplitatea întrebării și de nesiguranța răspunsurilor...

Comună frumoasă și înstărită, Orbeasca este, cu cei peste 11 000 de locuitori ai săi, cea mai mare așezare rurală a județului Teleorman. Forța sa economică se măsoară în milioane, circa 120 anual, din care mai bine de 14 provin de la cele două secții de reparații ale Postăveriei române, care a adus în comună nu numai industrie, dar și vreo 400 de locuri de muncă permanente și bine retribuite. Cele trei C.A.P.-uri, purtînd numele satelor aparținătoare comunei, adică Orbeasca de Jos, Lăceni și Orbeasca de Sus, îngrijesc pămîntul pe 9 000 de hectare, livrînd anual statului cite 3 000 de tone de griu, aproape 8 000 porumb și 2 200 floarea-soarelui. Oamenii gospodari, orbeștenii continuă o frumoasă tradiție în grădinărit, scoțînd mii de tone de legume din terenurile cooperativei și alte sute din cele aparținînd gospodăriilor populației. Oamenii știu așadar să muncească, și n-au așezat niciodată jocul înaintea muncii, cum n-au așezat nici cărăuța înaintea căilor niciînd. În Orbeasca de Jos, centrul comunei, cea mai frumoasă clădire rămîne școala, curată și bine îngrijită, lucru care oarecum ne miră atunci cind aflăm că directorul ei, Matei Petre, este în același timp și directorul căminului cultural, așezămînt aflat pe cale de ruină, cu multe uși zăvorțite și spații trecute în folosința altora. „Din 1969, ne spune Matei Petre, căminul n-a mai primit nici un ban pentru reparații, așa că asta-i situația! Poate ca anul acesta să primim ceva

fonduri de la consiliul popular. Noi așteptăm”. Din păcate, pe cel care ar fi trebuit să ne răspundă în această problemă, este vorba de secretarul adjunct al Comitetului de partid al comunei, avînd sarcini de propagandă, Ion Băjan pe numele său, nu l-am putut găsi, dînsul fiind plecat tocmai din octombrie la o școală. „N-avem decît două sau trei formații cu care ne putem prezenta, spunea Matei Petre, și ele sint formate numai din cadre, adică educatoare, învățătoare și funcționari din comună. Tăranii cooperatori nu vin la acțiunile noastre, dar să-i mai și cuprîndem în activitatea culturală!”

Dar hora satului, întrebăm, o mai țineți?! „Nu, din păcate, zice Matei Petre. Mi-aduc aminte cu plăcere, de cind eram încă mic, cum se țineau hore pe la noi, aproape în fiecare duminică, vară, iarnă, fiindcă la joc frigul nu-l mai simțea nimeni! Veneau o mulțime de tineri și intrau în joc, părinții lor plăteau lăutarii, fiindcă aveau interesul ca tinerii să se cunoască între ei, iar cei maturi asistau întotdeauna, măcar pentru ca să vadă cine cu cine se prinde la horă. Astăzi cei mai mulți stau și se uită la televizor, sau dacă ies din casă se plimba de la școală la magazin și înapoi, șoseaua n-o trec că-s multe mașini, sau merg la circumă și cu asta, distracția-i gata! Vreau însă să rețineți că pe la noi nu s-au uitat jocurile tradiționale, de prin partea locului: Băltăreasca, Salta, Murgulețul, Floricea, Zvicul, Ariciul, Ursarul, Bidineaua sau

Maneua. Se joacă pe la nunți și citeodată la bal, dar am observat un lucru interesant: mulți tineri se cam rețin în dansurile moderne, însă cind se joacă hore se prind cu toții, de nu mai e pic de loc în toată sala! De ce nu mai organizăm horă în sat, n-aș putea să spun. Cred că n-avem suficientă putere s-o facem”.

Pe tovarăsa primar Ioana Păun am găsit-o, așa cum era normal, ocupată cu treburile gospodărești ale comunei. Dar n-a fost nevoie s-o întrebăm de două ori despre hora satului. „Și mie îmi pare rău că nu se mai organizează, ne spunea dînsa. Acum au plecat mulți tineri pe la școli, știu eu, sau poate au alte ocupații și nu mai doresc să joace hora. Dar mi-aduc aminte că, anul trecut, am organizat un bal „al familiștilor”, la care am jucat multe hore și alte dansuri populare, cum e obiceiul pe la noi. A fost excepțional, toată lumea s-a simțit foarte bine, iar tinerii au venit apoi mereu să ne roage să mai facem și anul acesta unul, să-i învățăm și pe ei cum se joacă! În ceea ce mă privește, eu sint ferm convinsă că dacă luăm inițiativa vom putea porni din nou hora satului. Iarna s-ar putea juca la cămin, iar la vară putem amenaja un spațiu în spatele magazinului, acolo avem deja plantați niște plopi, punem și ceva bănci, muzicanții avem destui în comună, nu știu ce ne-ar mai putea împiedica să nu ne ținem de cuvînt”. În schimb, cetățeanul Stere Bădoi, 59 de ani și cu destule lucruri văzute în viață, nu mai era tot așa de optimist. „Într-adevăr, spunea, frumos era la horă! Se ținea în fiecare duminică după-masa, cam de la 3 incolo și numai noaptea îl mai trimitea pe tineri acasă. Așa se cunoșteau unul cu altul, se mai spunea și glume, iar al de nu muncea cum trebuie cam greu se hotăra să intre la joc, că-l știa tot satul! Prin '57-'58 s-a desființat, dar eu nu știu de ce. Acum, sigur că ar fi foarte bine de s-ar organiza din nou, dar eu nu prea cred, sint alte vremuri”.

Trebuie să mărturisim că mica noastră investigație asupra horei satului a produs mult interes în comuna Orbeasca. Am descoperit în felul acesta că în comună sint mult mai mulți dansatori decît sint cuprinși în echipa de dansuri a căminu-

lui cultural. Mai vîrstnicii Ene Gheorghe, îngrijitor de animale la C.A.P., Bălașa Alexandru, muncitor, și încă alții s-au arătat cit se poate de dornici să-i învețe pasul jocurilor populare pe cei tineri, numai prilejul să se ivească. Așa am aflat că în Orbeasca sint citeva familii care s-au înjghebat în urma cunostinței de la dansurile populare, fie ele așa-zise organizate, în cadrul căminului cultural. Sint perechi care, ca să spunem așa, cum au jucat așa s-au și luat: Maria (Micu) și Gheorghe Sirmă, Paulina (Șerban) și Viorel Fedeleș, Floarea (Gheorghe) și Radu Ion sau Mariana (Rizea) și Dumitru Lică, lucru care spune mai mult decît orice despre rolul social al horei. Astăzi, e drept, sint mulți tineri care lucrează sau învață la oraș, dar să nu uităm că ei simbată vin acasă și pleacă tocmai luni, petrecînd însă o duminică fără o prea mare atracție culturală. Navetiști fiind, la oraș sint socotiți ca locuitori ai satelor, iar în comună aparținînd mai mult orașului! Hora, spunem noi, le-ar fixa mai bine apartenența de locurile natale, i-ar integra cit de cit în viața spirituală a comunei. Ca să nu mai vorbim despre penitența frumoaselor noastre jocuri populare, a căror tradiție se cere a fi perpetuată nu de un ansamblu de 5 sau 10 perechi, ci de toți tinerii din mediul rural, de tot satul. Sint pentru noi lucruri evidente, pe care considerăm că forurile de cultură trebuie să le aibă cit mai urgent în vedere, luînd măsuri pentru o cit mai rapidă regenerare a unei tradiții excepționale, care se numește totuși aiit de simplu: hora satului!

La Orbeasca, în Teleorman, oamenii păreau cit se poate de hotărîți să reînnoiască tradiția horei, dorință exprimată aiit de mai-marilor comunei, cit și de numeroșii tineri cu care am stat de vorbă. Unul dintre aceștia, Ion Ghinea, de meserie casier la Cooperativa de credit și în timpul liber dansator la căminul cultural, ne spunea: „Eu sint de părere că tot de la noi, de la tineri, trebuie să plece inițiativa, adică să nu fie ceva impus, sau să ne invite cineva, ci noi înșine să pornim iarăși hora!” Rămîne de văzut ce se va alege de toate aceste promisiuni și frumoase intenții pe care le-am înregistrat în Orbeasca Teleormanului, comună care, de ce nu, ar putea să dea chiar ea exemplul de care este mai întîi nevoie. Așadar, așteptăm!

DUMITRU GRAUR ■

SAU CE FACE OMUL CÎND NU E OBLIGAT SĂ FACĂ?

prieten al dumitale a murit și că trebuie să iei parte neapărat la înmormîntare. O să îți se spună că există un ordin și așa mai departe. Nu te lași. Insisti și dai numărul de telefon de la care vorbești, rugînd să îți se telefoneze cu taxă inversă, pentru a se convinge că există, că nu e farsă, că nu sint amenințați să rămînă cu camera ocupată, iar dumneata să nu te prezinți. Dai datele din buletin, tot. Esti disperat. Ora trei dimineața, pe frigul ăsta, nu-i o joacă.

Așa a făcut, și a doua zi dimineață ne caută descumpănit. N-a ieșit nimic, zice. Am telefonat și la Muntenia, și la Dorobanți.

Am zis că sint tovarășul Susnea din Galați, le-am spus toată povestea și la urmă mi-au răspuns că pot veni oricind, camere există, și dacă pot să mai aduc și un prieten. Am insistat să mi se rețină camera pe numele meu, că doresc mult acest lucru, dar o făceam degeaba fiindcă ei îmi garantează că nu e nevoie de reținere. Diseară dau telefon în provincie.

A dat și tot descumpănit a venit. Am vorbit cu hotelul din Drobeta-Turnu Severin, cu cel din Tg. Mures, la fel ca în București. Vîno oricind, îți garantăm că nu rămîi pe drumuri.

— Poate au fost obraznici, am insistat noi, plictisiți!...

— Miere. Unț cu piine. Există locuri.

O femeie necăjită

Pornind de la un caz real, o studentă fără cunoștințe în București, fără bani, a ajuns într-o împrejurare dramatică și în disperare la cauză cere sprijin, un sfat, mai multor avocați care ca s-o asculte, îi pretind invariabil chitanță de plată la barou, Georgeta Blănaru a intrat în Tribunalul Capitalei.

— Mi-am luat înfățișarea unei femei amărite care venea să ceară un sfat pentru o rudă extrem de necăjită. Omenescul cazului pe care-l inventasem începuse a mă copleși în momentul în care am pășit pragul Tribunalului mare. Drept în fața intrării, pe holul lung, nu prea primitiv, lume. M-am amestecat printre cei prezenți și tot privind în dreapta și în stînga, nu știam încotro să mă îndrept. „Unde doriți să mergeți?” — am auzit în spatele meu o întrebare. „Aș vrea să stau de vorbă cu un avocat — am răspuns. Trebuie să mă

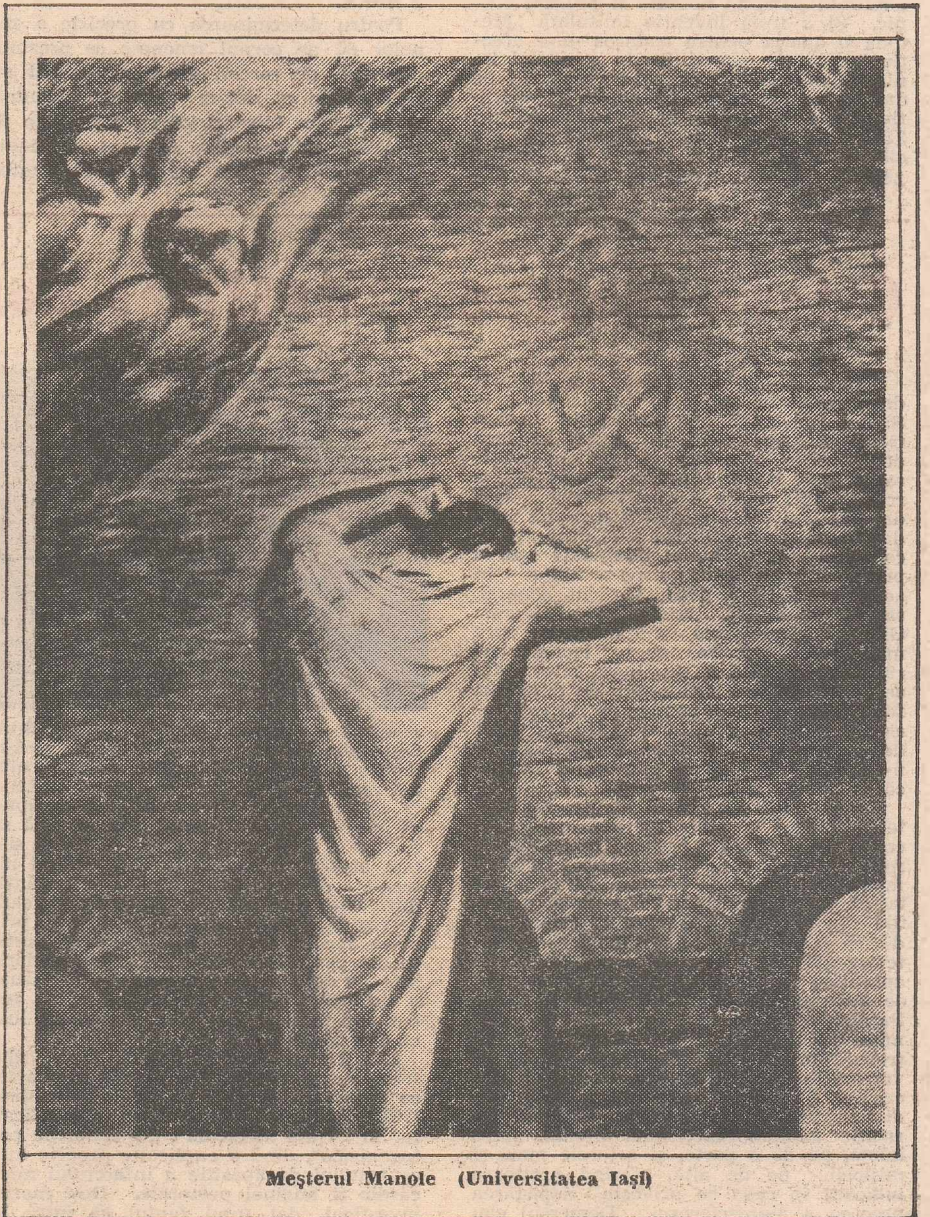
interesez pentru cineva foarte apropiat cum poate ieși dintr-un impas”. „Spuneți, vă rugăm, despre ce este vorba. Noi sintem avocați de serviciu”.

Trebuie să vă mărturisesc umirea mea în fața unei asemenea întîmplări: nu mă așteptam să găsesc pe hol niște avocați de serviciu care să te întîmpine aiit de binevoitor, să-ți asculte păsul cu răbdare îngerească, să se lase, la rîndu-le, copleșiți de caz și, în sfîrșit, să te îndrume pe linia legii, unde anume să soliciți ajutor. Primii întîlniți — avocații din colectivul nr. 5, de serviciu în acea săptămîină, după care, cei din colectivul 4 și 1. Tuturor le-am spus „povestea”: că veneam în numele unei rude foarte apropiate, o femeie necăjită, care abia se căsătorise de citeva luni cu un bărbat cu 4 copii, om așezat, căruia îi murise soția; că imediat după acest eveniment omul făcuse un accident de muncă cu pagube pentru stat care ating aproape milionul; că ruda mea, care are și ea doi copii, și ei elevi de școală, nu știe cum să se mai descurce cu popririle ce vor veni pentru milionul pagubă, cu 6 copii care cer de mîncare... Am fost ascultată exemplar, de fiecare dată, mi s-a spus cum trebuie să acționeze femeia pentru a primi ajutor de la stat în creșterea copiilor — să-i încredințeze, pentru o perioadă, caselor de copii școlari. Statul nu lasă în impas copiii în asemenea cazuri „spuneți-i femeii să fie liniștită” — m-au asigurat ei, simțînd parcă nevoia să transmită un strop de mîngiere oamenilor peste care căzuse năpasta. Nu mi s-a cerut nici un ban pentru acest sfat, cu toate că, din bunăvoință, încercaseră să intre în miezul problemei, să afle amănunte — pe care și așa le inflorisem suficient, le răpisem deci din timpul lor.

Nu m-am mulțumit cu acest test. Aflasem cum îl cheamă pe un avocat, știam de la un om de pe sală că urmează să sosească dintr-un moment în altul așa înțit am bătut la o ușă deasupra căreia scria „Director”, mi-am cerut permisiunea să-l aștept pe dl. avocat X, pe care nestiînd cum arată, nu puteam să-l aștept afară. „Luați loc!” — mi s-a răspuns cu aceeași bunăvoință cu care începusem a mă obișnui deja. Și, în vreme ce așteptam au intrat: un bătrîn care a venit să întrebe cum să procedeze în cazul lui: depusese actele de pensionare, dar pensia întîrzia să-i sosească. Omul de la birou după ce l-a ascultat, i-a explicat unde trebuie să se adreseze — la șeful Oficiului de pensii sau la forul ierarhic superior — D.P.M.O.S., apoi o femeie care a întrebat cum poate intra în posesia unui nou certificat de căsătorie. I-a răspuns și ei cu aceeași amabilitate și calm cu toate că întrebările cu pricina nu se constituiau ca niște consultații juridice, cu toate că nu aici ar fi trebuit să se adreseze cei doi pentru lămurirea situației lor.

Așadar, numai amabilitate! Pe holuri, în birouri. E firesc — ni s-a spus — toți cei care apelează la noi sint virtualii noștri clienți. Politetea, fără excepție, este obligatorie în meseria noastră!

Grupaj realizat de
NICOLAE CRISTACHE, DAN BIRLĂDEANU,
PIA OLARU, MIRCEA BUNEA,
GEORGETA BLĂNARU ■

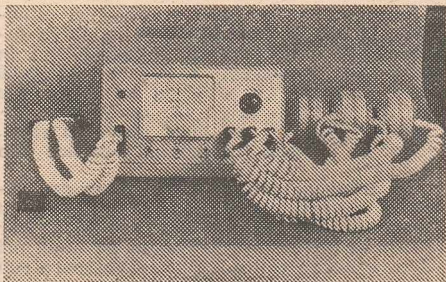

Meșterul Manole (Universitatea Iași)

Biorecombinatorul Rădvan

Aparatul denumit de autorii lui „Biorecombinatorul Rădvan”, prezentat la recenta Expoziție națională a invențiilor din cadrul Festivalului „Cintarea României”, este una din acele creații apărute prin harul și strădania unor cercetători — soții Teodor și Marijana Rădvan — de la granița dintre științe.

Cu ani în urmă, profesorul colonel Teodor Rădvan — inventator și autor de manuale de specialitate — lucra la un aparat ce acționa folosind cimpul magnetic. De cele mai multe ori era obosit, dar se reconforta după ce lucra la aparat. La început nu și-a explicat enigma pentru că apoi s-o pună pe seama cimpului magnetic; ca orice specialist serios n-a mers mai departe până n-a văzut ce-au obținut alții în acest domeniu. A procurat materiale de specialitate, prin 1952—1953 posibilitățile erau reduse, așa că abia prin 1969 a găsit materiale științifice suficiente. Nu putea merge numai pe intuiție în știință, treaba asta era posibilă în perioadele de început ale dezvoltării științelor, mai ales că și pentru cercetătorii de auză terenul părea neabătător. A tot acumulat, până a ajuns la deducții, curgând încă multă apă pe Dimbovița. În 1969 a apărut o știre cum că la N.A.S.A., în laboratoarele de cercetări spațiale, s-a simțit exact efectul observat de Teodor Rădvan cu 20 de ani în urmă. Mai mult, și-a adus aminte că maramureșenii ce trăiesc aproape de fîntina lui Pîntea au o mare longevitate, făcînd imediat legătura cu existența unui cimp magnetic de se o-presc motoarele unori, pe muntele Gutin, între Baia Mare și Sighetu Marmăției. Știri despre zone ale pămîntului cu magnetism terestru locuite de longevivi au mai apărut. Cu și mai mare încredere în reușită, fizicianul Teodor Rădvan, ajutat de soția sa, chimista Marijana Rădvan, a pornit cu îndrăjire să lămurească mai vechile gânduri. Urmarea este acest aparat ce înglobează trei brevete: „Metoda de diagnosticare a afecțiunilor generate de anomalii în schimbul ionic la nivel celular” (certificat de inventator nr. 73296), „Metoda de tratament pentru vindecarea afecțiunilor datorate unor anomalii în schimbul ionic la nivel celular” (nr. 73297), „Metoda și aparatul pentru tratarea unor afecțiuni datorate anomaliiilor în schimbul ionic la nivel celular” (nr. 73298), acordate de O.S.I.M. la data de 17 decembrie 1979. Se cuvine să amintim că toate cele trei invenții au fost avizate favorabil de Academia de Științe Medicale. Este interesant de consemnat că la „Metoda de tratament pentru vindecarea afecțiunilor datorate unor anomalii în schimbul ionic la nivel celular” studiul comparativ se bazează, cităm, pe următorul material documentar: Brevet S.U.A. nr. 3 841 306/1974 cu titlul „Traductor pentru stimularea nervilor, fără contact” și brevet S.U.A. nr. 3 993 932/1976 cu titlul „Echipament pentru descărcarea sarcinilor electrostatice”. Față de cele de mai sus, invenția analizată prezintă noutate și progres tehnic. Și a treia invenție intitulată „Metoda și aparatul pentru tratarea unor afecțiuni datorate anomaliiilor în schimbul ionic la nivel celular” are în expunerea de motive de asemenea un studiu comparativ bazat pe două brevete S.U.A. nr. 3 556 877/1971 denumit „Aparat și cap electroterapeutic și metodă terapeutică pentru aplicare”, nr. 3 841 305/1974 „Sis-

tem inductiv pentru stimularea neurală externă”, față de care propunerea profesorului Rădvan prezintă elemente de noutate și progres tehnic.

Principiul funcționării aparatului și metodele de tratament se bazează pe faptul că activitatea normală a celulei umane, cit și dezvoltarea ei, sint fenomene strins legate de existența unor mici diferențe de potențial electric, între cele două fețe ale membranei celulare; precum și faptul că diferențele mari de potențial electric duc la existența anormală a celulei umane, dezvoltarea ei rapidă, maturizarea înainte de timp și, ceea ce este mai important, divizarea celulei umane în mod anarhic, dezordonat. Cercetările recente (printre care cele conduse de către dr. Clarence Cone, șeful laboratorului de fiziologie moleculară de la Centrul de cercetări N.A.S.A., Hudson, statul Virginia, S.U.A.) au dus la concluzia că toate aceste anomalii funcționale sint cauzele principale ale multor afecțiuni grave: reumatism, tumori, cancer etc. Revenind la perioada de început, autorii și-au organizat o muncă de cercetare și, datorită unei activități bine planificate și rigurose susținute, au reușit să obțină rezultate satisfăcătoare în înlăturarea cauzelor ce produc efectele dăunătoare la nivel celular enumerate mai sus cu ajutorul unui aparat numit „Normalizator electrobiologic”. Primele experiențe le-au făcut pe animale, după aceea chiar pe ei înșiși, apoi pe rude și cunoștințe. În 8 septembrie 1970, au încheiat prima fază de lucru, după care au comunicat rezultatele obținute atît Ministerului Sănătății, cit și altor organe interesate. Au primit aprobare să încerce tratamentul diferitelor forme de reumatism la I.B.C. Felix — Oradea. Acolo, cu sprijinul și în atenția medicilor, au tratat diferite afecțiuni, în special reumatice. În timpul tratamentelor au fost ajutați mult de către bolnavii ce descriau efectele obținute după tratament. În scurt timp, rezultatele tratamentului cu „Normalizator electrobiologic” au fost apreciate în cit, deseori, Direcția medicală județeană și medicii au fost solicitați de pacienții străini pentru a fi planificați la tratamentul soților Rădvan. Așa s-a întâmplat cu bolnavi din Suedia, Danemarca, Israel și S.U.A.

Pentru determinarea cu precizie a zonelor de pe corpul omenesc ce prezintă diferențe de sarcini electrice, autorii au realizat un al doilea aparat denumit „Comparator bioelectric” cu o precizie de jumătate microamper. Au mai fost invitați la Cluj-Napoca de către Facultatea

de medicină și pe baza unei aprobări au efectuat măsurători pentru determinarea factorului de oboselă la personalul din cadrul Regionalei C.F.R. Cluj. Totodată, la Centrul școlar C.F. au determinat măriri etalon de sarcini electrice, la eforturi fizice și intelectuale, între diferite zone ale corpului omenesc. Acumulările cantitative prin număr de bolnavi, afecțiuni, sedințe, tratamente, au dus la îmbunătățirea metodelor de lucru și a calității rezultatelor obținute. Din punct de vedere tehnic, au asamblat cele două aparate, realizînd unul singur numit „Biorecombinatorul Rădvan” cu ajutorul căruia se fac măsurători, depistări de zone, organe și țesuturi bolnave și tratamente. Cei doi inventatori au mai lucrat la Centrul metodologic de reumatologie, la Spitalul clinic al Municipiului București, iar de la data de 10 mai 1979 și pînă în prezent la Policlinica centrală a Ministerului de Interne. Au cules de prin toate locurile, în referate semnate de medici reputați, numai aprecieri favorabile. Spre exemplificare, un referat privind eficacitatea tratamentului cu aparatul „Normalizator electrobiologic — Rădvan” (cu dosar depus la O.S.I.M. nr. 72001/1972, deci cu mult înaintea unor invenții americane față de care prezenta și în 1979 elemente de noutate și progres tehnic!) spune că s-au urmărit 40 de bolnavi ce prezentau maladii artrozice degenerativă de diferite forme ca: spondiloză, poliartroză, nevralgie cervico-brahială, pluridiscartroză etc. asociate în 21 de cazuri cu dereglări cortico-subcorticele de tip vegetativ ca: insomnie, iritabilitate nervoasă crescută, hipersensibilitate etc. Durata de tratament a fost între 8 și 24 de zile, cu o medie între 12—20 sedințe. Urmărind evoluția simptomatologiei în cursul tratamentului, s-a constatat, între altele, că „rezultatele sint foarte bune pe cazurile ce nu prezintă boli asociate importante, indicația majoră fiind reumatismul degenerativ”. Semnează medicul director, D. Civiță, și șeful secției clinice, prof. dr. Remus Nestor.

„Biorecombinatorul — ne spune Teodor Rădvan — materializează și însușește cercetările noastre de aproape un deceniu. El permite depistarea și localizarea unor regiuni topografice cu proiecție cutanată în care încărcătura electrostatică este superioară normalului; reduce la normal acest surplus de sarcini electrice și folosind liniile de forță magnetice ale unui cimp magnetic pulsator dirijat între cele două generatoare, bombardează electronic țesuturile cu suprasarcini electrice negative. Aparatul servește la diagnostic împreună cu celelalte metode de uz curent și la tratament, în foarte multe și variate afecțiuni”. Cele două aparate de care am mai vorbit, comparatorul bioelectric și normalizatorul electrobiologic, cum îl numeau autorii la începutul experiențelor, asamblate acum în Biorecombinator, folosesc un același instrument de măsură — un microampermetru cu magnet permanent și bobină mobilă. Comparatorul permite medicului urmărirea în orice moment a descărcării electrice. O diagramă construită de inventatori și depinzînd de mărimile electrice înregistrate și de timp oferă posibilitatea precizării afecțiunii depistate. Al doilea aparat din ansamblul denumit Biorecombinator este un redresor monoalternanță cu inductoare avînd magnet permanent toroidal ce creează un cimp magnetic, două generatoare magnetice se aplică pe zonele depistate cu surplus de sarcini. Un om poate să stea într-un cimp magnetic ce nu

depășește 1500 de Oe sau un muncitor montor suportă magnetii ce nu depășesc 20 Oe/cm², fiind în afară de orice pericol. Generatorii biorecombinatorului nedepășind aceste valori, este exclusă orice nocivitate. În plus, respectînd timpul de acțiune a cimpului magnetic asupra corpului omenesc se obțin ameliorări ale unor zone ce au fost afectate. Afecțiunile în care tratamentele cu Biorecombinatorul a obținut rezultate sint în general afecțiuni pe fond nervos și reumatic, în mai mică măsură nevrotic (psihice). Se pot enumera nevroză astenică, depresive, anxietatea, precum și nevralgiile, formele reumatismale acute, iar ceea ce este mai important — enurezisul (pipi în pat) la copii. Într-una din afecțiunile extrem de greu tratabile, leuconevraxita, în urma tratamentului cu Biorecombinatorul Rădvan, se obțin rezultate multumitoare, pe timp limitat și în funcție de receptivitatea organismului, vîrsta bolnavului și vechimea bolii. În general, leuconevraxita sau scleroza în plăci este tratată în serii de 15—20 sedințe cu intervale în serie care variază între 15 zile și trei luni, de la caz la caz. Autorii au ajuns la concluzia că ar fi pripită afirmația că această boală este absolut vindecabilă prin procedeul lor. Rezultatele multumitoare și chiar foarte bune obținute pînă acum ei le consideră temporare și perfectibile, întrucît au fost cazuri în care puseurile au apărut chiar după cinci ani de remisiuni, deci numai după zece-cincisprezece ani de urmărire a unui și aceluiași lot de bolnavi s-ar putea trage niște concluzii mai apropiate de realitate. Au existat bolnavi ce nu mișcau nici mina și nici piciorul cu toate tratamentele clasice făcute și totuși după două serii de tratament — precum bolnava C. V. — s-au simțit atît de bine încît merg în oraș neînsoțiți. În același timp bolnavul B. I. luat în tratament într-o stare relativ bună față de C. V., după trei serii de tratament n-a simțit nici o ameliorare. Cazurile primite la tratament în plin puseu, cu acceptarea tratamentului clasic cu cortizon și în paralel Biorecombinatorul reducînd treptat cortizonul, au dat rezultate mult mai bune decît la tratamentul medicamentos.

Teodor și Marijana Rădvan țin să mulțumească, pe această cale, Academiei de Științe Medicale care i-a sprijinit moral în ultimii patru ani, Ministerului Sănătății, tovarășului ministru adjunct dr. Mihai Aldea și, în special, Direcției sanitare a Ministerului de Interne, care în urma cercetărilor tehnico-științifice au ajuns la concluzia că metodele lor de investigare și tratament reprezintă un progres tehnic și științific de nivel mondial, oferindu-le posibilitatea atît de a continua cercetările în acest domeniu, cit și un cabinet la Policlinica centrală a Ministerului de Interne în care, zilnic, se fac opt ore de tratament cu Biorecombinatorul Rădvan, concomitent la două aparate, tratîndu-se zilnic 35—40 bolnavi. De două-trei ori pe săptămîină se fac testări în vederea diagnosticării personale de către autor. Ceea ce ar mai trebui făcut este probabil producerea mai multor aparate, chiar în serie, și răspîndirea lor pentru sănătatea oamenilor. Din moment ce rău nu poate să facă, să ajutăm Biorecombinatorul să facă bine. Mînuirea lui este ușoară, iar de produs se poate produce în orice atelier. În condițiile în care titularul de brevete „Stația de verificare și întreținere a aparatului medical” din București nu se grăbește cine face primul pas ?

ION PREDOȘANU ■

Cîteva ipoteze științifice demne de atenție

Ajuns la Spitalul județean din Alexandria, după 10 ani petrecuți la țară, la Săceni, în satul natal, doctorul Lucian Gîdea Paraschivescu s-a grăbit să facă două lucruri. Mai întîi, firește, s-a înfășurat șefilor. Apoi, expresia îi aparține, a redescoperit bolile cardiovasculare, față de care arătase un interes deosebit încă din timpul facultății. Nu știm dacă redescoperirea s-a întîmplat dimineața sau la prînz, nici doctorul nu ne-a ajutat în acest sens, fiind pușin și, în general, sfîlnic la vorbă, știm însă că Lucian Gîdea Paraschivescu s-a îndreptat spre maladiile respective cu o lăcomă curiozitate, căutînd să lumineze cîteva din ascunzăturile lor. Cabinetul de explorări funcționale, a cărui conducere i-a fost încredințată, a devenit un spațiu înobilat de pasiune și seriozitate, iar rezultatele n-au întîrziat să apară, răspîndînd o muncă migăloasă și perseverentă.

Astfel, după observații atente, medicul teleormănean a emis ipoteza unui procedeu de diagnostic precoce în ateroscleroză, boală a cărei incidență e, pe plan mondial și la noi, în creștere. El a constatat că timpurile de deplasare ai undei pulsatile sint aceiași de la cord la artera pedioasă și, respectiv, de la cord la artera temporală chiar dacă subiecții de vîrste apropiate au înălțimi diferite. Elementul de distanță fiind anulat, Lucian Gîdea Paraschivescu a mers mai departe, afirmînd că timpul de deplasare a undei trebuie privit ca o constantă, viteza ei varînd în funcție de grosimea mușchiului cardiac. Calculînd așa-numitul indice pediotemporal, el a semnalat, implicit, o relație anatomofuncțională inedită între inimă, pe de o parte, și arterele mari și mijlocii, pe de alta, oferînd prețioase indicații în ceea ce privește depistarea precoce a aterosclerozei. Demersul său științific a atras atenția unor autorități

medicale de renume, profesorii Constantin Gheorghe Dimitriu și Petre Groza sprijinînd și canalizînd eforturile mai tinărului lor confrate. Deși lucrarea a fost tipărită în „Viața medicală” și deși s-a acceptat că indicele pediotemporal e în măsură să furnizeze informații asupra întregului sistem arterial, semnificația lui nefiînd alterată de modificări de circumstanță, între care cele neurovegetative derutează de regulă, cercetarea a rămas în fază primară, înconjurată de dilematism și vorbe în doi peri. Dacă situația rămîne neclară, asta se datorează, o recunoaște el însuși, și autorului. Ar fi trebuit, zice, să mă bat mai mult pentru idee, dar m-am luat cu alte treburî.

Alte treburî însemnînd, de fapt, alte teme de cercetare, îndrăznește și tratate cu o seriozitate fără cusur. În noiembrie 1980, doctorul Paraschivescu a publicat, tot în „Viața medicală”, „O supoziție patogenetică...”, dînd o explicație proprie mecanismului de apariție a infarctului miocardic și anginei pectorale. Deși mereu investigat, dat fiind faptul că intră în discuție un factor major de risc, mecanis-

mul respectiv n-a fost complet lămurit. Ba mai mult, o serie de cercetători, unii dintre ei de elită, Erlich, Shinohara, Meadows ș.a., se arată în ultimul timp rezervați, însoțind concepția tradițională de producere a infarctului de tot mai multe semne de întrebare. Setos să afle, doctorul Paraschivescu a parcurs o abundentă literatură de specialitate, sesizînd un aspect. Faptul că problema relaxării și nerelaxării inimii a fost cel mai adesea tratată superficial, uneori chiar ignorată. Și-a îndreptat atenția în această direcție și, după ce a adunat argumente de tot felul, clinice, anatomopatologice, fiziopatologice, experimentale și, desigur, terapeutice, a tras concluzia că nerelaxarea unei porțiuni din miocardul afectat determină dirijarea singelui ce i se cuvenea, dinspre aortă, către partea de miocard rămasă sănătoasă, creînd acolo o hipertonie intracoronariană. O încărcare excesivă. Rezumînd, medicul din Alexandria susține că nerelaxarea poate fi făcută răspunzătoare, prin consecințele ei, de apariția durerii, ipoteză de mare importanță în lupta împotriva infarctului.

Recent, Lucian Gîdea Paraschivescu a încheiat o altă cercetare, de asemenea inedită. Timp de un an, el a efectuat un studiu electrofocardiografic pe un lot de fumători pătimași și cronici (peste 20 de țigări pe zi, 15—20 de ani), comparîndu-l cu un lot martor. Înainte de a ne referi la datele studiului amintit, să precizăm că medicina a stabilit că fumatul are o influență nefastă asupra activității inimii, fapt unanim acceptat. Se credea însă că acțiunea țigării asupra cordului e indirectă, fumatul atacînd mai ales prin intermediul secreției de catecolamine, capabilă să conducă la tahicardie și la mărirea consumului de oxigen.

Recrutîndu-și subiecții de la I.A.I.

Alexandria, unitate la care a găsit deplina înțelegere a directorului Ion Sălăjan, doctorul Paraschivescu a constatat că unda q, cu care debutează complexul electrocardiografic, lipsește în proporție de 30,5 la sută la fumători și de 4 la sută la nefumători. Diferența e cu atît mai notabilă cu cit absența undei respective se cere interpretată, ea însăși, ca un semnal de alarmă, sugerînd cele dintîi semne ale suferinței cardiace. La fumătorii din grupa peste 35 de ani, cînd se presupune că începe procesul de îmbătrînire a vaselor și mușchiului inimii (așa-zisa presbiofibroză), unda q lipsește în proporție de 85 la sută! Semnificațiile acestui procent n-au scăpat, firește, cercetătorului. Pe lingă alte efecte nedorite, fumatul îl are și pe acela de a acționa direct asupra inimii, fibrozînd miocardul și directul specific. Faptul că modificările intervin mai ales după 35 de ani probează influența „malignizantă” a fumatului asupra presbiofibrozei. Practic vorbind, dacă tinerii sint greu de convinși să nu se apuce de fumat, ei trebuie să abandoneze acest obicei pînă la maximum 35 de ani, după vîrsta aceasta, chiar renunțînd, existînd riscul de a fi, uneori, prea tîrziu. Pe baza constatărilor făcute la Lucian Gîdea Paraschivescu, apariția unor modificări miocardice depinde, în primul rînd, de numărul anilor de fumat neîntrerupt și de vîrsta fumătorului, cantitatea de tutun conținînd abia în al doilea rînd.

Într-un cabinet strîmt cît o chilie, fără colaboratori savanți, doar o asistentă medicală l-a secundat, Cioabă Florica, fără aparatură de înaltă ținută, fără congrese, fără multe altele. În liniște și în modestie, un medic tînar și pasionat și-a văzut de treabă, activitatea sa fiind cea mai clară dovadă că se poate și de depistarea noului, în medicină sau în alt domeniu, nu e neapărat apanajul clinicilor universitare și al laboratoarelor echipate la Paris sau Londra. Pilda lui Lucian Gîdea Paraschivescu merită urmată.

OVIDIU IOANIȚOIA ■

Despre „manualul” de geometrie pentru clasa a VII-a

1. În Revista de pedagogie nr. 8/1980 spuneam că: „Scrierea unui manual de geometrie pentru începători este într-adevăr un act de curaj și presupune o cunoaștere temeinică a realității școlare, o bogată experiență la catedră și măiestria de a prezenta la nivelul de înțelegere al noviceului — cit mai simplu și ușor — lucruri care par foarte grele, de nepătruns.

Când ai pornit pe drumul elaborării unui set de manuale necesare unui ciclu de învățământ (gimnaziu) grija pentru unitate, în elaborarea și mai ales în redactarea fiecărui manual, nu trebuie pierdută din vedere de nici unul dintre autori.

2. Credem însă că elaborarea manualului pentru clasa a VII-a trebuie amănunțată cu cel puțin doi ani și iată de ce: — Introducerea unui manual nou în școală ridică o serie de probleme privind concepția manualului, modul de introducere a noțiunilor — urmărind respectarea principiului accesibilității (făcând uneori rabat chiar și rigurozității științifice) — calitatea problemelor model pentru stimularea gândirii elevilor, aplicațiile practice în număr suficient etc.

Aceste probleme trebuie dezbătute și, în funcție de constatările făcute de cei care au sarcina de a-i determina pe beneficiarii (elevii clasei) să accepte manualul ca un instrument eficient de lucru, autorii să treacă la unele ajustări privind concepția, conținutul manualului și metodele folosite.

„Manualul școlar” trebuie să fie o carte „care prezintă într-un mod accesibil elevilor aflați pe o treaptă de învățământ definită cunoștințele ce trebuie învățate în cadrul unui obiect de învățământ studiat și cuprinde îndrumări care dirijează activitatea de învățare a elevilor, aplicarea cunoștințelor, formarea deprinderilor” (Dicționar de pedagogie, pag. 262, Editura didactică și pedagogică 1979).

Autorii n-au putut beneficia de un asemenea sprijin pe care l-ar putea acorda cel direct interesat: elevii și profesorii. Din această cauză trebuie urmărită realizarea manualului pentru clasa a VII-a, în funcție de scopul, de necesitățile școlii (presupunând că acestea sunt cunoscute de către autori).

În prefața „manualului” autorii declară că „Scopul, formula la modul cel mai general, al geometriei de clasa a VII-a este de a învăța pe elevi să stăpânească planul din punct de vedere calculativ (cap. 1) și, pe două exemple importante — aria și suprafața, să-i familiarizeze cu modelarea matematică a unor noțiuni aparente pe cale intuitivă (cap. 2 și 3)”. Bănuim că, după ce în manualul de clasa a VII-a, autorii au încercat să construiască „o geometrie pe bază de raționament în care obiectele geometrice sunt noțiuni abstracte”, s-au gândit că în viața de toate zilele, în practică, apar obiecte, materiale a căror formă are corespondență cu figurile geometrice. Și, în consecință, cunoscând un număr sufi-

cient de elemente ale unei figuri — laturi și unghiuri (prin numerele corespunzătoare unei acțiuni directe sau indirecte de măsurare) să se poată determina și numerele care ar trebui să reprezinte măsura celorlalte elemente, legate de primele prin relații de poziție, relații metrice sau de altă natură (transformări geometrice). În vederea atingerii acestui scop, apare necesitatea de a stabili relațiile existente între elementele unei figuri geometrice (sau între elementele a două figuri geometrice) și anume cele ce pot fi sesizate și înțelese la nivelul clasei a VII-a).

Sigur că teoremele stabilite pe parcurs nu servesc numai acestui scop („calculatoric” cum se exprimă autorii) ci și pentru dezvoltarea raționamentului, pentru deprinderea elevilor cu minuțioasă unor metode de demonstrare.

Intr-o măsură destul de mare, elevii clasei a VII-a trebuie deprinși să opereze cu lungimi de segmente (folosind în locul acestor lungimi tot segmente) și cu măsurile de unghiuri (fără ca elementul geometric numit unghi să fie neglijat total). Folosind segmente și unghiuri orientate sau nu — apare noțiunea derivată de arie asupra căreia trebuie insistat cit mai mult, pentru a se înțelege esența acestei noțiuni: **mărime derivată**.

3. Cercetând paginile „manualului”, rezolvând problemele propuse și testind și o serie de elevi „beneficiari” direcți ai manualului, am constatat următoarele:

a. De la început trebuie să mărturisim — cu părere de rău — că autorii nu prea au ținut seama de necesitatea respectării pas cu pas a principiului accesibilității pe care pedagogia îl consideră la loc de cinste. Uneori, (cap. 2 și 3) au socotit că, urmărind logica științei, își pot permite luxul ca, dând una sau două definiții, să treacă la enunțarea unor teoreme și la demonstrarea lor (cit mai concis) fără să-și pună întrebarea (la tot pasul) dacă elevii au sau nu posibilitatea să înțeleagă în suficientă măsură conținutul noțiunii introduse, dacă exemplele date în „manual” sunt legate de experiența lor de viață (?) și reprezintă material suficient din care să se desprindă trăsăturile definitorii ale noțiunii.

Introducerea unei noțiuni nu este pregătită suficient prin pașii necesari care să-i conducă pe elevi în labirintul geometriei. Doar două exemple: 1) se dă teorema fundamentală a asemănării dar elevii n-au avut de unde să știe că există figuri asemenea și că aceste figuri satisfac unor condiții de asemănare. 2) se numește transformarea geometrică o funcție definită pe un plan cu valori în plan (pag. 97). (Citiți elevii înțeleg această definiție?) Nu cumva autorii uită cui se adresează? Nu cumva autorii și-au propus să scrie o carte cu conținut geometric care ar putea să ajute absolvenții școlii generale (problematic) sau mai degrabă absolvenții liceului să pregătească un examen? De ce să uităm că au nevoie de geometrie, dar de o geometrie

pe care s-o înțeleagă, de care să se apropie, care să le stărnească interesul și curiozitatea în rezolvarea problemelor de ordin practic și teoretic.

E timpul să amintim că fiecare problemă de matematică (și cu atât mai mult de geometrie) — cind nu-i o simplă problemă de calcul, este un mare semn de întrebare, este un lacăt a cărui cheie reprezintă un cifru. A încerca și găsi cifrul este sinonim cu dezlegarea problemei. Cind cunoști cifrul totul este simplu! Dar în caz contrar?

b. Problemele prezentate ca model nu sînt de natură să stărnească interes și deci să-l apropie pe elev de manual și implicit de geometrie.

Credem că sînt necesare anumite analize care să-l orienteze pe elev, să-l determine să-și verifice inventarul cunoștințelor sale și să devină conștient de necesitatea învățării temeinice. Dacă elevul ia cunoștință numai de modul (prezentat lapidar) de rezolvare, fără motivarea acestuia, rămîne cu impresia că niciodată nu va ști să se apropie de o problemă pe care s-o și rezolve.

De pildă: „Se dau trei puncte coliniare A, B, C astfel încît C este situat între A și B. Să se exprime fiecare din rapoartele x, y, z în funcție de celelalte două”.

Care să fie contribuția acestei probleme la însușirea temeinică a teoremei lui Thales? (ca să se obțină $y = xz$!?)

c. Prezentarea unor probleme celebre (rezolvate sau nu) are un dublu scop. Pe de-o parte îmbogățirea arsenalului de mijloace cu noi metode de demonstrare și pe de altă parte să contribuie la largirea orizontului cultural și educarea tinerilor în spiritul respectului cuvenit înaintașilor.

Nu trebuie să se ajungă în situația ca elevul de clasa a VII-a să nu știe cum se determină al patrulea proporțional (pe cale grafică), cum se împarte un segment într-un anumit raport și nici cum să construiască un triunghi cind cunoaște anumite elemente ale sale.

Deși știe că există pentagoane, heptagoane, dodecagoane (cu formule pentru lungimea laturilor și apotemelor), că a fost un Ptolomeu (probabil rudă cu astronomul și matematicianul Claudiu Ptolomeu) care a lăsat și o teoremă drept moștenire; că unul, numit Apollonios din Perga avea mai multe cercuri (vezi pag. 56) și cind se distra, lua un triunghi și îl privea un cer astfel încît să treacă printr-un vîrf și... că unul Menelaus după ce a plecat din Alexandria și a activat la Roma, se juca și el cu un triunghi și-o transversală zicîndu-și **Menelaus**; știe ceva despre Ceva Giovanni (care avea nevoie de trei ceviane). A stat de vorbă — în treacă și cu mai puțin cunoscutul Stewart (fără ca autorii să-i spună cum să-l strige dacă mai are nevoie vreo dată de el).

d. Dacă vrem și trebuie să-l ajutăm pe elev dintru-i sugestii cu privire la rezolvarea problemelor propuse — pentru a se verifica singur (și fără sprijinul din afară plătit sau nu) îl ajutăm să dezlege cifrul și nicicum să-i crească nedumerirea sau să-l informăm greșit. Exemple:

Problema 12 (recapitulare clasa a VI-a): între enunț și notațiile figurii folosite la... soluții există lipsă de concordanță.

Problema 19 (pag. 7) Indicațiile date conduc la existența unui triunghi drept-

unghi cu un catet: își scurtează ipotenuza pentru a deveni cit o catetă.

Problema 30 (pag. 8). Problema are soluții și, culmea, chiar o infinitate de soluții. Autorii trebuiau să aibă — repetăm — timp suficient pentru a rezolva toate problemele propuse. Oricît de „incredere” ar fi sursa din care se inspiră, se poate întimpla ca traducerea să nu fie reușită. (Cu atât mai grav ar fi dacă traducerea nereușită ar fi și plătită.)

Problema 30 (pag. 109). Nu se atrage atenția elevilor că problema are două soluții și triunghiurile care se obțin nu sînt nici cel puțin asemenea.

e. Limbajul folosit trebuie să respecte faptul că „manualul” se adresează elevilor care învață în limba română, învață și limba română și deci regulile scrierii corecte nu trebuie să fie înfrînute și respectate numai în cartea de limba română. Nimeni n-are dreptul să inducă elevii în eroare încercînd să unifice două probleme într-una singură. Prepoziția **pe** are importanța ei și nu putem spune: „Recomandăm să se insiste pe problemele din aceste paragrafe”. De asemenea nu este permis să folosim o demonstrație a teoremei Pitagora „ce nu trece” prin teorema catetei.

Sigur că nu se poate cere un manual original. Dar aceasta nu înseamnă ca autorii să fie „originali” cu tot dinadinsul. Și să nu uităm că oricît de bine ar sta lucrurile la vecini, ceea ce este bun la ei nu se potrivește ca o mănășcă și la noi. Chiar dacă uneori moda...

Este bine să amintim ceea ce scrie Hadamard în prefața, la ediția a II-a „Lecții de geometrie”. „Redactînd aceste „Lecții de geometrie” n-am pierdut din vedere rolul cu totul special pe care-l joacă această știință în ansamblul matematicilor elementare.

Situată chiar la începutul învățămîntului matematic, geometria este, în adevăr, forma cea mai simplă și cea mai accesibilă a raționamentului. Importanța metodelor ei și fecunditatea lor sînt mai ușor vizibile decît în teoriile relativ abstracte din aritmetică și algebră. Prin aceasta, geometria se dovedește în stare să exercite asupra activității spiritului o influență de netăgăduit”. (Jacques Hadamard, Editura tehnică, 1960) și cind ne gîndim că **Lecțiile elementare** nu se adresau elevilor din clasa a VII-a ci studenților care urmau un curs de „geometrie”.

Cartea de geometrie pentru clasa a VII-a, investită cu titlul de manual conține un material bogat: peste 300 de probleme propuse, 19 probleme rezolvate, 3 aplicații practice și 173 figuri.

Rămîne însă numai o carte oarecare.

Ea trebuie rescrisă — pentru atingerea scopului propus: Manual pentru un învățămînt de masă, gratuit și obligatoriu. Chiar dacă Editura didactică și pedagogică și-a luat unele măsuri de precauție tipărind, după numele referenților și: „La definitivarea manualului s-a ținut seama și de propunerile unor cadre didactice din București și Constanța”.

Dacă unele din aceste cadre au reușit să citească „manualul” după apariție, este bine să mai vadă o dată observațiile făcute cindva.

GHEORGHE CALUGARIȚA
Liceul N. Bălcescu — București

O cercetare românească:

APILARNILUL — UN MOMENT DE REFERINȚĂ ÎN APITERAPIA MONDIALĂ

(Urmare din pagina 1)

Apilarnilul, cel de-al optulea produs apicol cunoscut în lume pînă la ora actuală, a fost obținut prin recoltarea și trituration larvelor de trintori în vîrstă de 7 zile împreună cu întreg conținutul substantelor nutritive aflate în respectivele celule de fagure. Substanța complexă rezultată se prezintă ca o pastă de consistență omogenă, cu o culoare alb-gălbui (brună mai tîrziu) cu un gust dulce-acrișor și o aromă plăcută, asemănătoare cu cea a lăptișorului de matcă și a polenului.

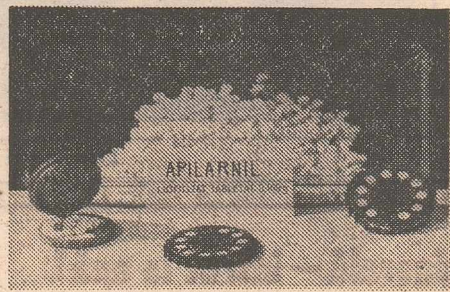
Ei bine, dacă vom avea în vedere numai aceste amănunte, atunci evident, nu vom putea admite că Apilarnilul reprezintă o descoperire în sensul strict al cuvîntului. Albinele și deci și trintorii și larvele acestora sînt brevete ale naturii, înregistrate pe Terra cu mult înainte de apariția omului. Mai mult decît atât: virtuțile nutritive și terapeutice ale larvelor de trintori au fost observate de mai multă vreme. În medicina empirică autohtonă aceste subproduse apicole sînt cunoscute sub denumirile de „jintită” și „lapte de buhai”, și sînt consumate ca atare de către unii apicultori sau sînt utilizate ca elemente vitalizante în hrana păsărilor. Cu toate acestea, paradoxal, nimeni pînă azi nu s-a gîndit pînă de cîrind să recolteze și să analizeze prin mijloace moderne de laborator structura și eventualele proprietăți terapeutice ale acestor organisme larvare. Această idee, aparent atît de simplă, a aparținut totuși unui singur om, iar acesta este românul Nicolae V. Ilieșiu. Investigațiile au durat mai mulți ani și

s-au bucurat de concursul unui cerc pluridisciplinar de specialiști, precum și al unor prestigioase institute de cercetări din Capitală. Ca urmare a testării produsului pe animale de experiență, Institutul de igienă și sănătate publică a avizat favorabil norma internă privind caracteristicile organoleptice și fizico-biochimice ale Apilarnilului ca produs apicol activ, proaspăt sau liofilizat. De asemenea Ministerul Sănătății, prin Inspectoratul sanitar central de stat, a aprobat norma internă pentru produs, ținînd seama de proprietățile lui nutritive și de lipsa din compoziție a oricărui substanțe nocive.

Ce au demonstrat investigațiile de laborator? Iată în această privință părerile unor experți în materie, medici, biologi, chimiști, farmaciști.

„Apilarnilul este constituit dintr-un lichid nutritiv, „lăptișorul comun”, un amestec de polen, păstură, miere și apă. Prin originea sa, Apilarnilul este poate cel mai complex produs apicol cunoscut. „Lăptișorul comun” în care este suspendată larva de trintor de matcă sau albină constituie mai mult decît echivalentul lichidului amniotic al fătusului de mamifer, deoarece include toate biodisponibilitățile care trebuie să suplinească biologic absența circulației feto-placentare.” (Dr. V. Daghie și cercetător chimist Nadia Nicolau)

„Larva de trintor din ziua șaptea conține o cantitate mare de hemolimfă bogată în magneziu, fosfor, fructoză, trehaloză, constituenți minerali, complexe proteice, aminoacizi grași, acizi nucleici, substanțe bactericide, propolis și apă...

Aceste substanțe sînt fie direct asimilabile de către organism, fie ușor asimilabile de către acesta și se caracterizează printr-o mare putere biologică, avînd un rol energizant, vitalizant și regenerativ”. (Dr. Vasile Văleanu, medic primar de obstetrică-ginecologie)

„Ținînd seama că, spre deosebire de celelalte produse apicole, Apilarnilul conține și o mare cantitate de extract din testicul larvar de trintori, la care organele genitale formează cea mai mare parte a coroului, acest triturat ar putea conține multe elemente biologice active. Dintre cele mai importante vor fi desigur: o mare cantitate de acizi aminati esențiali, de hormoni și enzime cu potențial biocatalizator crescut, fosfolipide, zaharuri invertite, substanțe cu efecte antibiotice și bactericide. Consider că se vor obține rezultate bune în următoarele afecțiuni: în asteniile sexuale, în sterilitatea de origine

Pentru intia oară în lume, un produs obținut din larve de trintori. El a demonstrat surprinzătoare virtuți terapeutice și nutritive

organică, în tulburări de menopauză, în enurezis, în stări carentiale, boli consumptive și în convalescențele operatorii. (Dr. Ștefan Roman)

„Indicațiile medicale ale Apilarnilului sînt, pînă în actuala fază de experimentare, identice cu cele ale lăptișorului de matcă. La vîrstă a treia produsul este deci indicat pentru fortificarea organismului, în stările de convalescență, în cazurile de îmbătrînire precoce la grupele de vîrstă între 55—80 de ani și 60—65 de ani, în nevroză astenică la intelectualii, pentru vindecarea plăgilor atone și în afecțiunile hepatice, în rinitele atrofice etc.” (Dr. Romeo Teodorescu, medic primar)

„Compoziția Apilarnilului este atît de complexă în substanțe active încît poate influența într-o mare măsură mecanismul metabolic al organismului uman, acționînd eficient pînă la nivel celular. Ca aliment biostimulant, Apilarnilul poate participa la hrănirea pielii prin două căi: prin regim alimentar, deoarece pielea ca și celelalte tesuturi ale organismului are nevoie de proteine, glucide și lipide, și prin utilizarea diverselor preparate cosmetice penetrante, nutritive.” (Ing. Rozalia Speteanu, directorul întreprinderii „Miraj”)

Mai amintim apoi că, după alte opinii, cel de-al optulea produs apicol mai poate fi utilizat ca materie primă în industria alimentară, în unele afecțiuni digestive și neuropsihice, pentru sportivi în perioadele de antrenament sau în preajma activității competiționale, în gerontologie.

Este adevărat, Apilarnilul nu este pînă la ora actuală decît o promisiune fie această dintre cele mai tentante. El este în continuare susceptibil de numeroase surprize, iar efectele lui terapeutice pot fi dintre cele mai neașteptate. După o producție experimentală, obținută în 1980 și utilizată pentru diverse analize și examinări compoziționale, și după terminarea formalităților privind standardizarea lui, produsul va intra în producție curentă (sub formă de triturat larvar în stare proaspătă sau liofilizat în pilule și tablete) începînd cu sezonul apicol din acest an. Sîntem siguri că el va însemna un mare cîștig pentru terapia contemporană și, în primul rînd, pentru apiterapia românească. Vom mai reveni.

Profesori de nota 1 (unu) ? (II)

Articolul cu titlul de mai sus a suscitat un interes deosebit. Opiniile primite pe adresa redacției ne îndreptătesc să credem că ceva trebuie făcut. „Cauza principală a acestei triste realități o constituie acea indicație de a avea un număr tot mai mare de promoși chiar până la sută la sută. Știută și de elevi, această indicație duce la o slabă pregătire și în același timp la scăderea interesului pentru învățatură al tuturor elevilor. În aceste condiții nici elevii dotați nu mai prezintă interesul necesar pentru studiu. De ce ar face-o atunci când văd că și colegii lor, care realmente nu învață nimic, trec clasa? Așa am ajuns în ultimii ani cu elevi slabi la învățatură, care din păcate reușesc și la facultate. Urde se promovează pe aceleași principii. Ajungând la catedră intră și ei în jocul respectiv. Pentru evitarea în viitor a unor asemenea situații propun ca verificarea profesorilor să se facă în următoarea organizare: 1. Asistență la zece ore de curs ale profesorului candidat. (să se urmărească metoda de predare). 2. Nivelul de pregătire al elevilor (prin testare). 3. Contribuția avută la dotarea laboratorului sau a cabinetului. 4. Activitatea științifică a candidatului (publicații, participarea cu referate la diferite sesiuni de comunicări științifice, minimum două pe an etc.). 5. Rezultatele obținute de elevi la diferite olimpiade sau concursuri școlare. Găsească de cuvânt că o asemenea manieră de concurs ar fi mai eficientă decât o simplă teză care ar primi nota 1 (unu). Într-un asemenea concurs ar avea de câștigat și profesorii, dar și elevii” (Laurențiu Gh. Ștefănescu, profesor gradul II, București, str. Bunea Marin nr. 2, bloc 13 Tomis, scara II, apartament 41, sector 3). Ce spun elevii? „Cele arătate în articol sînt adevărate și din păcate se aseamănă foarte mult cu cele ce se petrec în școala noastră. Liceul nostru ar trebui să-și pregătească elevii în specialitățile matematică-fizică și bineînțeles că și în celelalte domenii. Spun ar trebui pentru că în realitate nu se întîmplă așa și oricît ne-am strădui noi elevii să învățăm, trebuie în primul rînd să avem de la cine. Pe măsură ce timpul trece, îmi dau seama că de slab pregătiți sîntem. Dacă situația nu se îndreaptă, majoritatea dintre noi nu vom putea susține concursul pentru învățămînt superior. Se spune pe bună dreptate că elevul este oglinda profesorului.

Ca să salveze cît de cît lucrurile, unii dintre colegi — cărora situația materială le permite — fac meditații cu profesori de la alte licee, la materiile care-i interesează. Unii procedează în acest fel chiar din clasa a IX-a, îngrijorați fiind de soarta examenului de treaptă. Cei din ultimii ani de studii se deplasează în centre universitare apropiate și fac meditații în vederea examenului la facultate, plătind pentru asta sume substanțiale. Plătesc pentru că știu că numai prin aceste pregătiri pot compensa ceea ce școala nu le poate da. Nu le poate da pentru că o parte din profesorii noștri nu predau la nivelul care se cere azi. Uneori la curs ni se spune într-un fel, iar în manual scrie altfel. Matematicile la clasele de liceu sînt predate de profesori care abia dacă fac față la clasele V—VIII. Aceasta în timp ce o serie de profesori bine pregătiți predau în școli generale. Din cauza slabei pregătiri prezenta noastră la olimpiade este nulă. Anul acesta olimpiada de fizică s-a ținut în orașul nostru. Din județul Mehedinți un singur elev — din Șrehaia — a luat o mențiune. Limba română este predată la unele clase de către un profesor care are licența într-o limbă străină. În acest caz rezultatele sînt pe măsura posibilităților profesorului care se străduiește în toate ocaziile să-i jignească pe elevi ca să-și „salveze” slaba pregătire. În timpul predării lecțiilor incurcă numele scriitorilor, atribuind unora ceea ce au scris alții. În această situație nu este de mirare că la bacalaureat, unii dintre noi nu obțin la lucrarea scrisă nici minimum necesar” (Ionescu Haralambie, Drobeta Turnu Severin, str. Păltiniș nr. 113). Opinia unui inginer:

„Nu numai profesorii au „goluri” de pregătire foarte mari. Din fericire sau

poate din nenorocire, o asemenea testare nu s-a făcut și printre ingineri, tehnicieni, maistri din industrie. S-ar dezvălui cazuri și mai scandaloase. Sper ca articolul „Profesori de nota 1 (unu)” să fi dat de gîndit celor care trebuie să ia măsuri în acest sens” (Inginer Alexandru Dumitru, Aleea Zamora nr. 5 A, bloc 116, apartament 69, Ploiești). „Iată și o „revenire”: „În numărul 50 din 11.XII.1980 al revistei „Flacăra” în articolul „Profesori de nota 1 (unu)”? mi se atribuie o declarație care nu îmi aparține. Anume: „...noi înșine dînd învățămîntului serii de profesori din ce în ce mai slabi». Declarația mea este luată din revista „Viața studentescă” pe care nu am rectificat-o la timp, dar am cerut și acestei reviste să facă rectificarea cuvenită. Vă rog să faceți cuvenita rectificare publică”. Semnează prof. dr. Nicolae Radu, prodecan la Facultatea de matematică din București. Și totuși: cînd ați spus adevărul, tovarășe profesor doctor, atunci sau acum?

★

La Ministerul Educației și Învățămîntului ni s-a declarat: Sîntem de acord că mai există cadre didactice care nu au un nivel corespunzător de cunoștințe, ori s-au rutinat, ori nu țin pas cu dezvoltarea științei. Respectivul deficiențe nu sînt cunoscute. Pentru remedierea lor, încă de acum un an, conducerea ministerului a elaborat un complex de măsuri. Printre ele: a. Un nou sistem de perfecționare. Pentru a asigura perfecționarea cadrelor didactice la nivelul actualelor exigențe s-a considerat că cei care le pregătesc să asigure și perfecționarea. Ca urmare, din 5 în 5 ani, fiecare cadru didactic este obligat să se recicleze. Urmează un examen de promovare a căruia depinde rămînerea în învățămînt. Dacă se consideră necesar, în funcție de nivelul pregătirii, unele cadre pot fi chemate la reciclare chiar din 3 în 3 ani. Nimeni și sub nici un motiv nu va fi scutit de reciclare, între anul intrării în învățămînt și anul ieșirii la pensie. Astfel fiecare catedră va fi ocupată exclusiv de cei care dovedesc permanent că o merită. Catedra nu mai este cea „poliță de asigurare pe viață”, cum am văzut că

a numit-o cineva. b. La examenele pentru obținerea gradelor vor fi admise numai acele cadre didactice care an de an vor obține numai „foarte bine”. Aprecierea pentru acordarea calificativelor va fi făcută și în funcție de bagajul cunoștințelor elevilor cuprinși în respectiva formă de învățămînt. c. Pentru a sprijini cadrele didactice care întîmpină greutăți în predare s-au inițiat și se desfășoară sub directă conducere a M.E.I. schimburi de experiență pe cicluri de învățămînt și pe discipline. Participă absolut toate cadrele didactice din România: educatoarele, învățătorii, profesorii. Nu există unitate școlară, oricît de îndepărtată, care să nu fie cuprinsă în aceste schimburi de experiență. Tot sub îndrumarea conducerii ministerului au fost elaborate „orientări și modele pentru evaluarea nivelului școlar prin teste”. Aplicarea corectă a testelor va permite depistarea lacunelor din volumul de cunoștințe obligatoriu și deci „zonele” care necesită intervenții speciale. Au fost elaborate baterii de teste pentru fiecare disciplină în parte. Schimburile de experiență sînt organizate și pentru directorii de școli. La rînd-le, aceștia sînt chemați și obligați să urmărească cum se realizează îndrumarea și conducerea procesului de învățămînt, precum și pregătirea suplimentară a elevilor. Anul trecut, pentru prima oară după foarte mulți ani, în învățămîntul superior nu s-au mai aprobat reexaminări. Facem tot ce este posibil pentru a bara calea imposturii. Nu au mai fost admise nici transferările. Au fost situații cînd se dădea examenul într-un loc, după care se cerea transferul în școlile ale căror concursuri de admitere respectivii nu se simțiseră capabili să le susțină pe piept. Au fost blocați astfel și „intrările pe usa din spate”. Trebuie să se știe că cine învață reușește. Pentru ceilalți au fost luate măsuri care au eliminat toate „portile salvatoare”. Unele cadre didactice au înțeles absolut eronat ideea „procentelor”. Statul cheltuie anual 20 de miliarde de lei pentru învățămînt. Este firesc să ni se pretindă rezultate pe măsură. Dar nimeni, niciodată, nu a cerut ca, pentru a se asigura un anumit „procent de promovări” elevii să primească note de complezență. Cînd constatăm că notele nu au acoperire în nivelul de cunoștințe mergem pînă acolo încît și sancționăm pe cei care a pus respectivele note. Notele de trecere trebuie ruse exclusiv pe merit. În oricare colt al țării nu avem nevoie de promoși fără acoperire în cunoștințe.

MIRCEA BUNEA ■

„Se grăbeau să pregătească agapa”

Traseul Iași — Brașov — București, desi măsoară aproape 600 de kilometri, a fost parcurs de autoturismul Mercedes 200 în mai puțin de 13 ore, dacă avem în vedere că la Brașov echipajul format din R.B. (pilot) și V. S. (ocupant al locului din dreapta) a zăbovit mai bine de 6 ore. A plecat la ora 8 dimineața din Iași prin Tg. Frumos, Bacău, Adjud, Tg. Secuiesc și nu se întunecase încă, cînd au intrat în Brașov. Timpul nu prea tinuse cu cei doi tineri. Ploaia, mizga și mai cu seamă ceața împiedicaseră pe pilot să imprime bolidului viteza cu care Radu ar fi vrut să ruleze. Deși avea la activ cîteva bune sute de mii de kilometri și pe ici, pe colo simțea nevoia să fie reparat. Mercedesul se comporta bine la drum întins. Cînd la Brașov pilotul a coborît din mașină, i se citea pe față nemulțumirea. „Cum adică, măi Sile, să nu realizăm la acest drum decît o medie de 55—60 km pe oră? Puțin, foarte puțin!” „Radule, nu se putea, mă, merge mai repede. În plus, după ce ieși din Bacău și aproape pînă la Brașov sînt numai serpentine”.

Timpul de staționare în Brașov a fost consacrat vizitării unor magazine, rude și prieteni. Au servit masa la un restaurant (fără să consume un gram de alcool). „Nu beau nimic (a sous la un moment dat Sile pilotului) să nu-ți fac poftă. Ce-ar fi să mergem și la „Capra neagră”. Am auzit că au un program bun”. Nici acolo n-au băut deotîndu-ni. După 12 noaptea, cînd tinerii au apreciat că nu mai au de văzut și de făcut nimic la Brașov, au pornit.

Se făcuse aproape 3 noaptea cînd Mercedesul a frînat la București în fața blocului unde locuia Olimpia, logodnica unui prieten al pilotului. „Doar n-o să deranjezi fata și pe părinții ei la ora asta?” a spus pilotul. „Atunci zău că nu”. De ce n-am dormit la Brașov. Plecam pe la 5—6 și la cel mult 8 eram în București. Acum n-avem altă soluție decît să ne chinăm tremurînd 3—4 ore în mașină”, a fost replica prietenului său.

Cînd, plecînd după cumpărături, dimineața, Olimpia a zărit Mercedesul în fața blocului, a rămas nîmîț. „Cum, băieți, ați dormit pe frigul ăsta în mașină?” Logodnica a renunțat la cumpărături, s-au îmbarcat totii în autoturism și au pornit spre cîminul de studenți unde locuia Victor, logodnicul fetei și prieten apropiat al lui Radu. Acesta tocmai terminase de servit micul dejun. Cei patru s-au urcat în mașină și au pornit spre „Sectia Mercedes” de la Ciclon, unde urma ca autoturismului să i se facă reparațiile și rezaiele necesare. „Măi, Georgică (i-a spus la un moment dat proprietarul mașinii, mecanicului), am deplină încredere în competența ta, te las să lucrezi și eu plec să vizitez cîteva fete cărora le-am telefonat de la Iași că vreau să le văd”.

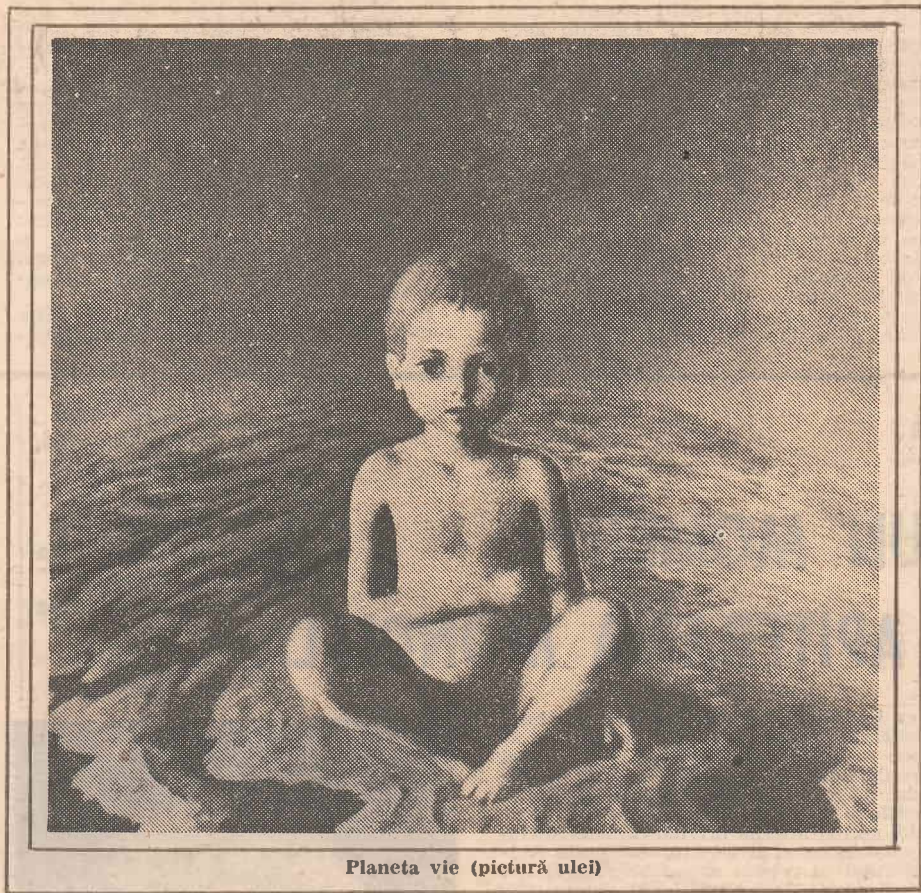
Se înnoptase, ceasul arăta 7 cînd Radu a făcut recepția reparațiilor executate înășii. „Georgică, în-ă o dată ai dovedit că ai mîini de aur”. Băcșitul în valoare de trei sute de lei a mîrit și mai mult moralul lui Georgică, mecanicul, iar cînd a auzit că Radu îi oferă o mie de lei doar pentru a observa cum se comportă mașina de la București pînă la Iași, plus un chef zdravăn, nu mai stia cum să-și manifeste bucuria și recunoștința.

„Cînd plecam dom' Radu?” „Chiar acum”, fu răspunsul. „Bine, dar e a două noapțe pe care nu o dormi, Radule, rămîneți la noi”, si-a manifestat îngrijorarea logodnicul Olimpiei. Radu nu s-a lăsat convins și după ce a invitat în mașină pe Sile și pe mecanic, a demarat spre Iași nu înainte de a lăsa geamul jos și a spune logodnicilor: „Eu înteleg, voi sinteți niște draguți, dar nu mai pot rămîne. Sînt așteptat la Iași”. La Urziceni au făcut totuși o haltă. Șoferul și ocupanții mașinii au dormit două ore. Mercedesul a intrat în Buzău pe la ora 4 dimineața. „Ce planificare de călătorie o fi și asta Radule, a protestat Sile. Ajungem acolo unde avem treabă, mereu la 3—4 dimineața?”

„Treaba” s-a dovedit convocarea unor fete dragute din Buzău la Iași pentru o petrecere. Și astfel în cutia de scrisori a Mărioarei de pe str. Războieni a fost introdus un plic prin care „adrisanta” Petruța și Lica erau invitate la Iași. „Serviciu nu prea au, decontarea cheltuielilor se va face prompt, așa că nu văd motivele ca fetele să lipsească de la agapa noastră”, a reflectat cu voce tare Sile după plecarea din Buzău.

La ieșirea din Adjud sînt cîteva porțiuni de șosea dreaptă. Acul vitezometruului indica permanent viteze peste sută. Pe raza comunei Fărăoani probabil că șoferul a atîpit la volan. Două nopți nedormite, plus oboseala de pe urma revederii fetelor la București, plus umblătura pentru convocarea buzoienelor la Iași, l-au dat gata pe Radu. La km 274 + 400 după ce s-a înscris corect într-o curbă usoară, la dreapta, mașina a trecut fără nici un motiv pe sensul opus intrînd în plin într-o Dacie, al cărui șofer a încercat rapid să iașă din șosea. Manevra n-a dus însă la evitarea năprasniciei ciocniri frontale. 6 oameni au murit la fata locului și al șaptelea la spital. Supraviețuitorul ne-a istorisit întimplarea. „Radu se dădea mare”, spunea după accident un coleg. „Eu pot conduce 3—4 zile fără intreruperi. Eu pot pilota o școală ca Mercedesul meu ore întregi cu 140—160 la oră, eu, eu, eu.”

VICTOR BEDA ■

Planeta vie (pictură ulei)

Autorul unei fraude cu apă minerală — intrat la apă!

Pare îndoielnică afirmația că pînă și cu apă minerală se pot săvîrși ilegalități de proporții. Faptul că apa minerală se vinde preambalată, că are prețul indicat pe etichetă, că decontările între unitățile de desfacere și întreprinderile de imbuteliere și transport se fac prin virament etc., constituie, într-adevăr, tot atîtea piedici în calea elementelor rău intenționate.

Dar să nu uităm că indivizii ahtiați după veniturile ilicite, dornici de căpătuală cu orice preț — inclusiv cu prețul pierderii simțului realității — pur și simplu uimesc uneori prin lipsa de scrupule și îndrăzneală.

Marian Istrate, Ileana Ristescu și Iți Datcu — primii doi delegați-distribuitori, cel de-al treilea șofer la aceeași întreprindere de spirit și drojdie, unde se imbuteliiază și apă minerală — profitînd de superficialitatea cu care se face

recepția sticlelor și se verifică fișele de recepție, au recurs la un procedeu necunoscut de a realiza cîștiguri ilegale: valorificarea pe bani numerar, în interes personal, a unor mari cantități de apă minerală.

Este adevărat că pentru aceasta aveau nevoie de complicitatea unor gestionari de la magazinele de desfacere, pentru că vînzarea directă către consumatori ar fi fost anevoioasă. Oferta a tentat-o atît pe gestionara magazinului alimentar nr. 3 din Calea Dudești nr. 115 — Aurelia Plămîna —, cît și pe cea a magazinului din str. Lucrețiu Pătrășcanu nr. 1 — Paulina Ciobanu —, ambele acceptînd să primească sticle de apă minerală fără să le evidentieze în actele de gestiune și să plătească valoarea în numerar — contra regulilor existente —, oprindu-și în schimb cota-parte convenită cu delegații-distribuitori. La rîndul lor, reprezentanții

întreprinderii de imbuteliere își însușeau întreaga sumă primită în numerar.

Prevăzătorii, chipurile, autorii acestei afaceri frauduloase aveau grijă, pe de o parte, ca gestionarele să sustragă zilnic din vînzări sumele de bani echivalente cu sticlele de apă minerală vîndute, iar pe de altă parte, delegații-distribuitori să falsifice fișele de recepție.

Un singur amănunt n-au prevăzătorii: eventualitatea unui control inopinat. Ceea ce a realizat, de fapt, formațiunea economică a Miliției sectorului 3, sesizată la timp de legăturile suspecte care apăruseră între gestionarele amintite și delegații-distribuitori ai întreprinderii de spirit și drojdie.

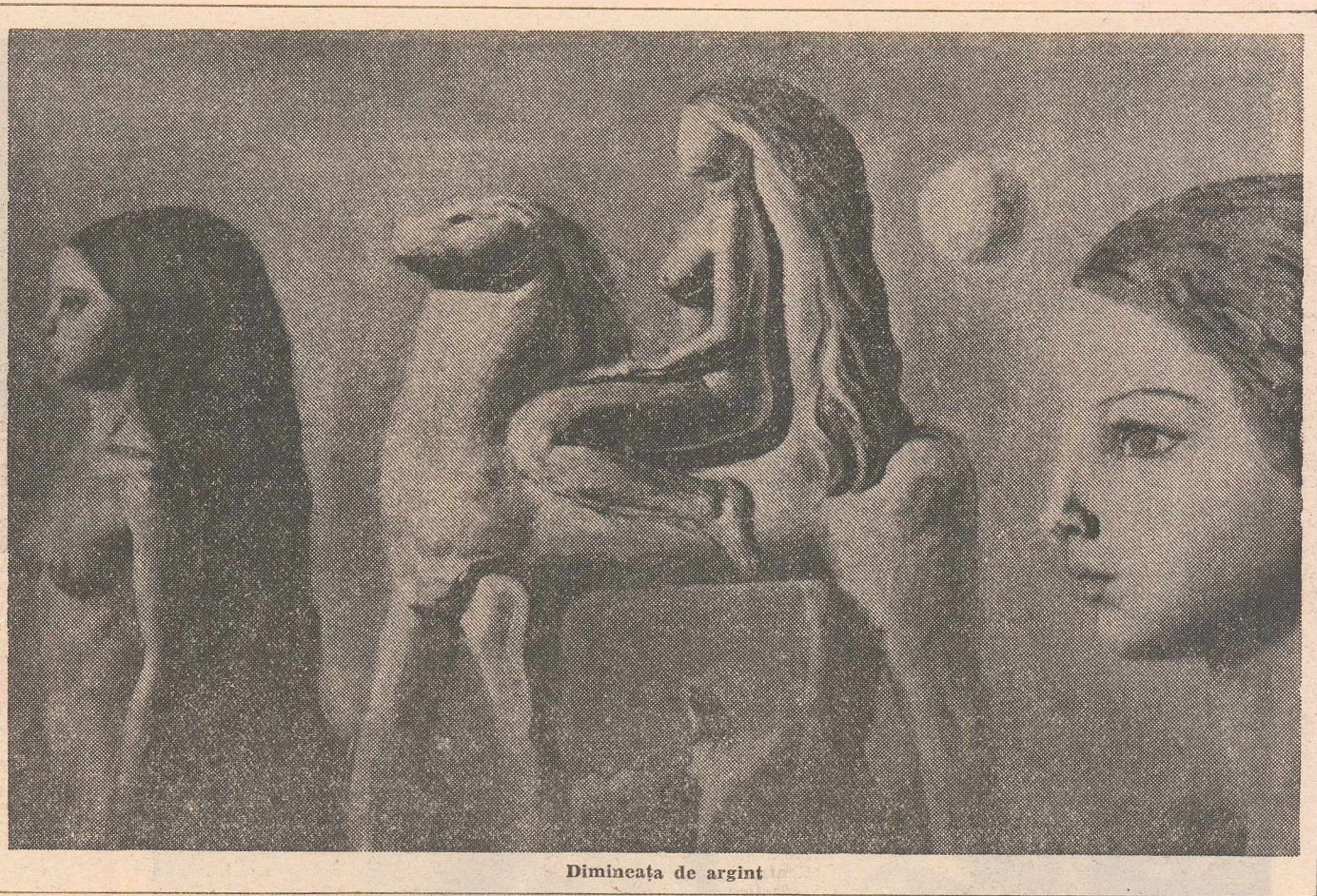
Cercetările, efectuate cu principalii autori în stare de arest, aveau să stabilească o fraudă la magazinele menționate de 137 000 lei și, respectiv, de 95 000 lei, sume și fapte pentru care cei în cauză urmează să răspundă în fața justiției.

MIHAI GROZAVU ■

Pro memoria

● 1156 — Prima mențiune documentară a Aradului. ● 1181 — Prima mențiune documentară a comitatului Satu Mare. ● 1271 — Prima mențiune documentară a Brașovului. ● 5.II.1919 — Partidul Muncii, format la Iași de un grup de intelectuali în frunte cu Paul Bujor și C.I. Parhon, fuzionează cu Partidul Țărănesc. ● 5-6. II.1922 — Conferința Comisiei generale sindicale la Brașov. ● 5.II.1946 — Anglia și S.U.A. recunosc guvernul democrat și reiau legăturile diplomatice cu România. ● 4-5. II. 1981 — Va avea loc o eclipsă inelară de Soare, invizibilă la noi. ● 6. II. 1587 — Dintr-un act din vremea celei de-a doua domnii a lui Mihnea, reiese că domnii aveau în București o „ciutărie“, un început de grădina zoologică, pe malul drept al Dimboviței. ● 1601 — Mihai Viteazul dictează memoriul către Ferdinando I de Medici, ducele Toscanei, prima autobiografie din literatura română. ● 6.II.1924 — Legea persoanelor juridice, prin care s-a creat cadrul juridic pentru dizolvarea arbitrară a organizațiilor politice și profesionale muncitorești. ● II.1926 — Apare la Cluj, Korunk, revistă de limbă maghiară cultural-politică și literară. Din 1930 a fost îndrumată nemijlocit de P.C.R. ● 1926 Naturalistul Ion Borcea fondează Stațiunea zoologică marină de la Agigea. ● Se introduce vaccinarea B.C.G. în România. ● Apare la București opera capitală a lui Vasile Pârvan, Getica. O protoistorie a Daciei. ● Ion Jalea sculpează Arcaș odihându-se. ● I. 1934. — Apare la București gazeta Noi vrem pământ! editată de C.C. al P.C.R. ● 6. II. 1946 — Partidul Comunist Român face Partidului Social Democrat propunerea ca la alegerile parlamentare cele două partide să se prezinte pe aceeași listă cu celelalte grupări care formau guvernul dr. Petru Groza. ● 6.II.1950 — A murit folcloristul și lingvistul Alexiu Viciu. ● 6.II. 1960 — Ședința de constituire a Comitetului național român pentru Asociația Internațională de Arte plastice. ● 6.II. — Ziua națională a Noii Zeelande. ● 1466 — Ștefan cel Mare începe ctitoria sa de la Putna (reconstruită în sec. 17). ● 7.II. 1777 — Se naște la Golești (Argeș) Dinicu Golescu (Constantin Rațovici). În 1826 scrie Insemnare a călătoriei mele, primul jurnal de călătorie românesc. ● 7.II.1812 S-a născut la Portsmouth Charles Dickens, unul dintre maeștrii romanului în literatura universală. Excelent portretist, în privința marelui număr de tipuri create îi concurează pe Shakespeare și Balzac. ● 7.II.1929 — Ratificarea Tratatului pentru renunțarea la război ca instrument al politicii naționale („Pactul Kellogg-Briand“). ● I. 1936 — Apare la București revista Sociologia românească, editată de Institutul social-român. ● 7.II.1935 — Bing-Bang, primul film sonor realizat la București cu o aparatură construită de inginerul român Argani. ● 7.II. — Sărbătoarea națională a Grenadei. ● 8.II.1979 — A murit Alexandru Philippide, poet, prozator, eseist, traducător din literatura franceză și germană. ● 9.II.1881 — A murit Fiodor Mihailovici Dostoievski, scriitor rus, unul dintre marii prozatori ai literaturii universale. ● 1881 — Ing. Nicolae Cutzarida înființează la București o „fabrică sistematică“ de cărămizi. ● Se constituie prima „Societate română de construcții și lucrări“. ● Se înființează la București prima bursă de valori din România. ● Tot la București ia ființă Școala națională de poduri și șosele. ● În 1906 se termină amenajarea Parcului Libertății din Capitală. Arh. Ed. Redont. În același an, Dimitrie Paciurea sculpează „Gigantul“. ● 9.II.1912 — Se votează „Legea Nenișescu“, care prevedea organizarea meseriașilor (patroni și lucrători) în „bresle“ și „corporatii“, asigurări în caz de boală, accident, bătrânețe și invaliditate, însă desființată dreptul de asociere și de grevă. ● 9.II.1934 — Semnarea la Atena de către reprezentanții României, Iugoslaviei, Greciei și Turciei a Pactului Înțelegerii Balcanice. ● 10. II. 1810 — Se naște Barabás Miklós, pictor maghiar din țara noastră. ● 10.II.1904 — S-a născut Emil Bodnăraș, militant al mișcării comuniste și muncitorești din România. ● 10.II.1945 — C.C. al Frontului Plugarilor lansează manifestul prin care cheamă masele țărănești să treacă imediat la împărțirea pe cale revoluționară a pământurilor boieresti. ● 10.II.—18.III — Armata 1 română desfășoară operațiunea pentru zdrobirea inamicului în munții Javorina. ● 10.II.1947 — Delegația guvernului României semnează la Paris Tratatul de pace cu Puterile Aliate și Asociate. României i se recunosc drepturile legitime asupra Transilvaniei de Nord și i se impune plata unor despăgubiri în contul reparațiilor de război. ● 10.II.1957 — Apare la Cluj săptămânal revista Tribuna. ● 10.II. 1965 — România este aleasă de către Adunarea Generală a O.N.U. ca membru al Consiliului Economic și Social pe o perioadă de 3 ani. ● 10.II.1968 — Crearea Societății de științe istorice din R.S.R. ● 10.II.1903 — S-a născut Ilie Pintilie, militant al mișcării muncitorești din țara noastră. ● 11.—15.II.1935 — Greva generală a 2 000 de mineri din Anina se încheie cu victoria parțială a greviștilor. ● 11.II.1971 — Semnarea Tratatului cu privire la interzicerea amplasării armelor nucleare și a altor arme de distrugere în masă pe fundul mărilor și oceanelor și în subsolul acestora. ● 11.II. — Ziua națională a Iranului.

REGHINA VARVICI ■

Dimineața de argint

Folclorul, această carte fidelă a vieții

Interviu cu folcloristul orădean ION BRADU

— Stimate Ion Bradu, îngăduiți-mi să încep nu printr-o întrebare, ci printr-un citat. „Pe vastul teritoriu, pînă mai ieri aproape virgin, al folclorului bihorean, îndelungată și statornică dv. activitate a pus bazele unei sistematice și laborioase valorificări deschizind drumul spre înțelegerea pleneră a sufletului complex, bogat în vibrații al poporului, care sălășluind pe aceste meleaguri și-a păstrat prin timp, nealterate, ființa istorică și națională într-o remarcabilă culoare locală. Iată de ce toți cei care vă cunosc și vă prețuiesc, vă apreciază contribuțiile nu ca izvorind din vanități sau capricii profesionale, nici stînd sub semnul diletantismului și al stînjitorului regionalism cultural, ci solid fundamentat științific, născut din nevoia de a face cunoscut tuturor modul profund artistic de cugetare și de simțire a creatorului anonim“. Vă recunoașteți în acest portret, schițat de cei care vă cunosc și vă stimează?

— Nu pot răspunde nici prin „da“, nici prin „nu“. Ar fi prea simplu. Cînd eram tînar, cuvîntul „pensionare“ îmi apărea nu numai străin dar și bizar. Aveam chiar oarecare ciudă pe cel care a născocit acest cuvînt. Îl rosteam destul de rar, considerînd că prin el aduc o jignire celui cărui îi adresam. Dar din ce în ce mă apropiam de bătrînețe, acest cuvînt începea să capețe oarecare rezonanță, îmi devenea simpatic. Și așa, într-o bună zi m-am văzut formulîndu-mi pe o hîrtie albă cererea pentru pensionare la limita de vîrstă, resemîndu-mă în fel și chip cu ideea.

Colegii mei mi-au organizat, pe ascuns, o frumoasă și mișcătoare festivitate. Atunci s-au rostit și cuvintele pe care le-ați citat. Am adunat în anii mei de viață, în lupta cu dificultățile, încredere și stimă pentru fiecare om. Dacă am reușit să fac ceva, am făcut cu semenii mei, pentru semenii mei, umăr la umăr. M-am ferit de ură și invidii, de servitute falsă și de distanță dintre mine și ceilalți. Și sint convins că n-am făcut rău. Am văzut în munca mea elementul primordial — înălțimea edificiului — și nicidecum micile neajunsuri. Am respectat acest principiu de viață, știu cit de mult se poate greși judecînd lucrurile altfel. Munca pe care am depus-o mi-a oferit satisfacții autentice. Ea m-a ferit de chinulor complex al gratuității, al inutilității. Să slujești, iată ce poate da omului împăcarea, fericirea.

— Ați slujit, cu adevărat, vreme de o viață. Ani mulți ați fost învățator de țară. Cunoașteți oameni și locuri. Vă place să vă reintîlniți?

— Merg ades în satul natal sau prin locurile unde soarta mi-a purtat pașii în nobila misiune a dascălului. Mă bucur cînd dau cu ochii de un tablou diferit decît cel de odinioară și că drumetțiile sint azi incomparabil mai plăcute și mai ușoare. Ulițele satului nu mai sint aceleași, dar ele n-au pierit, nu s-au pierdut. În Nojorid mai au și azi denumirile tradiționale — ulița mare, ulița poii, ulița oădurii, ulița cimitirului — ca și la Lăzăreni dealtfel — ulița veche, ulița colibașilor. Dar cum spuneam, acestea sint înfinit schimbate. Și în locul școlilor vechi se înalță altele, clădiri frumoase, din cărămidă cu cite 4 — 8 sau 10 săli de clasă. Apoi cămine culturale, dispensare, magazine pe măsura timpului de azi — adică moderne și elegante.

— Și totuși nu acestea sint schimbările fundamentale observate de mine în satele

de care mă leagă atîtea amintiri. Ci aceea ce țin de unitatea socială și morală a locuitorilor, de nivelul cultural, de modul lor de gîndire și comportare. Nu pot să nu-mi amintesc cum era tratată altădată cartea. Între limbajul cărților destinate oamenilor de la sate și limbajul cărților destinate intelectualilor exista o netă diferență. Diferențierea se făcea și în domeniul presei. Un țaran, doar cu mari dificultăți se putea descurca în lectura ziarului, în creațiile literare destinate intelectualilor. Universul lui se mărginea la lumea poveștilor și snoavelor. Azi, din fericire, situația este mult schimbată. Aproape nu întîlnești casă în care să nu dai de etajera cu cărți, sau de un colțor de casă rezervat cărților. Iar țaranii mei de odinioară, deveniți cooperatori ca Nicolae Măduța, Petru Tiponut, Mihai Teț, Dumitru Teț, Petru Găvruta, Paul Petrișor sau Gheorghe Pantea au citit, din scoarță în scoarță romanele lui Rebreanu, ale lui Preda și chiar ale lui Tolstoi.

— Despre munca învățătorilor de-acum ce părere aveți, ce fel de muncă este ea?

— Orice muncă poate fi frumoasă. Depinde cum înțelegi să o faci.

— Sint convins că știți ce am vrut să spun...

— Desigur. Uite, eu și soția am avut unele realizări în viața culturală a Lăzărenilor, împinși de la spate tocmai de nevoia de a avea o viață de viață. Sătenii erau avizi de spectacole, de șezători. Noi știam să improvizăm o scenă, să montăm un spectacol, nevoia te învăța ce să faci. În primii ani de după război nu exista un repertoriu adecvat teatrului sătesc. M-am pus să scriu. Dramatizam un basm sau o snoavă, sau chiar o întimplare reală cu un tîlc anume, din viața satului. Interpretii erau, cel mai ades, oameni din sat. Despre teatrul vorbit despre care se știe azi, eu nu știam pe vremea aceea. Dar am avut asemenea experiente.

— Condițiile acelor ani nu-l demoralizau pe cei dăruiti.

— În mod cert. Îmi amintesc că, deoarece satul nu avea curent electric — nici nu putea fi vorba de așa ceva — primele proiectii de diapozitive le-am făcut cu ajutorul unei lămpi petromax — acum nu se mai știe ce este aceasta. Am conceput un fel de cutie, destul de voluminoasă, dar efectul la public a fost imens. Și în cadrul reprezentațiilor de teatru, foloseam baterii de lanternă pentru producerea anumitor efecte. Și aveam succes.

— Dar acum?

— Acum condițiile create sint excepționale. Dar elanul, parcă a mai scăzut...

— Mai are învățătorul poziția înaltă pe care o avea, odinioară, în ierarhia satului?

— Bine, pe vremuri știința de carte fiind beneficiul unei minorități, dascălul se afla într-o poziție specială în opinia oamenilor. Acum accesul la cultură e, ca să zic așa, universal...

— Dar tocmai dascălul a facilitat acest acces.

— Evident. Dar misiunea lui nu poate fi socotită încheiată. A face din orice locuitor al satului un om cu știință de carte, cu un anumit bagaj cultural, este doar un început. Abia acum satul are asupra cul să acționeze efectul cărții, al culturii, în sensul major al cuvîntului.

— V-ați ocupat și de ceea ce se cheamă „folclorul nou“. Mulți repudiază și termenul și categoria.

— Condamnat de unii, de alții, folclorul

nou a fost și este un fenomen real. Desigur, el n-a avut răgazul șlefuirii prin veacuri, dar acest fapt nu trebuie să ne determine să afirmăm că el nu există. Nu le plăcea unora să găsească în cîntecul nou, în versul popular cuvîntul tractor. Aceeași poate că a fost reacția și cînd a apărut trenul, iar cuvîntul a fost încorporat în creația orală a țaranului. Folclorul, această „carte fidelă“ a vieții nu putea să nu înregistreze apariția acestui element revoluționar al satului — tractoristul și tractorul său. Am auzit la Lăzăreni, strigătură, la horă:

„Nu mă lua moarte-n grabă
c-amu' mi-i lumea mai dragă,
cînd partidul muncitor
e părinte de popor“.

Nu e frumos? Poate a fost o creație spontană, poate a fost repetarea unei strigături auzite în altă parte — creatorul popular nu are nici orgoliul paternității artistice, nici al dreptului de autor.

— Sint convins că pe acest teren sint foarte multe de spus și că punctul dv. de vedere este unul dintre cele mai autorizate. Voi sări peste o duzină de întrebări posibile și, convins că mă înțelegeți, mă voi opri la una, formulînd-o simplu: ce se întîmplă, totuși, cu folclorul?

— vedeți, acest folclor pe care îl iubim cu toții, de fapt are foarte mulți dușmani. Îngrijorătoare sint stricăciunile pe care îl le aduc mai cu seamă cîntăreții — cîntăreții de succes pe care îi sprijină presa elogiîndu-i pînă-n vinățiile pămîntului. Ei au glas frumos și-și doresc succesul. Fără investigații folclorice autentice, unul dintre ei adună de ici și de colo, confecționează — la nevoie — niște versuri ad-hoc pe care cei de la radio și de la T.V. le mai succese și le mai potrivește — acesta e folclorul poluat, confecționat — și încă de miini necompetente. Repede, fără proces de coacere și dospire. Romănul e născut poet — se zice. Da, așa este dar afirmația trebuie luată în sens larg. E vorba de o anumită capacitate de vibrație la frumos. Vioara vibrează, dar sunetele le zămislește arculus. Nu orice țaran este omul care creează folclor. Folclorul a fost creat de mari talente anonime, de generații succesive de personalități artistice, de individualități artistice.

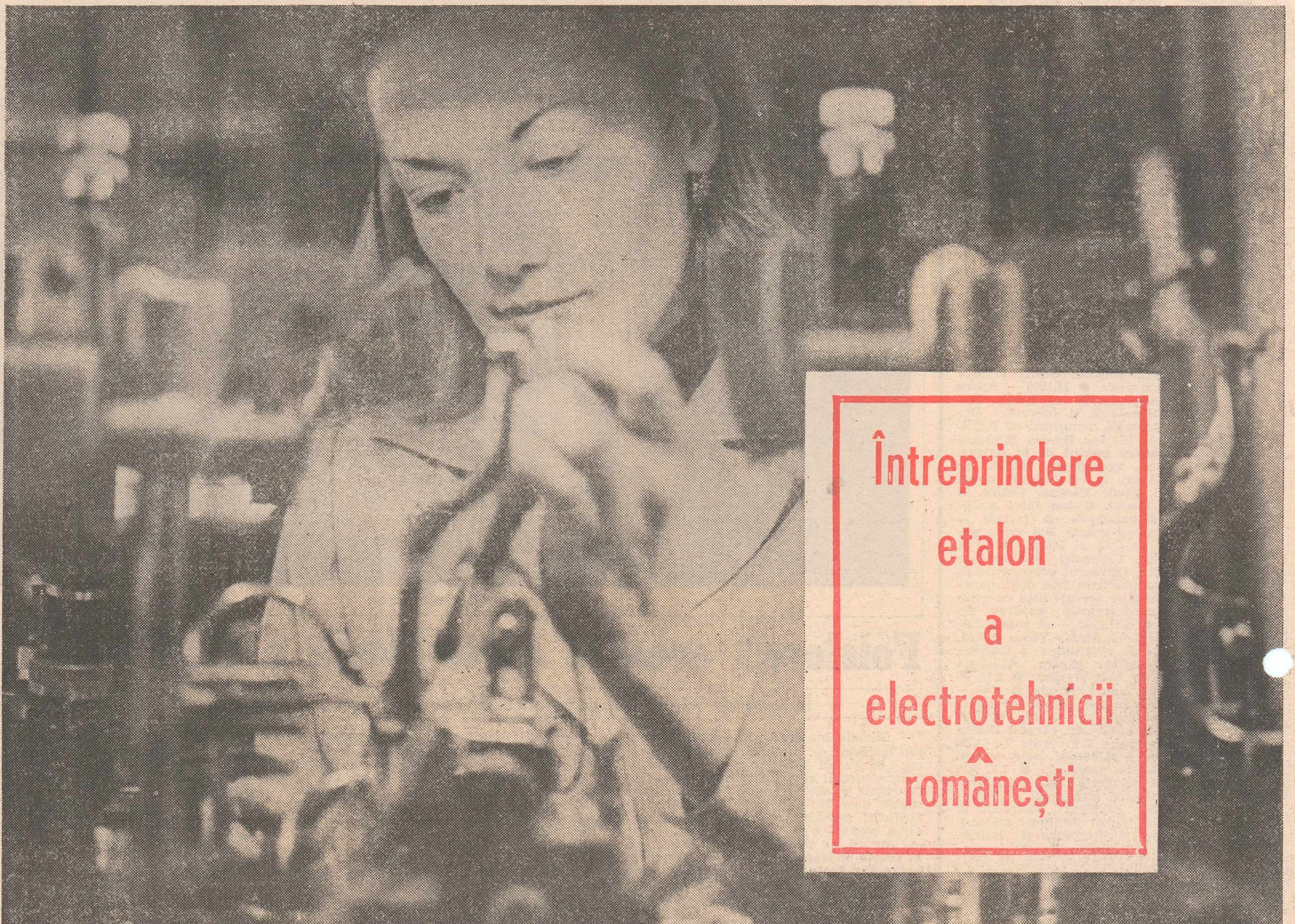
— Sinteti supărat pe cîntăreții...

— Nu pe toți. Și nu doar pe ei. Dansurile, de pildă. Folclorul e întotdeauna decent, sobru. Coregrafiile sint însă pentru strălucitor, pentru spectaculosul formal. În Bihor se joacă strîns, umăr la umăr. Nu întîmplător. E vorba de un caracter monolit, de o formă a solidarității în fata lucrurilor, căci dansul exprimă individualitatea omului. Expresia „poluarea folclorului“ este — din nefericire — o realitate.

— O ultimă întrebare: care este viitorul folclorului — are el tinerete fără bătrînețe și viață fără de moarte?

— Folclorul este un organism viu și prin însăși dialectica dezvoltării va trebui să piară. Mulți se amăgesc, spun că nu, că el va primi diferite forme, adecvate dezvoltării social-economice a viitorului. Eu sint mai sceptic. În cele din urmă și noi vom avea soarta celorlalte popoare, mai ales apusene, care își extrag folclorul din arhive. Odată și odată vom ajunge să recurgem la fonotece. Dar pînă atunci mai este. Deocamdată dispunem încă de mari talente creatoare și de mijloacele tehnice pentru conservarea lor. Din acest punct de vedere putem privi creația maselor ca pe un bun nepieritor.

SORIN VIRGIL ■

Întreprindere
etalon
a
electrotehnicii
românești

(Urmare din pagina 1)

ceastă performanță. Premiile nu s-au acordat încă, dar rezultatele noastre pe anul trecut ne fac să fim increzători. Ardelean la origine, născut la Zalău, Gheorghe Tirpe a lucrat nu mai puțin de 15 ani la „Electroputere”-Craiova, întreprindere pe care o consideră o adevărată citadelă a industriei electrotehnice românești, și care, cum zice, i-a fost o bună școală. A devenit director la I.A.E.M. în 1977, la cinci ani, cu alte cuvinte, după intrarea în funcțiune a unității, pornită pe atunci, în 1972, pe fabricarea unui singur produs, un contor electric monofazat preluat de la „Electromagnetica”-București. Astăzi, contorul respectiv nu se mai face demult, în profilul curent de fabricație intrând în schimb peste 170 de produse distincte, cu circa 180 000 de tipuri-variant constructive, la o producție anuală care depășește două milioane de bucăți.

**ÎNTEPRINDEREA, PRIVITĂ
CA O FAMILIE MAI MARE**

Fără să-și forțeze prea mult memoria, directorul Tirpe rostește citeva cifre care i se par importante pentru definirea imaginii pe care sîntem pe cale să ne-o facem despre A.E.M.: peste 4 500 de oameni ai muncii, sau de suflete, cum le spune dinsul, între care aproape 3 000 sînt femei; vîrsta medie — 24 de ani; remunerația medie — 2 600 lei lunar („rețineți, zice, că sînt și vreo 30—40 de muncitori care cîștigă citeodată mai mult decît directorul”); 750 comunisti și 2 000 uteciști; peste 300 de familii, formate deci cel puțin din doi timișoreni locuind în aceeași casă și lucrînd la A.E.M.; 3 400 de copii primind alocație și cadouri de Anul nou de la aceeași întreprindere (la 4 500 de încadrați!) și un spor natural de 250 copii pe an... Unică în țară prin profilul fabricației, unitatea timișoreană livrează circa 24 la sută din producție la export, amănunt care nu a împiedicat-o deloc să încheie planul anului 1980 cu o lună mai devreme, înregistrînd în final depășiri de 10—12 la sută la toți indicatorii. Se fac aici contoare mono și trifazate, aparate pentru panouri de comandă automatizate, aparate electrice măsurînd temperaturi și presiuni, aparate de precizie pentru laborator și chiar laboratoare întregi de electrotehnică și electronică avînd scop didactic, safire și rubine artificiale, în fine, diverse aparate universale de măsurat. Dar e într-adevăr atît de multă liniște acolo unde aceste produse se fabrică! O liniște „tul-

burată” doar de sunetele unei muzici de calitate, un fond sonor asemănător celui din marile magazine, posedînd sisteme identice de radioamplificare. E multă lumină în halele de producție, căldura și ventilația sînt suficiente, se vede cit de colo o grijă anume pentru condițiile de muncă, pentru crearea sentimentului de confort psihic. „La atelierele pregătitoare, zice directorul, nu stăm la fel de bine, dar vom face eforturi pentru îmbunătățirea condițiilor de lucru și acolo, adică la galvanizare, la atelierul de prelucrare și la toate celelalte”. Sînt desigur eforturi deloc întîmplătoare, care se vor face simțite, prin recul dacă vreți, pe planul rezultatelor, al muncii mai bune. Pentru același motiv, pe lângă locuințele atribuite de către consiliul popular, întreprinderea a hotărît să investească fonduri în construcția de locuințe în regiile proprii. Chiar anul acesta primele 60 de locuințe, ridicate de trustul de construcții dar cu sprijinul substanțial al muncii patriotice al celor interesați, vor fi date în folosință. Format în marea sa majoritate din oameni foarte tineri, colectivul A.E.M.-ului e în același timp bine sudat sufletește. Ar fi suficient să amintim aici despre inițiativa creării a ceea ce se numește „formație model de muncă și viață comunistă”, din care fac parte oameni din același colectiv de muncă, dar numai oameni avînd o comportare exemplară atît la locul de producție, cit și în viața de zi cu zi. Sînt numai 4 astfel de formații în momentul de față, dar, după cum ne asigură tovarășul Mircea Șchiopu, președintele Organizației democrației și unității socialiste din întreprindere, ele vor deveni mult mai numeroase în curînd. Așa privînd, A.E.M.-ul nu este numai o întreprindere oarecare, ci mai curînd o adevărată familie, desigur de proporții mari, în care aproape fiecare membru al său se străduiește să fie pe măsura prieteniei celui alt. Două mici exemple oricît de puțin semnificative, merită a fi amintite. În ziua în care am vizitat întreprinderea, respectînd durerea unui coleg al cărui copil decedase într-un accident, oamenii au închis difuzoarele cu muzică în secția respectivă. În același timp, la atelierul de aparate de tablou, colegii tinerei Laurenția Apostu i-au înmînat acesteia cu ocazia împlinirii vîrstei de 25 de ani, nu mai puțin de 69 de garoafe și 3 bibelouri. Laurenția Apostu, de loc din Corlătenii Botoșaniului, mărturisea că se simte aici, la A.E.M. adică, precum în propria-i familie și tare greu i-ar fi să numească o singură prietenă mai bună dintre toate kolegele sale de

atelier. „Colectivul întreg, zicea, e minunat!”

De curînd, unitatea timișoreană a demonstrat că rămîne fruntașă nu numai în producție, ci și în activitatea culturală de masă, ocupînd primele locuri în faza municipală a „Cîntării României” cu brigada artistică, orchestra de muzică ușoară și soliștii vocali, ca și cu formația de dansuri populare. Să nu uităm să amintim nici baza sportivă proprie, cu adevărat excepțională, de unde ambiția tinerilor de la A.E.M. de a promova echipa de fotbal în divizia C, cea de handbal în divizia B, la fel și șahul, iar la box măcar un reprezentant al lor să atingă faza finalelor campionatului național! Toate aceste amănunte și planuri frumoase nu fac în fapt decît să întregască o activitate cultural-sportivă bună, care unește și mai mult colectivul, sudîndu-l sufletește aidoma unei mari familii.

**PENTRU A APLICA NOUL
MECANISM ECONOMIC
NU E DE AJUNS
SĂ STRÎNGEM ROBINETUL,
TREBUIE UMBLAT LA SURSE!**

Planul întreprinderii, pentru anul în care ne aflăm, cuprinde circa 70 la sută produse nou asimilate sau reproductate în cincinalul care a trecut. Specialiștii de la A.E.M. erau perfect conștienți că exigențele noului mecanism economico-financiar nu se pot realiza decît pe seama produselor noi. La începutul precedentului plan cincinal, cheltuielile totale la mia de lei producție marfă erau la A.E.M. de 824 lei, iar la sfîrșitul lui, în 1980 adică, ele au scăzut la 568 lei. Aproape 200 de lei în numai cinci ani nu s-ar fi putut realiza în nici un caz dacă s-ar fi continuat producția veche, oricît de exigenți ar fi fost timișoreni. Pentru Florian Coste, contabilul șef al întreprinderii, noul mecanism economico-financiar nu mai e chiar atît de nou! „Noi îl aplicăm încă din 1974, spunea dinsul, din 1976 am început să plătim retribuțiile muncitorilor după acest sistem, iar din 1978, la introducerea oficială ca indicator de bază a producției nete, la tot personalul unității. În felul acesta noi am reușit să creștem ponderea producției nete în producția industrială de la 42,5 la sută la 70 la sută pe întreg cincinalul”. Există însă la A.E.M. o metodologie proprie de calculare zilnică a producției nete, care merită din plin să fie amintită. De obicei întreprinderile află cifrele producției nete la

doă săptămîni după încheierea lunii, atunci cînd, vorba lui Florian Coste, te afli deja la capul mortului și n-ai ce să-i mai faci! Timișoreni și-au asigurat însă un sistem al lor, prin care reușesc să „fotografieze” neta la numai 24 de ore interval de producția propriu-zisă, luînd imediat măsurile care se impun. Un lucru este cu adevărat limpede: pentru a mări valoarea producției nete trebuie reduse cheltuielile materiale și crescută productivitatea muncii. Ambii factori, și-au dat bine seama specialiștii timișoreni, sînt influențați în proporție de 90 la sută de introducerea progresului tehnic și cel mult 10 la sută de o mai bună organizare. „Ne-am pus întrebarea invers, preciza Florian Coste: ce îmi dă mie fiecare produs, adică cită netă îmi revine, dacă introducerea cheltuielii materiale în valoare de 10 000 lei (nu o mie, fiindcă sînt produse și mai scumpe)?! Am făcut astfel un calcul ierarhic, pe principalele noastre produse, luînd în considerație mai întîi cheltuielile materiale, apoi cele de manoperă, de muncă „vie”. În primul caz am găsit diferențe de eficiență a netei de 20 de ori între primul produs din „clasament”, un aparat de precizie de exemplu și ultimul, un contor simplu. În al doilea calcul existau diferențe la eficiență de 10 ori mai mari între un aparat de tip E și unul de tip M. Am împărțit apoi produsele noastre pe 4 categorii, după gradul lor de eficiență. Bineînțeles că am plecat de la obligativitatea realizării întregii structuri de producție, nu doar a acelor produse cu eficiență ridicată. Cum însă existau produse cu multă pondere în producție, dar care se aflau în partea de jos a „clasamentului”, cercetarea a fost orientată tocmai în acele direcții deficitare, pentru remediere și apropiere de media de eficiență netă a întreprinderii. În fapt, așa am ajuns la contoarele electrice monofazate noi, avînd o pondere de 25 la sută în producție, care au ridicat cota produsului de pe ultimul loc spre mijlocul „clasamentului” amintit.”

„Toate aceste lucruri, ne spune și directorul Gheorghe Tirpe, țineau însă seama numai de interesele întreprinderii, ca să spun așa. Nimeni nu poate face însă așa-tăzi abstracție de criza economică mondială, cea a materiilor prime și a energiei în primul rînd. Așa că noi am alcătuit un al doilea sistem de punctaj, de data aceasta în puncte reale, în care am ținut seama de consumul de materie primă neferoasă la un produs sau altul, apoi de consumul de energie electrică, de gaz metan, de produse petrochimice și, în final, de ma-

Prin Țara Moșilor

(Urmare din pagina 1)

În chinga cuvintelor cu un singur înțeles, prefinde un scrib. Și dacă scribul nu se ivește, cu atât mai rău pentru cei ce s-au obișnuit să cunoască întimplările vieții și istoriile traversate de oameni doar prin scribi, doar prin slovele lor cumpănite cu gândul în două părți: o dată spre adevăr și altă dată spre spoiala ușoară, subțire a adevărului. Și dacă tot ne-am nimerit față în față cu Augustin Costinaș, Nicolae Nicoară, Aurel Hohoi sau Aurel Miclea, bărbați ai pădurilor și ai lemnului, învățați să ocrotească o prietenie cum ar ocroti o pădure înțeleaptă și zborda jivinelor, și liniștea umbrei, și știința izvoarelor de a sparge crusta fragedă a acestui pământ doar în locurile de unde ar nădăjdui o eliberare spre marile fluvii, îndepărtate și tremurând pe zare ca un miraj, ca o răscoală a cenușilor depărtării, vom fi scribul acela !...

O zi întreagă, din zori ei filtrați prin ceața agățată în pacea viindă a văilor, bintuindu-le cu valuri succesive de negură și lungul și curmezișul sleaurilor tăiate în piatră, și până la sclipătură primelor stele, printre oameni care iubesc pădurea cum și-ar iubi vatra casei, ograda și împrejurimile ei, care vorbesc despre pădure așa cum ar vorbi despre o ființă anume, și nu am spus vie pentru că oricum pădurea e vie mereu, am trăit aventura răsucirii spre civilizație a lemnului sălbatic al Munților Apuseni, spectaculoasă și frustă, întocmai ca o poveste rostită cu suflul la gură de un sol care vine între noi, alergând, o spune și cade, citeodată eliptică, alteori inclicată și uneori chiar abruptă ca un povirnis din adâncimile căruia și omul atârnat între cer și abis, și viața lui dură, și munca lui aspră se ridică într-un chiot pur, triumfal.

E o poveste mai veche, dar nu o vom mai amănunți chiar din capătul veacurilor: un Nicolae Petric, și el tăietor de pădure, chiar ne incredințează că leatul acesta al lui de tăietori de pădure se cere judecat acum, astăzi, doar prin faptele lui. Și nemaiavând încotro, fiind luați din scurt, vom spune numai atât: în ultimul pătrar al celuiilalt veac, din Turda spre Abrud și din Alba Iulia spre Zlatna, două cai ferate înguste s-au înfipt ca două stilette pătrunzătoare în oceanul de păduri al Munților Apuseni. Curind, rana deschisă de ele în geografia aceasta prea puțin clintită de om a durut și singele cu iz de rășină, decenii în șir, scurs pe apa unei lăcomii fără margini, a avut pentru țara aceasta de oameni înțelesul unei bogății duse iute și fără foloase pe apele simbetel. Și, cu toate acestea, cu toate că nici vremea noastră nu iartă întotdeauna pădurea, în Munții Apuseni care țin de Alba, iată, au mai rămas în picioare mai mult de o sută de mii de hectare de codru verde. Și tăietorii pădurilor județului Alba, de ce să n-o spunem, își poartă unelele pe cărările codrului cu o altfel de grijă decât nepăsarea pentru avuțiile obștii de ieri. An de an, peste tot ce se taie, mai mult de o mie de hectare se adaugă la loc, acesta fiind adevărul adevărat și nu altul: acum, când au pătruns adânc în tezaurul de clorofilă al Apusenilor, tăietorii pădurilor Albei au ajuns, în sfârșit, și la înțelepciunea de a cuprinde în socotilele existenței lor și

viitorul acestei avuții fără seamăn. Nici decum prin cădere pe gânduri, ci prin faptă împlinită cu gândul la ziua de mâine a lor și a indeletnicirii lor.

Într-o cuprindere de păduri întinsă pe mai mult de o sută de kilometri pătrați, în bazinul forestier al Arieșului Mare și Mic, de la Ocoliiș la Vîrtop, de la Mogoș la Valea Bernei și până la Valea Ierii, se agită cu spor o mie două sute șaptezeci și patru de oameni. În 1969 se ajutau numai cu trei tractoare și cinci funiculare. Astăzi, îi aflăm multiplicându-și efortul, ea și cum s-ar opinti în palane și scripeți uriași, cu 85 de tractoare și 32 funiculare, acestea din urmă instalate cu deosebire pe panțele în pieptul cărora tractoarele se împotmolesc. Și dacă ni s-a îngăduit să alegem un drum prin devălmășia acestor păduri, după un scurt popas în Abrud, călcăm calea spre Bucium, Coleșeni și Izbita, păstrînd în colțul ochiului Detunatele, Flocoasa și Goala, apoi prin Bucium-Poieni până pe pragul parchetului Burda, unde Gheorghe Olteanu ar mai fi avut de lichidat vreo 200 mc de pădure, și curind, pe un drum care urcă întruna, abandonînd într-o vale răcoroasă și foșnoare firul repede al pîrului cu un nume scurt și smucit, întins peste nu mai puțin decît șase sate, de la Buciumul din coasta Abrudului până la Bucium-Șasa, și pe valul din ce în ce mai avîntat al creștelor unui munte blajin ne ridicăm până la altitudinea de 1200 m, de-a dreptul sub nori. Piept în piept cu Iosif Ursu, Ioan Jenaru, Visalom Băieșanu și Teodor Teiușan, din vecinătatea cărora virful apropiat Negrileasa, se pare, ar putea fi atins cu mina întinsă încet înainte.

Și vinzoleala de oameni și mașini, desfășurată într-un larg evantai, ca un briu strîns pe latura dinspre soare-apune a codrului, se rupe și se reîmpună cu o neodihă deschisă spre vale doar prin chioțe și motoare aspirate de ceață cum așa cum s-ar închide peste puntea unui submarin imers valul mării, Iosif Barbu abia s-a îndepărtat cu autocamionul încărcat cu lemne de foc către Mogoș. Tractoarele forestiere conduse de Augustin Costinaș și Nicolae Nicoară, ambalate, ridică iar în ureche amplitudinea zgomotului care abia își subțiasse tîria. De când s-a încetănit și pe aceste meleaguri tehnologia de scoatere a arborilor din pădure cu coronament cu tot, în aceste mașini, în urma cărora pădurea rămîne curată ca după o ploaie, articulate ca niște insecte metalice și agile ca jderii, muncitorii forestieri au început să investească de mai mulți ani o încredere din ce în ce mai statornică. Mașina însăși îi adună în echipe, fiecare tafist însoțindu-se cu un legător: Aurel Miclea cu Liviu Joldea, Aurel Hohoi cu Ioan Bordea, Trușchiurile scoase de tafuri la drum, tirși prin pădure, de asemenea, îi adună pe oameni în alte echipe, de fasonatori și ajutoari de fasonatori: pe Dragomir Crețu cu Simion Negru, pe Iosif Arieșan cu Gligor Dora și așa mai departe. Autotroliile de zece tone, cu motor saviem, pe scările cărora ajunge uneori până aici și recepționează Marian Radu, în schimb, desiră sub cerul apropiat și spoit cu cenușă un zumzet aproape întotdeauna egal cu sine, de dihanii înzestrate cu mai multă putere decît ar vrea să arate, parcă

moșînd viclean în vecinătatea croitorilor sortatori Roman Sicoe, Ioan Orlea, Ispas Cirja, Ioan Motora și Iosif Miclea, despuiați toți de hainele de prisos, dezleagați de o grijă care numai de ieri sau altăieri, cînd și alte mașini s-au făurit într-o lume îndepărtată, dar întruna alături de ei, a început să revină ifronștii Ioan Marcu, Nicolae Briciu și Ioan Bota. Însă în avangarda tuturor, parcă înzestrați cu simțuri necunoscute oricui, risipiți prin pădure în hăituiala înceată a unei vinători fără trîmbite, fără ogari zgomotoși, fără risipă de mișcări prisoselnice, caică drumurile răsucite ale pădurilor Nicolae Petric, Ioan Sicoe, Traian Toma și Ioan Bobaru. În miinile lor își sumetesc și în larna aceasta puterea scrisnită ferăstraiele care mușcă din trunchiuri cu o sete metalică, cu un ris străbătut de icnete surde doar cînd lanturile ascuțite ca briciul se perindă prin noduri ascunse, pietrificate în gîlgișala secretă a sevelor.

Una peste alta, dibăcia acestor tăietori de pădure a izbutit să desprindă din umbra virfului Negrileasa o avuție mai rotundă, mai spornică în privinta destinațiilor multiple ale lemnului din care se împlineste. Și nu am fi vrut să așternem pe hirtie și șiruri de cifre, strecurîndu-le ca pe niște cirje în căldura subsuorilor acestui reportaj despre oamenii dintr-o margine dintre cele mai curajoase ale civilizației noastre, dar peste adevăratele citorva dintre cele ce ne-au ajuns la ureche, de la o cădere la alta de trunchiuri, nu se trece ușor: deplinătatea lor se talmăcește, înainte de toate, printr-o trudă adusă la capăt cu un plus de înțelepciune, cu mai multă metodă și cu un friu neîndurător la risipă. Ei scot din pădurile date pe mina lor, neostenită în a le chivernisi cît mai bine lemnul, în jur de 230 000 mc de esențe diferite, fiecare prețioasă în parte cînd i se dezleagă valul de-a dreptul spre telul ei. Și asta încă n-ar fi nimic, pentru că, iată, au reușit împreună să ridice procentul de utilizare a masei lemnoase spre 98—98,2 la sută la esențele bînuite de rășini și spre 78,9 la sută la faș. Ceea ce s-ar traduce printr-o răsturnare hotărîtoare a legilor statornicite în această indeletnicire cîndva, de o nepăsare uitată acum, trecută în listele rînduieilor abandonate în anele unui timp ce și-a istovit mai demult întesurile...

Și drumurile lungi ale lemnului Munților Apuseni poate începe aici, în umbra virfului Negrileasa, chiar la rădăcina unui brad în scoarta rugînie a căruia Ioan Jenaru lovește cu o palmă cuprinzătoare cît o cazma. Întii și întii cu grija să nu fie escar, adică un copac uscat în picioare și numai prin hazard rămas așa, drept, în picioare, în amăgeala unei neclintiri periculoase. Apoi cu o grijă egală, limpezindu-se scurt într-o privire ageră și iscoditoare, pentru pîrtia pe a cărei lungime se va putea culca în cădere, cît mai teafăr și cît mai întreg, acest catarg încă verde. Și de acum sînt aruncate în joc tocmai simțurile amintite mai sus, de neaflă în nici o fișă de protecție a muncii din lume. Cînd ferăstrăul lui Ioan Jenaru decupează în trunchi tîpa aceea menită să imprime bradului direcția de cădere dorită, cînd securul lui Aurel Costinaș desprinde tîpa fulgerător din lăcașul îndulcit cu fumegus cald, lăptos, se aude sau nu se aude un trosnet afund, întimplat parcă sub pămînt, nu în aer, și, dacă nu se aude, numai șuierul creștilor petrecute vertiginos prin văzduh mai strecoară o linie subțire, usturată vag de neliniște, sub o tăcere ajunsă cu suflul la gură din urmă. Și asta ar fi totul. Despre rest, cite ceva s-a mai spus...

Predealul celor patru anotimpuri

Un coleg de facultate obișnuia să ne spună adesea că la ora sorocului își va oficia căsătoria la primăria Predealului. Treptele numeroase, așezate în reprize de la stradă pînă la platoul pe care se află eleganta vilă, îi inspirau încredere, dîndu-i certitudinea unui răspuns bine gîndit.

Admir Predealul de la o fereastră a primăriei, cea a vicepreședintelui Consiliului popular orașenesc, Nicolae Pîntea. Scările sint acolo, la picioarele noastre, inspirat săpate în coborîrea grăbită a colinei. Privirea cade pe cutia de sticlă cu aer de acvariu a gării, zăpada apasă peste tot și toate, domină casele de dincolo de calea ferată de pe Cioplea, băncile, rondurile cu flori ale verii, iarba și mai ales brazii, voluptuoși și solemn ca totdeauna, dar mai ales acum, îmbrăcați de sărbătoare. Cam asta este în ochii noștri de trecători Predealul — gară, flori, iarbă, vile, Cioplea și, evident, brazii ajunși să sprijine cerul în toate cele patru anotimpuri.

ORAȘUL DE FIECARE ZI nu este însă numai asta și mai ales nu înseamnă doar oraș pur și simplu. Ce poate afla tot omul

dacă ar fi să-și pună întrebări privind Predealul și rostul său pe hartă și în calea drumurilor noastre, în sus și în jos către și dinspre Transilvania, cu ce ne-am spori informația despre o mină de case care își dau întîlnire peste sirena locomotivei, peste fire electrice trase cu osîrdie, peste claxoane de mașini infierbîntate de înălțime, peste, ei bine, mai ales peste brazi, cu speranța că prefigurează un tot ?

PREDEALUL ISTORIC pleacă de la cele dintîi construcții, semnalate la începutul secolului al XVIII-lea. Exista atunci hanul de la gura Rîjnoavei, cam pe unde este azi podul în arc de la Malul Ursului peste calea ferată. Dar punctul vama al Văii Prahovei îl vom recunoaște pe harta tipărită de Honterus la 1532. Ca și acum locomotivele, pe coama Predealului se schimbau caii de poastă. Cea dintîi locomotivă a urcat la Predeal în 1878, ca un an mai tîrziu să reușească a coborî la Brașov. La 1884 exista deja o comună Predeal, avînd încorporată în teritoriul său și pe cei ce trăiau la Bușteni, Poiana Țapului, Azuga. O comună de 22 de kilometri lungime, însoțind Prahova de la izvoare. Din 1936, localitatea are statut — și pretenții — de oraș.

DIN CE TRĂIEȘTE PREDEALUL ? Din multe, ne potolește interesul vicepreședintele Pîntea, enumerînd în față de tot activitățile turistice — alimentație publică și administrarea spațiului de cazare — și, evident, munca prin vecini, în unitățile economice ale localităților din apropiere — Brașov, Azuga, țînînd să precizeze a repropo: „Predealul nu este doar stațiune climaterică și de odihnă ci și oraș pentru cetățenii lui“. Ceea ce ni se mai întimplă să uităm, și nu doar cițiva acolo, mai grăbiți ci mai toți cei învățați cu statutul de tranzit în asemenea locuri, gîndind

aprioric și definitiv că tot ce se află pe stradă și la gară și prin împrejurimi ne-a fost predestinat de la facerea lumii și trebuie să trăiască atît cît rămînem noi în punctul cu pricina al planetei.

PREDEALUL, AZI, înseamnă, află și eu surprins, poate și alții, 7 580 de locuitori împrăștiați în casele risipite de la Malul Ursului — de pe la hanul de altădată — pînă jos de tot, la Dimbu Morii. Înseamnă deci locuințele din centru, în jurul casei de cultură, înseamnă Pîrui Rece, Timișul de Jos, Timișul de Sus. Înseamnă hotelurile — 1 047 de locuri, vilele de cazare — 1 633 de locuri, cabanele — 285 de locuri.

CINE SE GÎNDEȘTE LA NOI, ÎN PREDEAL ? Pentru cei mai mulți, șeful de gară Constantin Iacob, care s-ar ști cel dintîi mulțumit, și probabil așa și este, ca trenurile ce ne aduc și cele cu care plecăm să sosească la timp și să ne cuprindă pe toți. Nicolae Răulea, doritor să facă față multelor și întortocheatelor dorințe care trec prin comlexul Clăbucet. Brutarul Constantin Robitu, interesat să ne placă piinea de Predeal. Silvestru Pădureanu, să plecăm mulțumiți de la programele asigurate de Casa de cultură. Olimpia Mihăilescu, să găsim cărțile și revistele ce ni le dorim în rafturile bibliotecii. Visarion Șuteu și Vasiliță Popescu, să ne putem auzi vorbind la telefon cu cei de acasă ca și cum am fi în aceeași cameră. Doctorii Brumar și Urdea, să trecem cît mai rîp pe la ei ca pacienți, dar dacă tot le-am călcat pragul, să le „întoarcem spatele“ sănătoși tun.

Predealul se gîndește la noi în o mie de feluri. Noi cum ne gîndim la el ?

Cite ceva, data viitoare.

NEAGU UDROIU ■

După cum vă este cunoscut, în comuna Butoiești, județul Mehedinți, s-a născut, la 2 februarie 1863, Constantin Rădulescu-Motru, personalitate de seamă a culturii și științei românești. Cel care vă scrie este originar din aceeași comună și vine cu rușăminte, la care se atasează mulți consăteni, de a se așeza o placă memorială pe zidul casei natale a savantului. (Constantin Grecu, str. M. Kogălniceanu nr. 9, Craiova)

Vă relatez că în municipiul în care locuiesc nu există un magazin unde să pot găsi piesele necesare unui autoturism Dacia 1300. Pentru o piesă de ciclu lei trebuie să mergem în București. Un alt neajuns: lipsa totală din magazine a camerelor și cauciucurilor pentru biciclete „Ucraina”. Sintem nevoiți să ne cumpărăm biciclete noi doar pentru că s-a uzat un cauciuc. (Gheorghe Nicolae, str. Plevnei nr. 61, Giurgiu)

Consiliul popular al orașului Șimleu Comunal: O buna parte din laptele realizat în scrisoarea trimisă de către tov. Bușegan Kavelea se consuma, în sensul că responsabilă de vânzarea lui a avut aceeași o atitudine ireverențioasă față de unii cumpărători, a încercat uneori regulile comerțului socialist prin servirea preferențială și nu a respectat în toate cazurile normele de gospodărire și distribuție economică a fondului de marfă. În consecință, I.C.S.M. Șimleu a luat măsura sancționării disciplinare a gestionarei încă în luna decembrie 1980, dispunând totodată schimbarea din funcție și trecerea într-o altă unitate.

Ca și cinoarea Floarea Zamfir din valea Olt, am fost și eu acuzat de reclama și apariție și am cumparat, în noaptea dintr-un aparat de radio „Gloria”. Speram ca voi face din concepție mele o adevărată încercare în tovarășia acestei minuni a tehnicii. Trebuie să mai adaug că aparatul este montat într-o specială casei... Printre reparații, aparatul a funcționat vreo 30 de zile, ceea ce mi se pare cam puțin pentru sumele investite în el: 1400 prețul + 300 reparații + c/val. unei călătorii la Iași, unde aparatul a staționat două luni de zile la fabrica „Tehnoton” și de unde l-am adus „reparat” doar pentru câteva zile. Eu aș oori, totuși, să-i dau o utilizare corespunzătoare. Dar cum? Poate imi dau o sugestie cei care l-au fabricat. (Prof. Dorin Arghir, Aleea Crinilor, sc. 1, ap. 30, Gheorghe Gheorghiu-Dej)

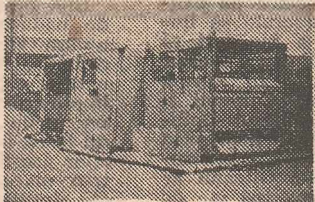
Directia județeană de poștă și telegrafuri: Urmare a unor lucrări executate de către incalzarii nostri și ținând seama de starea sănătății dv., vă comunicăm faptul că s-a aprobat cererea instalării unui post telefonic la locul de muncă pentru secția dv.

Pe data de 18.I.1980, am cumpărat, conform bonului 332, de la magazinul Timna, cu plata integrală de 1254,50 lei, un aparat de radio „Madrigal 2” fabricat de „Tehnoton” Iași, având stampila CTC 133. A funcționat până la data de 23.I.1980. Cooperativa de reparare din Strehaia nu a primit radioul, spunând tovarășii de acolo că nu primesc spre reparat aparate de la „Tehnoton” Iași, din anumite motive. Apoi l-am plimbat la Drobeta-Tr. Severin, și tot așa, l-am tot dres, de vreo patru ori. Conform unor procese verbale, pe baza art. 3 din HCM nr. 753/65 urmează să fie înlocuit de către organizația comercială vinzătoare. La cererea depusă nu am primit răspuns nici până azi. (Viorica Băltescu, com. Timna, jud. Mehedinți)

Secția drumuri și poduri naționale, Pitești: Referitor la articolul „Metodă-miracol pentru dezapezirea șoselelor” rog să publicați următoarele: În planul lucrărilor din județul Argeș, în anul 1981, avem prevăzute 23 km de covoare asfaltice în mai multe straturi, din care în marea majoritate în zone care produc greutatea deosebită traficului rutier. Secția noastră dispune de tipurile cele mai moderne de instalații pentru preparat mixturi asfaltice, cilindri compresori etc., de laboratoare dotate co-

respunzător precum și de specialiști. La nivelul secției putem procura orice fel de materiale din țară sau din străinătate, fără valută. În mod public o invităm pe inginer Ana Geambazu, să execute, avându-ne pe noi executanți, unul sau mai multe sectoare experimentale, începând cu luna mai 1981.

În cadrul I.L.F. Sibiu (Întreprinderea de legume și fructe) funcționează Fabrica „Sicola”, care a importat un utilaj modern de circa 8 tone — masina de spălat sticle — care trebuia montată și dată în funcțiune din luna octombrie 1980. Dacă

statul nostru face eforturi de a moderniza producția, cei care conduc procesul de producție sînt obligați să se îngrijească de toate utilajele, și mai ales de cele provenite din import. Cel în cauză (n.r.: îl puteți „admira” în fotografie, și noi am făcut-o, nevenindu-ne să credem) a fost depus în stradă în luna octombrie 1980 — în dreptul unei lucrări de canalizare, care, pe de altă parte, nu mai poate fi continuată. Am sesizat în mai multe rânduri I.L.F.-ul, prin tov. director Năstase, care la început a promis că totul se va rezolva, însă nu s-a rezolvat nimic. (Mărioara Vintan, str. Teodor Mihaly nr. 3, Sibiu)

Avînd traseul pentru transportul în comun I.T.A. pe ruta Resita — Zorlenilor, nu beneficiem de acest mijloc de transport din motiv că factorii de conducere ai autogării Resita nu binevoiesc a îndruma autobuzul la Zorlenilor. Motivul: drumul ar fi impracticabil. La un control efectuat de către șeful de secție de la Drumuri și Poduri, tov. Nedelcea de la autogara Resita, plus primarul comunei Zorlenilor Mare, s-a constatat că drumul e bun! Acest traseu este, însă, la discreția unora care dispun închiderea sau deschiderea lui după bunul lor plac, nefiind cont de greutatea întinpinată de către muncitorii care fac naveta de la sat la uzină și retur. Așteptăm deschiderea traseului Resita — Zorlenilor, conform programului Uzinei Resita: 8 cu 16 (trei schimburi). (Petru Flău, sat Zorlenilor nr. 4, jud. Caraș-Severin)

Din luna iunie 1980, am solicitat întreprinderii „LEXIM” un abonament pe 6 luni la revista „Flacăra”, pentru care am trimis în contul acesteia 2 10. Nu știu din ce motiv am primit revista abia după 6 luni, adică începînd cu luna decembrie. Pe 26 decembrie, ca primite, erau 3 exemplare: nr. 50, 51 și 52. Totul ar fi în regulă, a început să vină cu regularitate — săptămînal, dar marea mea nedumerire e că în aceste 3 rînduri (nr. 50, 51, și 52), vin în cite 2 exemplare. Mă mir de ce ar fi nevoie să-mi vină cite 2 exemplare, cînd eu sînt o singură persoană și e suficient un exemplar. Cu deosebire stimă, Nikolas Dumitrescu, 6 Woburn Scotch, Common Ealing W. 13 London U.K., Anglia.

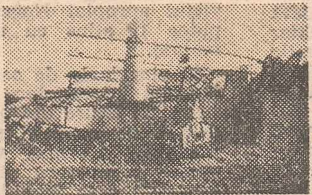
În ziua de 10 noiembrie 1980 am cumpărat un televizor „Diamant 223”. Aducîndu-l acasă, nu a mers bine nici măcar o oră. În ziua de 14 noiembrie a venit masina cooperativei și l-a luat la reparat, conform certificatului de garanție. După 5 zile am telefonat și mi s-a spus că pot merge să-l ridic, fiind gata. Ajuns acasă, am observat că nici nu se atînseseră de el, defectele erau aceleași ca la început. Tot în aceeași zi am făcut calea-ntoarsă. Văzînd că nu intenționez să-mi las televizorul la dînsii, să zică, mi s-a vorbit fără respect, și, motivînd că tensiunea ar fi de vină, am fost îndrumat să-mi cumpăr un stabilizator de tensiune. Am cumpărat și stabilizator dar, spre dezamăgirea mea, tot n-a mers. Depanatorul Jianu a găsit o nouă hibă: bransamentul de-acasă nu-i bun, trebuie, asadar, schimbat bransamentul! Văzînd că după 30 de zile Cooperativa „Radio-Progressul” din str. I. C.

Duca nr. 15, sector 1, nu găsește soluția, am ajuns la Centrala „Radio-Progressul”. Un alt drum la tov. Jianu, alte jigniri, alt drum la centrală... În fine, un tovarăș mai mare în funcție mi-a spus să mă prezint la cooperativă după 5-6 zile... Televizorul mergea... la fix! Cum s-a ajuns ca, în numai 45 de zile de la cumpărarea unui televizor nou, să cheltuiască degeaba 800 lei, plus drumuri, nervi? Cine ar trebui să suporte paguba? (Mihai Gheorghe, str. Dobrogeanu-Gherea, nr. 26, sect. 1) (N.R. Așteptăm un răspuns de la Centrala „Radio-Progressul”, care să fie nu numai edificator, dar și... cu acoperire în lei, a cheltuielilor inutile la care a fost obligat cetățeanul Mihai Gheorghe)

Comitetul județean Caraș-Severin al P.C.R.: Se confirmă cele relatate de către tov. Bucu Ana din comuna Măureni, iar pentru rezolvarea problemelor a fost invitată la notariatul de stat al județului, dîndu-i-se toate relațiile necesare încheierii actului de donație.

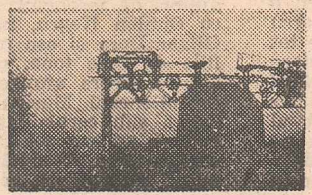
Tovarășul Ioan Ciur, miner pensionar, domiciliat în str. M. Kogălniceanu nr. 9, Petroșani, jud. Hunedoara ne-a trimis două fotografii:

Foto 1: Ceea ce vedeti este macaraua turn M 40 de la Ex-

ploatarea minieră Dilga-Petroșani. Este defectă și depozitată la capătul de pod de peste Jiu. Așa zace din luna martie 1980. Compartimentul mecanic din cadrul combinatului a obținut repartiție pentru o reparație capitală, în cadrul întreprinderii „Progressul” din Brăila. Din păcate, aprobarea a rămas în dosare, cu numere de înregistrare în ordine. A venit anul 1981. Macaraua de 3 tone așteaptă sub ploaie, nînsoare, vagonul care o va duce la Brăila...

Foto 2: Imaginea reprezintă fostul funicular Petrița-Aninoasa, demontat în anul 1966-1967. Pilonii rămași au fost tăiați prin

sudură și lăsați pradă intemperțiilor, pe dealuri. Utilajul vechi a rămas, după cum vedeti, prins de piloni. Mai mulți piloni din fier sînt rîspîndiți pe dealuri, de la Dilga Mare pînă la Aninoasa. Este o mare lipsă de preocupare din partea conducătorilor exploatare miniere, pentru că fierul acesta trebuia de mult să fie recuperat, redat economiei naționale.

Filica mea, elevă în clasa a XII-a la Liceul „Cuza Vodă din Huși, vrea să dea examen la Facultatea de medicină veterinară, însă pînă în prezent nu am găsit unul din manualele necesare, și anume cel de „Patologie veterinară”, cl. XII-a, ediția 1979. Am scris la librăria „Căpea prin poștă”, însă nu s-a rezolvat nimic. La liceele cu profil veterinar sînt manuale putine în raport cu numărul elevilor, și le poți obține numai dacă dai sume cam piperate pe carte (elevei le fac pierdute în acest mod). Eu nu-mi pot permite să fac acest gest. Cum pot găsi manualul, deoarece mai este puțin timp pînă la admitere?... (Maria Ciobotaru str. 7 Noiembrie, bl F 2-1, sc. A, ap. 1, Huși, jud. Vaslui)

Locuînd împreună cu familia mea într-o casă individuală, am făcut deja primele proiecte pentru ca în anul 1981 să realizez asigurarea apei calde menajere pe bază de energie solară. Doresc ca în paralel să realizez o instalație eoliană, cu putere de 0,4-0,6 kW, menită să-mi asigure integral energia electrică pentru iluminat. Schemele electrice le-am conceput deja în

principiu, dar mă lovesc de greutatea în ceea ce privește concepția și construcția turbinei eoliene. Vă rog să mă ajutați punîndu-mă în legătură cu instituții sau foruri științifice care studiază această problemă și pot oferi soluții practice realizabile, oferindu-mi adresele necesare. (Ing. Dan Jeleleanu, str. Horea nr. 4, 1976 Sinnicolau Mare, jud. Timiș). (N.R.: Rugăm pe cei care vor avea bunăvoința să ne răspundă, a trimite și o schemă, pentru a o publica în aceeași pagină. De asemenea, îl rugăm pe inginer Dan Jeleleanu să ne trimită o schemă a proiectului realizat în scopul încălzirii apei calde cu ajutorul energiei solare, sperînd că va interesa și pe alți cititori)

Scoala populară de artă Galați, str. Republicii 61, înființată în anul 1968, nu se prea bucură de o activitate cu adevărat armonioasă, care să satisfacă pe cei care doresc să se bucure de artă. Nu s-a văzut nici un fel de activitate pe plan școlar, municipal, județean, în cadrul „Cîntării României”. În acest sens aducem spre exemplificare clasa de regie-briză artistică de agitație, pe care a condus-o în completarea normei de director, de la venirea sa în școală, și pînă în acest an școlar, tovarășul Gavrila Nitu. Clasa a existat scîrbic (fantomă). Profesorii acestei școli au înființat formația folk „Orfeu”, formația de jazz „Dixieland”, clubul „Lumina” — de artă fotografică. Nici una din aceste realizări nu au putut continua, datorită faptului că directorul școlii nu a creat condiții pentru menținerea unei activități permanente. În schimb, întocmeste dări de seamă, fără a arăta starea reală din școală. (Alexandru Nicolescu, Constantin Popovici, Alexandru Pamfil, Vasile Onuț, Nicu Mihai, An. Negulescu, cadre didactice ale Școlii populare de artă, Galați)

În ziua de 17.I.1981 am călătorit în trenul personal București — Suceava. Cum? Vagoanele erau neîncălzite: călătorii, tineri, bătrîni, stăteau îmbrăcați, cu căciuli pe cap, și băteau din picioare pentru a se încălzi. Eu, împreună cu soția, veneam de la spitalul din Bacău. Eram sleiți de frig, i-am dat fularul de la ăi și s-a învelit pe genunchi. Trenul era într-o stare de nedescris: uși fără clante, uși scoase din balamale (cele de la gruurile sanitare). Conducătorul și controlorul ridicau din umeri la sesizările călătorilor. Cum își asumă cineva răspunderea de a pune în circulație un tren, în toată țeara și pe o distanță atât de mare, fără a asigura un minimum de condiții civilizate? (Ioan Amariei, str. Tipografiei nr. 4, sc. B, ap. 9, Suceava)

Comitetul comunal de partid Cetate, jud. Dolj: În scrisoarea adresată revistei „Flacăra”, tov. Ileana Șerbănescu, absolventă a Liceului agroindustrial Cetate, specialitatea electrician, relatează că în vara anului 1980, dînd la facultate și nereușind, s-a întors la liceul din Cetate pentru a fi repartizată în producție. Din păcate, nici pînă la ora la care vă scriese nu fusese repartizată. Cele relatate în scrisoarea se confirmă. S-a intervenit pentru rezolvarea scrisorii și la I.L.F. Craiova, de către comitetul comunal de partid, dar răspunsul a fost că nu se poate încadra din lipsă de locuri. În această situație, Comitetul comunal de partid Cetate s-a oferit pentru încadrare oferindu-i un loc de muncă la Asociația economică de reparații auto, în vederea încadrării în meseria de electrician auto, și la Ferma I.A.S. Cetate ca electrician instalator la instalația de răcire a laptei. Tovarășa Ileana Șerbănescu a acceptat să fie încadrată ca electrician la I.A.S. Cetate, unde și-a început deja activitatea încă de la 12. 01. 1981.

Pagină realizată de PIA OLARU

Poșta redacției

SOCIAL

Mircea Balas — Hunedoara: Cui e mai bine să fie incredințată copilii? În oricare dintre variante, hotărîrea instanței ar părea nedreaptă. Creșterea copiilor este îndatorirea ambilor părinți. Înțelegeți-vă cu soția dv. în această privință. ● **Caprița Romeo — București:** Cauza este de competența Procuraturii Generale. ● **Trifu Andrei — Teleorman:** Tezaurul „Cloșca cu pui” este expus la Muzeul național de istorie. ● **Trifu Alexandrina — Teleorman:** Nu. ● **David Dumitru — Moreni:** Nu vi s-a aprobat să înființați un nepot de 30 de ani. Este posibil ca justificarea să nu fi fost convingătoare. ● **Hanganu Stimate — București:** Sentința este definitivă; vă adresati Consiliului popular al sectorului 3. ● **Popescu Constantin — Mehedinți:** În toate memoriile ați solicitat promovarea recursului extraordinar; cereți o altă expertiză medicală; consultați un specialist. ● **Răduică Aristică — Mehedinți:** V-ați opus prin violență unei hotărîri judecătorești; consultați legea. ● **Bușu Gheorghe — Alba:** Măi amînam. ● **Juan Justina — Vatra Dornei:** Prin instanță. ● **Dumitru Alexandru — Ploiești:** Si cînd fosta dv. soție nu va mai putea spăla, călca și celelalte? ● **Zaman Dumitru — București:** Am trimis memoriul dv. la Procuratura Generală. ● **Cenci Elena — Mangalia:** Am sesizat consiliul popular. ● **Radu Silvestru — Craiova:** Pentru o singură greșală? Citeodată este de ajuns. ● **Sandu Croitoru — Arad:** Nu intermediem astfel de întîlniri. ● **Pesearu Aneta — București:** Am reținut meritele. Ca și nevinovăția. N-am înțeles de ce anume sinteti invinuită. ● **Tudorel Simion — Ialomița:** O lege vă dă dreptate. Alta — nu. Nu e exclus să fi fost judecat în baza legii care nu vă dă dreptate. ● **Sincraiu Paraschiva — Mediaș:** Nu e nevoie să vă deplasati pînă la București. Găsiți ce căutați la biblioteca orașului.

NICOLAE CRISTACHE

ADMINISTRATIV

Elena Șerban — Galați s.a.: Surorile medicale care au obținut diploma în baza unui examen de echivalare organizat conf. HCM nr. 2108/1955 nu îndeplinesc condițiile stabilite prin Ordinul M.E.I. nr. 2826/1978 pentru încadrarea în funcția de soră medicală cu liceu sanitar, întrucît cursul organizat de Crucea Roșie cu durata de 18 luni nu se echivalează cu școala profesională sanitară cu durata de 2-3 ani, curs de zi, pentru promovarea în funcție. ● **Mihai Șteclariu — Suceava:** s.a. Nu constituie ore de muncă suplimentară timpul afectat, în afara orelor de program, examenilor profesionale, medicale și psihotehnice (inclusiv celei anuale) de către personalul de locomotivă și de către cel din alte funcții, care este în directă legătură cu siguranța circulației trenurilor. ● **Ion Toma — com. Cordon (Neamț):** Litigiile dintre persoane încadrate în muncă și unități referitoare la încetarea contractului de muncă sînt litigii de muncă și se soluționează de către instanțele judecătorești. ● **Alexandru Cărmidă — com. Urzica (Olt):** Constatarea invalidității celor care au contractat o infirmitate în timpul războiului se putea face pînă la data de 15. IX. 1949. ● **Cicerone Ionescu — Galați:** Dosarul dv. pentru obținerea unui Trabant Hycomat s-a aprobat și este înregistrat la data de 27 oct. 1978. În prezent, se rezolvă cererile care sînt înregistrate în luna iunie 1978. Așteptați.

MARGA NEDELEA

● „FLACĂRA” nu ia în considerare scrisorile anonime și nu primește acte originale. Scrieți-ne cît mai concis. Și nu uitați să vă iscăliți. Precizați eventual telefonul unde vă putem găsi.

PENTRU MINTE, INIMĂ ȘI LITERATURĂ

Atelier SABIN BĂLAȘA

Este foarte interesant să ai o convorbire cu pictorul SABIN BĂLAȘA. Amabil, politicos, acceptă punctele propuse ale interviului, apoi îți dai seama că este doar o aparentă acceptare, interlocutorul nostru aducând pe parcurs tot felul de imbunătățiri. Pictorul e cind vulcanic, imprevizibil, cind poetic și de o mare sensibilitate, apoi din nou frământat de tot felul de gânduri.

— Publicul își imaginează un Sabin Bălașa creionat după lumea picturii sale. Dar cum este el de fapt?

— Cum este? De multe ori mă întreb și eu! Realitatea îi apare mereu un vis din care se trezește pentru trăiri adevărate, într-un spațiu magic, terapeutic necesar. Privește oamenii, cerul, plantele și fluturii, arborii și stincile, berbeci care se bat, planeta vie, toate acestea ca și cum le-ar vedea pentru prima dată. Vede vederea, se minunează clipă de clipă, crede în ce imaginează, imaginează în egală măsură cu realitatea, și așa durerile îi trec ca simple păreri, iar cea mai mică iluzie îl mobilizează, fiind convins că aerul este albastru, că și gândul poate fi albastru, chiar și orologiul timpului este albastru, că vine din albastru și va pleca într-o zi în marea lagună albastră.

— Vă regăsiți în ceea ce pictați? Cît sinteți de subiectiv în fața pinzei albe?

— În ea am aflat poarta deschisă. În acele spații, deschise deodată și în ființa mea interioară, apar mereu cu înfățișarea lor stranie — ca o amintire de veacuri, ca o prevestire de viitor — personaje obsesive, țărni necunoscută, minerale, genează continuă, cohorte de ființe ghațice în traiectoria lor infinită, care vin, mă domină, își cer dreptul la viață, un drept al lor, cu înțelesul dar mai ales cu dragostea lor care copleșește fără drept de confruntare cu altceva... este numai așa și nu poate fi altfel.

— Se constată că lumea picturii dumneavoastră are doar o aparență de poveste, de eliberare de orice probleme, dar, în fapt, ea este constituită pe un profund fond dramatic, care, privind-o, îți creează spaime și chiar probleme. Poezia picturii dumneavoastră învâluie marile dramatism ce-l cuprinde.

— Nu cred în peisajele curate, în a copia natura ad litteram, în copacii domesticiți, în pământul mereu acoperit cu flori și iarbă. Pământul are viața lui, întinereste, îmbătrânește, scoarța lui capătă răni care dor...

— Apropo de lumea picturii dumneavoastră populată de vietăți ciudate, prezența lor are cumva o semnificație, un simbol?

— Tot ce imaginăm există undeva în infinit. Există și ce nu imaginăm. Vietățile mele există, sint reale, vorbim despre ele, sint create, concrete. Au imagine a sufletului. Animalele pământului ne propun prietenie sinceră și eu cred că vor purta omenirii noroc.

Spuneam că sint natură și procedez ca natura; metamorfozez, creez la infinit. Paleta mea este biologică, culorile sint materie vie; totul erupe, se naște, nu poate fi oprit în această erozie.

— Sabin Bălașa, cum ați picta, de pildă, un cal maro?

— Albastru.

— Faceți cumva vreo asociație între culoarea albastră, dominantă a tablourilor dumneavoastră, și optimismul ce vi se atribuie?

— Nu mai mult decit cu restul elementelor care compun opera. Nu fac o asociație specială. Culoarea este o parte a acestei dovezi de optimism. Albastrul este credința mea în viața eternă a lumii, este semnul eternității și al nemărginirii. Toate la un loc inspiră încredere și un mod de a popula spațiul lor de visare, spațiul necesar visării. Visul este primul element care apare în cursa reușitei. Vi-sezi, dorești, acționezi, realizezi. Nimeni nu reușește ceea ce dorește, toți reușesc ceea ce au visat. Cel care a visat o femeie-muză va avea o asemenea muză și va ști să o pretuiască.

— Ce a visat Sabin Bălașa?

— Am visat foarte mult. O parte am realizat. Rămâne mai mult de realizat din ce am visat. Opera de la Iași am visat-o fără să știu unde va fi: altfel n-o făceam. Nu e o lucrare datorată unei comenzi. Comenzi se fac continuu la noi, și umplerea unui spațiu nu este totdeauna

Fotografie de A. MIHAILOPOL

„În viață și în artă nu există scuze“

operă. Eu am visat o pictură murală de amploarea acesteia, dar am visat și altele pe care aștept cu răbdare pină le voi face. Aceasta e, de fapt, platforma vieții mele: **SĂ FAC CEVA!**

— Locul a fost stabilit în urma unei investigații sau a fost o întâmplare faptul că tocmai la Iași ați realizat o operă artistică de asemenea proporții?

— Din tot ce mi s-a oferit, acel spațiu l-am recunoscut. Semăna cu visul meu. Lucrarea de la Iași e opera a 11 ani de efort, care putea fi scurtat dacă se evitau impedimentele, care impedimente, la firea mea optimistă, pină la urmă nu au contat. Visul meu s-a realizat.

— Mulți visează și totuși puțini își văd visul cu ochii, găsind fel de fel de scuze.

— În artă și în viață nu există scuze! Există doar cauze care îi aduc pe unii în situația de a se scuza. Nimeni nu-ți impune nimic, nu poate lua ceea ce ai. Talentul nu se cerșește, harul picturii este o expresie a bunelor intenții puse în slujba oamenilor.

— Alte vise ale pictorului Sabin Bălașa?

— Lucrări murale de amploare simbolică, „simfonică“, pe spații mari, care intr-o înălțare tumultuoasă de metafore să cuprindă geneza neamului nostru, a poporului, mituri străvechi, eroi rămași pe cimpuri poetice, de tipul horelor, cinctelor și baladelor noastre. Proeminențele umane să se identifice cu sufletul omului, cu prezența lui, cu specificul național, inconfundabil, așa cum este acela al temperamentului românului. Alianța dintre istoria unui popor, destinul lui și caracterul poporului să fie rezultatul unei opere.

— În ce constă, după opinia dumneavoastră, valoarea unui artist?

— Valoarea constă în personalitate, în originalitate. Arta nu înseamnă noutate, sau dacă vrei, o altă noutate decit arta

nu există. Înaintarea se face în inimile noastre, în conștiință în cazul realizărilor spirituale. Arta nu se inventează ci se continuă. Un lung șir de personalități au marcat sensul ei, direcția înaintării spirituale, pătrundind mai departe în marea spațiu uman, spiritual, explorând realități și aducându-le în conștiința lumii. În fond, un artist este un produs al națiunii și efortul de a-l produce durează milenii.

— Să revenim la opera artistică a pictorului Sabin Bălașa. Dacă ea vă reprezintă, așa cum ne-ați mărturisit la începutul convorbirii noastre, înseamnă că vă identificați cu opera și aveți o totală încredere în ceea ce faceți?

— Sint un optimist și sint convins că s-a spus că mulți autori datorită temerilor lor au fost calificați, pe nedrept, ca fiind pesimiști. Un om care-și dăruie energia unei întregi vieți pentru binele lumii, realizând o operă uriașă, printr-o muncă incalculabilă, putea face acest lucru fără elan? Ce exemplu mai mare de optimism poate fi dat dacă nu fapta, opera?

Meritul artistului este opera lui. Un artist modest cu o operă modestă este un peisaj trist. Nu mai e vorba de valoare.

— Începusem să vorbim despre nemuritoria muză. Nu vreți să continuăm discuția? Ce înseamnă pentru pictorul Bălașa o Muză?

— Pentru mine, om al secolului XX, muză înseamnă ce a însemnat, dacă vrei, și pentru Dante sau pentru Eminescu. Cred că același lucru va însemna peste ani, peste sute de ani. Astăzi, datorită cuuceririlor moderne, datorită transformărilor mari sociale, politice, datorită preocupărilor pentru nou, modern, automatizat, computerizat uităm unele permanente, le

(Continuare în pagina 16)

CORNELIA BARBU

Cuget, deci exist

Categoria de materie și evoluția ei (III)

Dacă, dimpotrivă, proprietatea materiei de a fi independentă este concepută în cadrul relației gnoseologice, atunci ea ni se dezvăluie în diversitatea infinită a proprietăților sale, ni se dezvăluie în dialectica sa infinită. Mai mult, abia în cadrul acestei relații conștiința ni se dezvăluie și ea nu doar ca o proprietate între altele a materiei, ci ca o proprietate generală, ca o proprietate sintetică, ca o proprietate constructivă, ca o proprietate producătoare de nou nu numai în propriul său domeniu, ci și în cel al obiectului. Producind noutatea în propriul său domeniu, conștiința poate produce noutatea în domeniul obiectului. În lumina acestor considerațiuni, vom afirma că adevărat este numai obiectul subiectiv nou. „Obiectul subiectiv nou“ desemnează producerea obiectului într-o relație cu cea mai dezvoltată proprietate a sa: conștiința. În această situație nu mai poate fi vorba de nici un fel de idealism, ci de depășirea lui cea mai hotărâtă. Dar și de depășirea materialismului metafizic mecanic care a săpat o prăpastie între formele mai simple ale mișcării și cele mai dezvoltate, între natură și societate. În legătură cu prăpastia dintre natură și societate, trebuie să subliniem că s-a procedat reductionist prin absolutizarea naturii așa cum reușise s-o explice modelul științei mecanice. Prin urmare, nu natura în sine era opusă societății și relațiilor ei, ci abstracția istorică a naturii.

Obiectul pe care-l are în vedere dialectica materialistă devine subiectiv în și numai în măsura în care devine nou prin proprietățile construite nu de un subiect demiurgic capricios și situat în afara lumii, ci de subiectul relației dialectice, ea însăși în constituire. Relația este dialectică tocmai pentru că și ea este supusă dialecticii.

Așadar, proprietatea materiei de a fi obiectivă nu poate fi considerată ca un dat prim și absolut, pentru că ar fi de neînțeles relația genetică materie-conștiință, materie-adevăr, necesitate-libertate; ar fi de neînțeles evoluția categoriei de materie și evoluția materiei, relațiile materiei cu proprietățile sale; ar fi de neînțeles cum apar diferențe (= cum le explicăm cind admitem evoluția categoriei) la nivelul categoriei, de vreme ce la nivelul obiectului sint refuzate.

Proprietatea categoriei de materie de a desemna proprietatea materiei de a fi obiectivă este o proprietate construită într-o relație dialectică specifică, iar nu o proprietate oglindită pasiv, o proprietate aparținând unei obiectivității preexistente în mod absolut.

Proprietatea de a fi obiectivă a materiei nu reprezintă punctul absolut prim de pornire, pentru că ar fi în afara relațiilor cu subiectul omului social. Proprietatea de a fi obiectivă a existenței sociale nu ar mai avea nici un sens în acest caz. Și ce sens ar mai putea avea această proprietate de vreme ce i se neagă specificitatea: produs al activității umane de obiectivare?

Tocmai pentru că este construită devine compatibilă cu diversitatea, cu diferențele, cu opozițiile, cu contradicțiile, cu dialectica. Obiectivitatea materiei nu este un dat, ci un proces. Din această cauză obiectivitatea materiei nu se opune acțiunii innoitoare a subiectului. Din această cauză obiectivitatea se exprimă în diversitate și se constituie în diversitate.

Proprietatea materiei de a fi obiectivă nu se opune proprietății de a fi dialectică.

De la această idee fundamentală porneau Marx și Engels atunci cind elaborau noul concept al obiectivității.

Ideea obiectului construit în cunoaștere și acțiune inaugurează, explicit, drumul spre dialectica cunoașterii și spre descoperirea omului ca făuritor al propriei sale obiectivități, ca făuritor al propriei sale lumi cu legi ireductibile, specifice.

Iată cum ideea obiectivității construite ne-a deschis calea spre descoperirea dialecticii materiei, a dialecticii specifice a societății, a dialecticii specifice a adevărului categoriilor filosofice și științifice.

Materia nu este obiectivă (= absolut independentă de relațiile umane cognitive și practice), ci devine obiectivă pentru că este dialectică, pentru că își înnoiește proprietățile. În gradul cel mai înalt (niciodată definitiv, absolut), materia își constituie obiectivitatea în relațiile cele mai noi, în dialectica lor. Așa cum am arătat mai înainte, materia în afara relațiilor dinamice nu este o realitate, ci abstracția ei, deci o construcție istorică fără conștiința istoricității.

(Va urma)

ION I. STROIE

Cronica spectacolelor

Woyzeck la Giulești

Am rămas cu memoria încărcată de viscolul fierbinte al scenelor colorate din spectacolul **Woyzeck** de Büchner jucat în epicentrul Bucureștilor și anume în sala Majestic a Teatrului Giulești. O aventură zbuciumată care începe într-un ritm nebun, printr-o dezlănțuire frenetică și încordată a simțurilor. Un pachet aproape compact de trupuri omeneste desprinse dintr-un carnaval macabru, deasupra căruia plutesc nori grei, de furtună, se agită în cascada unui dans cu vii rezonanțe de mahala, suierând printre dinți într-un extaz de alcov: tot-așa, tot-așa! O defilare de tamburi virili, joviali și policromi, bătând în tobe excentrice (ca într-un joc al copilariei cu soldații de plumb) greblează scena de câteva ori repetind obsedant același cuvânt de ordine interioară: ac-ti-vi-ta-te, ac-ti-vi-ta-te! Îndemn la orice într-un decor care se descoperă treptat ca un lagăr de concentrare, cu garduri de sirmă! Un aer de praf de pușcă plutește prin aer.

După acest prolog de spectacol, realizat de regizor printr-un colaj din texte semnate de Büchner (mai ales din corespondența sa), începe desfășurarea circuitului sentimental al planetei, a bilciului frumos vopsit cu bărbați timpi și femei frivole, cu trivialități cotidiene din care șerpuieste incandescentă idila crudă, idila dezordonată, idila până la urmă coruptă dintre Woyzeck și Marie. Idila consumată în atmosfera pestilențială a fricii, a teroarei cazone, a reprimării simțămîntelor, a flagelării conștiinței și maculării purității. Woyzeck, așa cum reiese din spectacol, își omoară iubita pingărită de un militar mai mare în grad (Tambur major) pentru că nu mai poate suporta batjocura oamenilor, nu mai poate suporta stăruința și dezacordul dintre idealurile sale, dintre reprezentările sale despre o lume plină de promisiuni, jurăminte, speranțe frumos ambalate în cuvinte și infernal existenței reprimare, în stare lucidă de victimă, în crimă morală și fizică, în dictatură, silnicie, minciună, sperjur, batjocură, umilință, disperare. El duce gândul crimei, imaginea crimei, dincolo de pragul abstract, intențional și ucide în realitate pentru că nu mai vede nici un orizont, nici o rază de lumină. El acționează. Pentru prima oară acționează! Și gestul său e un gest de revoltă împotriva întregii lumi răsturnate, a structurilor și suprastructurilor ei nefirești. Ca până la urmă peste această idilă sfărâmată să se reverse din nou brutal, dezlănțuit, fanatic și compact bilciul hidos colorat al femeilor și bărbaților inconștienți, dansind aproape lubric în ritmul tobelor sparte și al unei muzici sfîșietoare de clovn care imprăăștie deasupra mulțimii concluzia tragică a deșertăciunii.

Spectacolul regizat de Alexa Visarion e impresionant. El plasează dilema lui Woyzeck în „restul lumii”, el face un spectacol politic în care se simt rezonanțe din cronica evenimentelor internaționale, din cronica faptului divers de mahala, din cronica conflagrațiilor teutone, din culisele circuitului și vieții cazone. Spectacolul lui Alexa Visarion calcă totul în picioare în ritm infernal de dans și marș forțat. O lume ca aceasta nu merită să supraviețuiască, spune spectacolul. Și ea se scufundă într-adevăr, ca o corabie a nebunilor.

Totuși, spectacolul său nu are forța de percuție scontată. E uneori înecat în efecte scenice impresionante, e adevărat, dar care estompează, care șterg pur și simplu replici importante, meditații fundamentale puse în gura personajelor de către autor. Spectacolul lui Alexa Visarion e baroc și noi credem că ar fi trebuit să fie cit mai simplu, direct, auster chiar, nu teatralizat, nu exacerbant, pentru a lumina mai adinc, mai convingător tragedia iubirii, a cuplului, într-o societate, într-o lume irațională.

Mulți actori ies în relief și mulți intră în anonim în acest spectacol, în această viziune. Florin Zamfirescu devine aici un Hamlet fugărit mereu de propria sa proiecție în conștiință (reprezentată limpede scenic de Răzvan Vasilescu — o întrușchupare a candoarei, tristeții și spaimii). Florin Zamfirescu e pe rind grav, absent, simplu, îndurerat, nebun. Marie jucată de Irina Mazanitis poartă pe chip nimbul tulburător al viciului din pornire lăuntrică, din disperare și din lipsă de sens. Ea respiră dorință și voluptate, rușine, minciună, tristețe și din nou teamă. Radu Panamarenco aduce încă aminte de un rol important jucat într-o piesă de Caragiale. Nu e încă sigur pe sine în Căpitanul. Ca și Ion Vilcu, exterior și neconvins. Fals îndrumat de regizor ni se pare Adrian Vișan. Dorina Lazăr dispăre pur și simplu în această reprezentare, în timp ce Rodica Mandache vine din planul doi cu o formidabilă dorință de a se exclama, dar și cu teribilă expresivitate și plastică scenică. Excepționale sint aparițiile lui Traian Dănceanu, Corneliu Dumitras, Jorj Voicu. Foarte interesantă compoziția realizată de Jeanine Stavarche. Perfect în rol Sabin Făgărășanu. Ghicind exact intențiile regizorului. Spațiul nu ne permite să detaliem aceste caracterizări telegrafice. De aceea rugăm să fim lertați de cei pe care i-am uitat.

Woyzeck pus în scenă de Teatrul Giulești este un act de cultură și de curaj. Acest titlu a fost prea mult aminat din programele teatrelor și chiar din programul Operei române (în concepția muzicală a lui Alban Berg). De aceea, admirăm munca dură, entuziasmul și profesionalismul echipei din Giulești care și-a asumat foarte repede răspunderea de a prezenta în fața bucureștenilor această tulburătoare și dureroasă poveste de dragoste a lui Georg Büchner.

ADRIAN DOHOTARU ■

„În viață și în artă nu există scuze”

(Urmare din pagina 15)

treceam în penumbră. Ele însă există. E doar o nedreptate la care le supunem. O permanență umană este și Muza.

— Propunind o discuție despre **Muză, propuneți, de fapt, o pledoarie pentru frumos, pentru a fi om, pentru iubire, pentru statornicirea lucrurilor. Pentru pictor există o asemenea Muză?**

— Muza și femeia, femeia și muza nu pot să nu existe! În anumite perioade cind nu am avut-o ea tot a existat pentru mine. Totdeauna am simțit că există o asemenea femeie, și că trebuie să o e-logiez, s-o surprind și chiar atunci cind fugă de o nălucă, știu că există și de fle-care dată e prezentă în tablourile mele. De aceea, am rămas pictorul care a e-logiat în toată opera lui femeia, și care a dovedit că tema nu e perimată. Mulți confundă tema cu muza. Ea poate să devină temă, dar ca atare este o conștiință reală.

— Vorbeam de muză. Vă întreb care-i rolul ei într-o comandă pentru o lucrare cu caracter istoric, social?

— Același ca pentru orice fel de lucrare, cu orice temă. Nici un personaj istoric nu-i la locul. Dar un artist care lucrează sub bagheta magică a stimulentei creator este capabil să prețuiască miturile străbune și eroii patrie: cu eroismul care i-i însuflă prezența lor continuă de ieri, de azi, de mine. Cind există un zimbet de Giocondă, pe care artistul îl poartă în inimă, el transmite cu o viziune proprie un alt potențial de valori, în toate temele

pe care le abordează, atunci starea lui de spirit, de înțelegere e alta.

Am văzut pictori a căror temă era primăvara, ale căror elemente erau pomi înfloriți, dealuri inverzite etc. și care transmiteau un sentiment de apăsare, de deprimare chiar, pentru că ceea ce ne transmite nouă artistul, indiferent de temă, este conținutul lăuntric.

— Privind tablourile dumneavoastră, observăm un chip de femeie, multe chipuri de femei care seamănă. Vorbiți-ne despre enigma femeii cu părul lung.

— Reușim totdeauna ceea ce am visat. În cazul meu visul e mai puternic decit dorința. Femeia visată devine o realitate, doar cind o pictez în albastru. Ea este natură ca mine, o redau deci naturii, cristalizînd perla culorii vii în uriașă cupolă a cerului. Coama ei nu a fost tăiată, pentru ca mindria speciei să rămînă neinvinsă, avînd ochii mereu în dialog cu nemărginirea, într-o taină neșoptită a zilei și a nopții. Am făcut toate aceste minunate realități pe care doar am îndrăznit să le visez.

— Mă gândesc că tablourile dumneavoastră, deși conțin o lume stranie, paradoxal, nu inspiră pesimism.

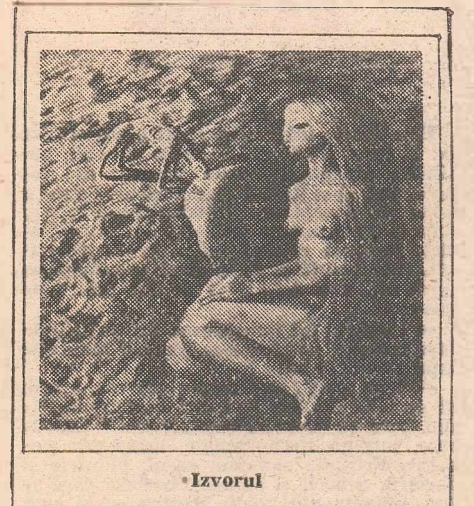
— Repet, m-am născut în natură și mă simt natură. Optimist este marea soare, vîntul și cerul, tunetul, fosnetul mării, puțul de plantă care sparge pînă și betonul trotuarului, năvalnice riuri de primăvară și, mai presus de toate, fericita clipă la gîndul că uriașă viață se află în mine.

Maurice Druon pe micul ecran

Bună ideea de săptămîna trecută a televiziunii de a ne prezenta o fațetă mai puțin cunoscută la noi a lui Maurice Druon: cea de dramaturg. Celebru mai ales pentru romanele sale istorice, fostul combatant de pe Loara, fostul luptător în Rezistența franceză, cel care la numai 30 de ani avea să primească Premiul Goncourt, ne-a demonstrat că minuieste cu același talent condeiul și atunci cînd este vorba de un text dramatic. Aplecată cu o bună gîndire regională asupra piesei lui Druon, regizoarea **Olimpia Arghir** a reușit să descifreze intențiile autorului în sensurile lor cele mai profunde, oferindu-ne un spectacol alert, inteligent și captivant. Ideea de bază a piesei lui Druon — conflictul social — a străbătut cu claritate întreaga desfășurare a acțiunii, de la prima pînă la ultima replică, lucru mai greu de observat la multe din piesele pe care le vedem pe micul ecran. Cum spațiul nu ne permite să zăbovim asupra acțiunii piesei, ne vom îndrepta gîndurile spre cei trei actori principali, distribuții de regizoare cu foarte multă competență. Fără doar și poate autorul a fost darnic, foarte darnic cu personajul care i-a revenit lui **Ștefan Iordache**, pe care l-am văzut într-un gen mai puțin interpretat de el pînă acum. acela de fals amoret. Și de această dată Iordache s-a dovedit magistral, compunîndu-și rolul cu misală de bijutier, trecînd cu forță și dezinvoltură prin cele două ipostaze, total opuse, pe care i le cerea rolul. Toți actorii au două miini, dar miinile lui Iordache vorbesc parcă singure, datorită volutelor și pruietelor pe care, imaginar, le descrie Ștefan Iordache. **Rodica Tapalagă**, frumoasa Rodica Tapalagă, a fost fermecătoare atît în scenele de amor cit și în cele de cumplită și profundă revoltă. Dialogul ei cu Ștefan Iordache, care o cucerește, a avut atît farmec și firesc interpretativ, incit avem convingerea că scenele vor rămîne ca „pagini” de referință. **Octavian Cotescu**, o știam de mult, dispune de o vastă paletă interpre-

tativă. Admirîndu-i creația de la televizor, gîndurile ne-au zburat spre o mai recentă realizare a sa, „Minetti”. O precizare: acești trei actori fac parte din garnitura de aur a Teatrului Mic. În roluri mai mult decit episodice alături de acești trei mari artiști au mai apărut: **Napoleon Crețu** și **Gheorghe Pufulete**. Pentru a da cazarului ce-i al lui, să subliniem calitatea deosebită a imaginii echipei de operatori condusă cu talent și simț artistic de **Edwiga Adelman**. Datorită acestei echipe am beneficiat de superbe cadre care au pus în valoare jocul artiștilor, și care, prin unghiurile speculativ gîndite, ne-au creat atmosfera farsei pe care autorul a intitulat-o „Voiajorul”.

DAN BIRLĂDEANU ■

„Izvorul”

Din presa județeană

— La Timișoara, prin munca și strădania unui colectiv de cadre medicale și tehnice, condus de dr. Vladimir Fluture, a fost conceput și, nu demult, realizat un aparat pentru perfuzie extracorporală de ficat, primul de acest fel din țară. De menționat că această nouă și remarcabilă realizare românească, destinată înlocuirii temporare a activității unghi ficat bolnav la pacienții cu insuficiență hepatică acută, permite în același timp și familiarizarea cadrelor de specialitate cu tehnica transferului de ficat la om. (Drapelul Roșu — Timiș — 28 ian.)

— „Ce trebuie făcut pentru a ridică viața spirituală a municipiului la cote calitative superioare?” — este întrebarea pe care Dorina Sângereanu a adresat-o invitaților la masa rotundă organizată de redacția ziarului „Unirea”. Rostul dezbaterii s-a vrut a fi (și a reușit, se pare) un elogiu adus rezultatelor obținute de unele formații ale municipiului Alba Iulia în edițiile anterioare ale Festivalului național „Cîntarea României”, dar și o critică la adresa nereușitelor existente în etapa de masă a celei de-a III-a ediții a aceluiași festival. Printre invitații s-a numărat și Constantin Anghelescu, secretarul comitetului de sindicat la Întreprinderea de utilaje Alba Iulia, în intervenția căruia găsim, mai mult ca la oricare dintre cei prezenti la discuții, pus punctul pe „i”: de multe ori ne mulțumim să punem ici și colo cite un afiș sau nici măcar atît. Așa se face că au fost spectacole date de formațiile noastre despre care noi am aflat după ce au avut loc”. Se impune deci o propagandă mai activă a manifestărilor culturale din cadrul Festivalului „Cîntarea României”. (Unirea — Alba — 29 ian.)

— Vestii noi de la muzeul Bruckenthal Sibiu aflăm din convorbirea lui Vasile Crișan cu Olimpia Tudoran, șefa secției artă a muzelului amintit. Pe lîngă piesele achiziționate anul trecut, iată că în acest an se preconizează realizarea unui muzeu de artă la Sibiu, în întreg Palatul Bruckenthal, care să valorifice din plin colecțiile de artă de care dispun, dar care să fie reprezentativ nu numai pe plan național. Gînduri frumoase, gînduri alese ale celor pentru care „muzeul este o poartă deschisă spre cultură”. (Tribuna Sibiului — 28 ian.)

— În același ziar, în pag. a III-a găsim „dosarul energiilor neconvenționale”. Ioan Sorescu se întreabă ce e nou în domeniul biogazului, dînd în același timp și un răspuns scrișorilor sosite la redacție de la oameni interesați de această problemă. Se bijbie mult în jurul instalației de producere a biogazului, se oscilează între instalații mari și pretențioase și cele simple și ieftine, sau între cele cu funcționare continuă și discontinuă. Se propun schim-

buri de experiență între cei cu realizări sau preocupări în materie de biogaz. N-ar fi rău, nu-i așa?

— Orașul Craiova, la sfîrșitul lunii ianuarie, a fost gazda unui șir de spectacole incluse în cadrul manifestării, devenită de acum tradițională (alături la a V-a ediție): „Zilele I.L. Caragiale”. Colective de actori ai teatrelor din Brăila, Botoșani, Bacău au prezentat în fața publicului oltean piese din creația marelui dramaturg. Un spectacol în premieră a fost susținut de actorul și baladistul Tudor Gheorghe pe versuri de I.L. Caragiale. Înscrinduse printre numeroasele manifestări dedicate împlinirii a 129 de ani de la nașterea scriitorului, „Zilele I.L. Caragiale” se numără printre primele semne de sărbătoare. (Înainte — Dolj — 31 ian.)

— Pînă anul trecut echipele de reconșionări la Preparația Lupeni erau formate, dar mai ales conduse de bărbați. E greu de crezut cum cu puțin timp în urmă o echipă numai de femei îndeplinește aceeași misiune. Ion Alexe Tătar, stînd de vorbă cu una din cele trei muncitoare, care era chiar șefa de echipă, a aflat că aici se hotărăște soarta transportului de cărbune, de la recepție și pînă la încărcare, iar această răspundere „de bărbați” o vor duce la capăt, cu sentimentul cert al împlinirii profesionale. (Steaua Roșu — Petroșani — 29 ian.)

— O inițiativă demnă de toate laudele a redacției ziarului „Delta” (Tulcea — 29 ian.) este de a veni în sprijinul tinerilor aflați la vîrsta opțiunilor în alegerea meseriei. Vor fi prezentate, pe rînd, liceele de specialitate de pe raza județului, așa incit cei interesați vor ști unde se găsească amplasate școlile, ce meserii pregătesc, ce condiții de cazare și ce perioadă de școlarizare au.

— La cei aproape 22 de ani, „copilul minune”, cum îi place să se numească în orice ocazie, pe numele său adevărat Kirr Georg Richard din Cîsnădie, strada Florilor nr. 14, reușește să calculeze operații de înmulțire ca și cum ar avea în cap o mașină de calcul. Înmulțește, fără greșală, numere de cite trei cifre (ex. 769 x 39) și dă răspunsul imediat. Ce mai știe să facă tînărul K.G.R.? Nimic. Folosindu-și această calitate leșită din comun doar la efectuarea monetarelor la diferiți șefi de restaurante, ni se pare totuși prea puțin. (Steaua Roșie — Mureș — 29 ian.)

— Făcînd cronica spectacolului cu piesa „Ordnatorul” de Paul Everac, pusă în scenă la Teatrul Național din Craiova, Dan Lupescu nu iartă subțirimea textului arătînd că efortul depus de actori nu a putut înălța calitatea spectacolului, încă din start handicapată de calitatea textului. Considerînd că viitoarele premiere ale Naționalului craiovean nu vor consolida tînărului gazetar părerea că actuala stațiune se află sub „aura neinspiratelor opțiuni repertoriale”, sintem conșinși că o critică obiectivă este binevenită oricînd. (Înainte — Dolj — 28 ian.)

I. IACOB ■

Creșterea limbii românești și-a patriei cinstire...

Un posibil disc-eveniment:
VETA BIRIȘ

A Căutarea noastră — de n-om fi exagerând peste poate chiar de la început — dă roade încă de la primul articol de dicționar. Prepoziția a, azi mai puțin folosită ca odinioară. Semnalăm câteva contexte care nu sună prea îndepărtat: ieșea cu căldarea a mină; se sculă și-și ridică patul a umăr (Varlaam). A umeri, adică „la umăr“ se mai folosește în Transilvania și Maramureș, după mărturia lui Sextil Pușcariu, al cărui magnific dicționar este principala sursă de informații pentru fișele noastre. Cu toporul d-a spinare; Sădea a dereapia fatăului. Il semnalăm și în derivatul aprințor, diminutiv de la un aprinz care nu s-a păstrat, spre deosebire de amiază, amurg, asfințit. Noi spunem azi la prinz, dar decit un eventual la prinzor, cred că mai curind am zice la aprințor. Se va găsi poate cui să-i fie acesta cuvântul cel mai potrivit. Bunăoară s-au întâlnit pe la aprințor se va putea spune despre două persoane ce cultivă între ele o anumită tandrețe.

Mai semnalăm un a ce? = pentru ce? folosit și azi în părțile Sălajului: A ce iubeshi desertăciunea? (Dosoței). Ia-mi aminte, a ce mă părăsiși? („Eli, Eli, lama sabahtani?“) Prepoziția a se păstrează foarte bine în locuțiunea de-a fir a păr.

ABUR „Din exemplul următor: Caji se întrec, scoțind aburi lungi pe nare (Alecsandri) se vede cum abur poate ajunge la sensul de „răsufflare, suflare“. Urechi au și nu pot să audă. Nici abur nu le iaste-n budză (Dosoței) /.../ În Orlat (Transilv.) copiii se vindecă de deochiu așa, că mama sau tata lor le suflă peste cap și le descintă: Fuși deochii fierbinte că te-ajung aborii de părinte!

De la „suflare“ pină la „suflet“ este — precum arată și înrudirea acestor două cuvinte — pentru imaginația poporului, numai un pas. Dar sub forma de vapori se arată mai ales răsufllarea animalelor, așa încât abur înseamnă în special „sufletul dobitoacelor“. Aburul dobitoacului, muritor și în nemiță întorecator. (Cantemir) Poporul zice despre dobitoc că nu are suflet, ci numai abure (Hasdeu) vezi și abureală = exalare: Se simte mișmele răcoroase ale codrilor și, ca să zic așa, abureala pătrunzătoare a fiarelor sălbatice (Odobescu).

Expresii: a scoate aburi pe gură = „a vorbi zadarnic“ (apud Pușcariu).

Interesantă această încercare a limbii române de a distinge între sufletul omului și aburul celorlalte vietuitoare. Nu știu să mai fie și în altă limbă. Păcat numai că această încercare nu s-a împlinit. Încă nu. Adică nu a fost preluată de cultura scrisă. Încă nu.

abureală = adiere. Cînd suflă vîntul foarte încet avem abureală. Abureala ar fi o adiere ce pare că iese din lucruri, din materialitatea celor înconjurătoare, într-atît e de molcomă.

aburel, în schimb, este mai concret. „Deosebitele vinturi se chiamă: crivăț, austru, virteji, furtună și aburel, cînd este prea mic“ (Hasdeu).

aburire
aburit
aburător

aburos — derivat cu frumoase șanse pentru poezie. Torenteles curg în văile aburoase (Alecsandri). Nu e sinonim cu vaporos, diafan ș.a., alături de care participă cu o nuanță semantică proprie, altminteri greu de exprimat.

a abura și a aburi. Ca și în cazul altor verbe care de la aceeași rădăcină au derivat atît la conj. I cit și la a IV-a — cele două conjugări productive din limba română — ne întrebăm ce diferențe vor fi existînd între formele abura, adăoga, curăța, căciula, judeca, întuneca, învecina, scrijela, pe de o parte, și aburi, adăogi, curăți, căciuli, judeci, întuneci, învecini, scrijeli? De obicei, una din forme este mai rar folosită sau azi chiar deloc. Am putea astfel consemna o posibilă diferență stilistică între cele două forme.

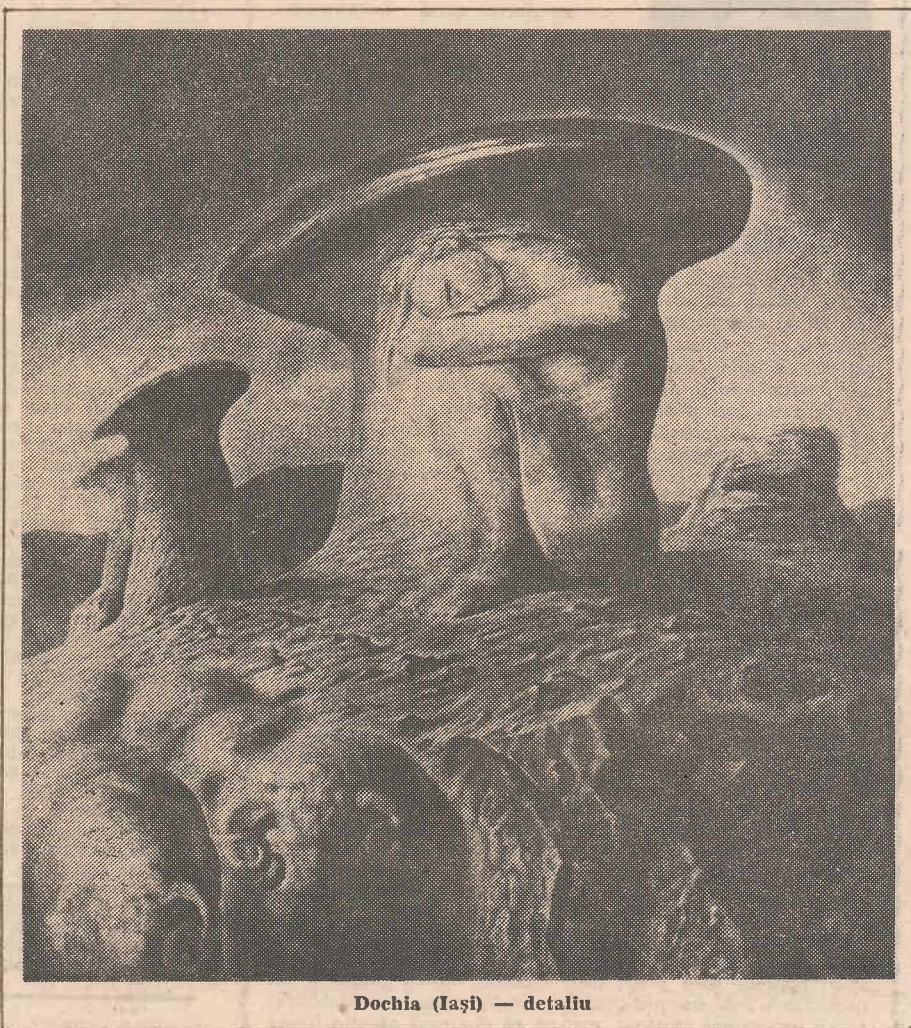
La unele derivate paralele de la aceste verbe diferențierea este semantică: adevărit / adevărat, adincătură / adincitură. Dar nu putem spune, așa cum sîntem tentați s-o facem, că în română apartenența verbelor la una din conjugări este o chestiune și de semantică. Ca-n latină, bunăoară. Ezitarea vorbitorilor între cele două conjugări, în condițiile în care de fapt numai prima este într-adevăr productivă, ar dovedi că undeva, în negurile simțului nostru lingvistic, e pe cale de a dispărea ori, dimpotrivă, de a se naște un criteriu semantic de diferențiere între verbele de conj. I și cele de a IV-a. Care o fi acesta?, alții să sperăm că se vor pricepe să afle. Deocamdată consemnez impresia că între aburat și aburit este o deosebire de sens, provenind însă din legătura involuntară ce o facem între cuvîntul aburat și cuvîntul bură.

Un cuvînt pe cale de dispariție este A (SE) ABURCA, folosit mai mult în Moldova și însemnînd, precum îl arată originea (lat. pop. arboricare), „a se urca, a se cățăra pe copaci“. Incepe a se aburca pe cerăș în sus (Creangă). Întrebîntat tranzitiv — l-a aburcat în prun — înseamnă „a ajuta cuiva să se urce într-un pom“. Alte dezvoltări semantice consemnate de Sextil Pușcariu: a ajuta să se ridice. Aburea-mi sacul în spate = ajută-mi să ridic sacul; a ridica, a lua în spinare: Oslobanul la atunci lemnele din carul omului..., apoi săltîndu-le și aburcîndu-le cam anevoie, le umflă-n spate (Creangă). Cred că acest cuvînt are o componentă semantică ignorată de dicționare: acțiune săvîrșită cu efort deosebit. S-a aburcat în tren vom spune despre cineva încărcat de bagaje, incomodat de inghesuială și, probabil, presat de

timp. Căci însăși acțiunea originară — arboricare — presupune în cele mai multe împrejurări zorul de a o săvîrși.

Așadar, a se aburca = a se cățăra, a se urca cu greu, dar pe cit de iute îl țîn picioarele; a lua în spinare un obiect incomod, greu de ridicat. În felul acesta, înțeles bine în ceea ce are particular semnificația sa, a se aburca poate să rămîna mai departe în limbă, alături de a se urca, nefiind sinonime.

ION COJA

Dochia (Iași) — detaliu

Să nu lăsăm să se degradeze castelul din Criș — Mureș!

Din Tirgu Mureș la satul Criș se ajunge destul de greu. Nu există nici un fel de cursă directă, nu există nici un tren. La oficiul județean de turism nu se cunoaște faptul că pe teritoriul județului Mureș există o asemenea localitate, în ciuda faptului că în mai multe ghiduri se specifică clar și este notat prin semn distinct faptul că în satul Criș, aparținînd comunei Daneș, o cetate veche de câteva sute de ani așteaptă să fie redescoperită.

Pină la Daneș ajungem cu auto-stopul. Ceată, zăpada fac din satele ardelenne prin care trecem imagini de poveste. Din centrul comunei Daneș, împreună cu Gheorghe Gavrilă, secretar adjunct cu propagandă, plecăm spre satul Criș. Cei zece kilometri de drum județean șerpuesc discret pe lângă albia rîului cu același nume: Criș, afluent al Tirnavei Mari. Aflăm că zona Tirnavei Mari, respectiv teritoriul dintre Daneș și Criș, este considerată, de specialiști, ca fiind centrul țării. Mai notăm că aici, la 1 600 de gospodării, 1 900 de familii formate din români, maghiari și germani muncesc, iubesc și visează într-o prietenie de secole.

La sediul școlii din satul Criș, îl găsim pe director, profesorul de istorie Laurențiu Stan.

— Am venit aici, la Daneș, în 1966, odată cu terminarea facultății. Nu spun că nu m-am gîndit să plec, dar a fost să rămîn. Am rămas fiindcă m-am apropiat de oameni, de aceste locuri minunate și, de ce să n-o spun, de castel. Pină și teza de doctorat pe care am prezentat-o la Cluj-Napoca, în ciuda faptului că mi-a fost respinsă, era un studiu asupra castelului din Criș. Înainte de a începe să vă vorbesc despre castel, mai întii trebuie să vă spun cite ceva legat de zona în care ne aflăm. Atestarea satului datează de la 1305. Dar atît un document de la 1320 cit și săpăturile efectuate au scos la iveală monede care duc la concluzia că așezarea datează din secolul II era noastră. Să revenim la castel. El se află, cum dealtfel ați văzut, la zece kilometri de centrul comunei Daneș și la optsprezece kilometri de Sighișoara. Castelul, prin așezarea sa, domină împrejurimile, fiind amplasat pe o colină. Suprafața tuturor construcțiilor însumează peste 1 500 de metri pătrați și este de formă trapezoidală. Construcția lui a început pe la sfîrșitul secolului XIV, începutul secolului XV, fiind proprietatea conților de Bethlen.

Inițial a fost destinată să fie o reședință de vară a familiei, folosită ca un punct de plecare la vînătoare. Se pare că întreaga construcție era din lemn masiv. Din a doua jumătate a secolului al XV-lea datează construcția primei curți nobiliare. Apoi fiecare urmaș a contribuit cu cite ceva la construcția castelului. Un lucru s-a păstrat cu sfințenie: s-a căutat să se respecte arhitectura specifică renașterii ardelenne, arhitectura specifică zonei necopîind elementele arhitecturii renașterii europene. Acest lucru se datorează și arhitectului bistrițean Elias Nicolai, care la începutul secolului XIX gîndește și concepe clădirea în forma pe care o avem la ora actuală. Castelul este format din 49 de camere. Cele mai semnificative încăperi, după părerea mea, sînt: camera mirelui și miresei unde se oficiau căsătoriile, sala judecătii, sala de billard capitonată în roșu, biblioteca și capela familiei. De asemenea, turnul octogonal, unul din cele mai impunătoare elemente de construcție în care exista un clopot, și turnul cu patru nivele dădeau castelului o notă aparte de măreție și splendoare. Legăturile între nivele se făceau prin scări de stejar masiv. Se mai păstrează și în zilele noastre pitorești dru-

muri de strajă tot din lemn. Virfurile turnurilor sînt decorate cu arcași și acoperite cu țiglă colorată. O curiozitate: dealul coboară în trepte naturale. Ce să mai spun? Aș mai adăuga citeva cuvinte și despre parcul din jurul castelului. El se întinde pe o suprafață de patru hectare, are un mic lac și o mică insulă. În ciuda timpului și a celor care au tăiat copaci el este declarat monument al naturii. Au mai rămas anbori aduși din Japonia, brazi cu frunze căzătoare din America și stejari piramidali. S-au făcut zeci de adrese către grădina botanică din Cluj-Napoca, ca să vină vreun specialist să mai identifice cite ceva, dar toate rugămintele noastre au rămas fără ecou. Elevii au pus plăci pe diferiți pomi, ocrîndu-i. La ora actuală castelul este depozit al fermei I.A.S. Cu zece ani în urmă, prin '70, spre bucuria celor de aici, la castel și-au făcut apariția tot felul de „calfe și zidari“. S-a hotărît ca întreaga construcție să capete o altă destinație. Se contura ideea înființării unui muzeu ceramic, a unui hotel și a unui restaurant care ar fi format un punct de atracție turistic de interes național și internațional. Dar după ce s-au cheltuit citeva milioane și s-au irosit timp și forță de muncă, meșterii au plecat. Lucrările neterminate au dus la surpări, apa de ploaie curge în interior prin acoperișurile sparte. S-a distrus mai mult prin aceste reconstrucții decît au măcinat timpul, neglijența și nepăsarea celor care l-au folosit ani în șir.

Am fost și noi la castel. A trebuit să sărim un gard fiindcă un lacăt enorm bara drumul. Peste tot ruină. În încăperi plăci de marmură sparte, multe din ele furate, rămășițe de marmură ale sobelor Meissen, bucăți de piatră cu inscripții vechi arătau urmele trecerii contemporanilor pe aici. Hrăpăreți iresponsabili s-au năpustit și au despuiat castelul de podoabele lui mai vechi sau mai noi și recuperarea lor, acum, se impune cu necesitate. Am aflat că multe din încăperi au fost pardosite cu lemn de mahon. Dar peste el a fost depozitat griu incins și în citeva luni lemnul scump și frumos a început să se incovoie și să plesnească iar apoi a luat drumul către foc.

În întreaga incintă un singur lucru mai funcționa. O fîntînă. Dar apa avea gustul regretelor noastre tîrzii.

S. POSTOLACHE

Un muzeu in labirint

Van Gogh sau revanșa prin artă (x)

„Fac tablourile de parcă aş visa“ (Van Gogh)

Martirul și leul

Autoportret cu urechea tăiată

Un artist trebuie să răspundă la o întrebare mai importantă decât aceea dacă are talent. În mod normal, el nu poate evita întrebarea: ce va face cu acest talent. Sigur, spunea Camus, au existat totdeauna în arena istoriei martirul și leul. Primul se susținea din conso-lări, al doilea din hrana istorică pe care o înghițea. Dar înainte, artistul era pe trepte. El cânta pentru el însuși sau în cel mai bun caz pentru a încuraja martirul și pentru a distra puțin leul de la apetitul său. Pe cînd acum artistul se găsește jos, în arenă. Și, bineînțeles, vocea lui nu mai poate fi aceeași.

Acest artist coborît în arenă — iar Van Gogh se numără printre cei aflați de la început aici — nu mai poate crea decât asumîndu-și riscurile noii sale condiții. Timpul cînd el cânta imitînd păsările și nu se simțea în primejdie a trecut. Acum, cîntecul lui nu mai poate fi decît un cîntec de teamă și de speranță; arta lui nu mai poate fi decît necrutătoare, sensibilă la lucruri pe care, înainte, pe trepte, le putea ignora. Pierzîndu-și libertatea de a nu suferi pentru ceea ce se întîmplă la cițiva pași de el, artistul nu se mai poate izola în visul său, într-un refuz mut, fără să renunțe în același timp la onoarea menirii sale. Căci din punctul de vedere al martirului din arenă, un asemenea refuz este inutil. El se încheie în sterilitate.

Dar iată această afirmație surprinzătoare a lui Van Gogh: „Caut să evit orice ar avea raporturi cu eroismul și cu martirajul“. Cum s-o înțelegem?

Van Gogh nu mai pictează acum tăcerea bituminoasă a „mîncătorilor de cartofi“ și a cîmpurilor cu mărăcini din Olanda. Pictează, în schimb, cîmpuri pline de soare. Ce fel de revoltă e să pictezi o lume inundată de lumină? El nu protestează nici împotriva dramei lui, nici împotriva durerilor lumii. Trăiește în mizerie și pictează amieze somptuoase. Locuiește într-un deșert și își strigă dragostea. Se va sinucide chiar, fără o vorbă de protest. „Sînt liber: să fac cu corpul meu ce vreau“, vor fi singurele cuvinte pe care le va spune jandarmilor veniți să-l interogheze pe patul de moarte. De un secol, arta cea mai înaltă e o artă de protest și tocmai cel mai în drept să strige asta în arenă renunță, se pare, s-o facă. Pentru cei care nu văd că a duce pistolul spre piept fără nici un reproș poate fi un rechizitoriu mai cumplit decît altele, Van Gogh nu cîntă nici ca să încurajeze martirul, nici ca să distragă atenția leului de la apetitul său. Pur și simplu, nici leul, nici martirul nu se mai văd din pricina luminii.

Dar e prea strălucitoare, prea sonoră această lumină, ca să nu înțelegem că fiul deșertului vrea să-și cultive deșertul. Nu ne lasă să-i vedem, neluminată, singurătatea. E prea mîndru? Sau e atît de plin de o tandrețe neche-luită, încît nimic nu i se pare mai urgent decît furia de a o risipi acum fără nici o măsură? El care a rupt aproape toate legăturile cu lumea are nevoie, probabil, să exalte tot ce încă îl mai ține legat de lume.

De fapt, în arenă s-a mai petrecut o schimbare. Spectacolul nu mai e cel cunoscut: leul care devoră, martirul care e devorat și artistul care e martor. Artistul a luat acum locul martirului. El însuși va fi sfîrșit între dinții leului. Cu atît mai mult ne mirăm. De ce se comportă ca și cum în lumină putem ierta totul?

E adevărat, Van Gogh citează epitaful cuiva „care nu s-a plîns niciodată de nimeni“ și scrie că a suferi fără să se plîngă e unica lecție pentru el. Dar bănuim că discreția nu e totul. Van Gogh e mai mult decît un martir discret. La urma urmei, lumina din tablourile lui ne arde ochii. Sau, poate, lumina e strigătul pe care-l așteptam? În loc să ne arate dira de singe care rămîne în urma lui, Van Gogh ne arată migdali înfloriți, lanuri de griu, ceruri instelate. Ne arată apoteoza verii prin care trece. El, care nu cunoaște decît sacrificiul, ne arată că Frumusețea există. Mai mult: că ea e dureroasă, că departe de a fi moale, catifelat, glasul ei sună citeodată teribil.

E firesc, dealtfel, căci frumusețea e văzută acum cu o clipă înainte ca artistul să fie zdrobit între dinții leului. Numai că în această ultimă clipă Van Gogh crede că „pictura e mai mare decît noi și de mai lungă durată decît viața noastră“ și e convins, probabil, că acest adevăr e chiar mai important decît moartea, trebuie, așadar, reamînit... Omul a învățat mai întîi să iubească frumusețea. A și purtat războaie pentru ea, ca la Troia. Apoi, frumusețea nu i-a mai fost deajuns. A visat dreptatea. Căutînd-o, n-a ajuns încă acolo unde se află dreptatea, în schimb s-a îndepărtat atît de mult de frumusețe încît aproape i-a uitat chipul. Și numai aria i-l poate restitui, pentru ca atunci cînd va sosi la hotarele dreptății să nu se întrebe dezolat: „De ce am făcut această lungă călătorie? Dreptatea nu e întregă decît în prezența frumuseții“. Da, arta îl poate ajuta să nu rătăcească la nesfîrșit între frumusețea pierdută și dreptatea încă necucerită, să evite un exil etern în care, între frumusețe și dreptate, convoaiele s-ar grăbi continuu spre nicăieri...

Cînd moartea e atît de aproape nu e, poate, un eroism ieșit din comun să protestezi împotriva ei. Însă e un eroism, pe care puținii îl au, să poți iubi și mai mult. Atît de mult încît să le poți spune celor de pe treptele arenei: Priviți griul, priviți cerurile instelate, priviți măslinele bătrîni și migdali în floare și imaginați-vă cum ar arăta viața dacă leul n-ar fi atît de crud și martirul atît de lipsit de apărare.

OCTAVIAN PALER ■

Simple note

„Clocotitorul Paul Bujor“ (III)

Contribuții la istoricul „Vieții Românești“

Totul părea să intre într-un făgaș firesc. Numai că Paul Bujor, ulcerat probabil de noua situație, a înlocuirii lui oficiale, publică mai întîi în ziarul „Opinia“ de la Iași și mai apoi, la cîteva zile interval, în „Adevărul“ de la București, o scrisoare cu același conținut în care atacă și pe Const. Stere și pe componenții redacției. O redau integral din „Adevărul“ cu nr. 6362 din 11 mai 1907: «Domnule director, binevoiiți vă rog a da loc în slimatul Dv. ziar, întîmpinării următoare: De cînd m-am retras din direcția revistei „Viața Românească“, mai mulți prieteni ai mei și cititori ai acestei reviste m-au întrebat, unii verbal, alții prin scrisori, care e cauza adevărată a retragerii mele. Curiozitatea omenească e mare. Presupunerile greșite exprimate în unele scrisori mă silesc să restabilesc, prin publicitate, faptele în adevărata lor lumină. Asupra considerațiilor de ordin politic despre care se vorbește în unele scrisori, considerații care ar fi determinat pe fostul meu coleg de direcție d. Stere să facă concentrarea anunțată în ultimul număr al revistei, asociîndu-și ca colaborator la direcție pe d. dr. I. Cantacuzino nu voi zice nimic, deoarece combinațiile politice ale d-lui Stere mi-au fost totdeauna pe cit de indiferente pe atît de străine. Aceste combinații n-au fost cunoscute și idealizate decît de un mic grup de profesori de liceu, membri în comitetul de redacție, adorabili robi ai d-lui Stere. Trebuie să se știe, că chiar de la înființarea revistei, eu nu voiam să iau direcția științifică. De ce? Prevedeam chiar de la început, că în contactul d-lui Stere și al devotaților d-sale nu voi găsi acea atmosferă caldă, prielnică unei munci sincere. În urma insistenței lor repetate am primit, sperînd că prin sinceritatea și munca mea voi reuși să încălzesc, cit de puțin măcar, atmosfera rece pe care o simțeam în jurul foștilor mei colegi de redacție. Timp de un an am căutat să armonizez sufletul și gîndurile mele cu ale lor, numai în scopul ca

revista să nu devieze de la calea sinceră democratică. Toate eforturile mele curate în acest sens au fost însă zadarnice. Simțîndu-mă din ce în ce mai izolat de restul colaboratorilor mei de redacție, nu mai rămînea altceva de făcut decît să mă retrag. Ceea ce am și făcut, anunțînd de aceasta pe d. Stere prin o scrisoare datată de la 13 aprilie. Am mai făcut o ultimă concesie pornită din bunătate: aceea ca retragerea mea să nu aibă nici aerul unei mîhniri. Aceasta am făcut-o mai mult în interesul demnității unei reviste la care colaborasem și eu timp de un an. Incidentul s-ar fi oprit aici și retragerea mea ar fi rămas poate liniștită și necomentată, dacă n-aș fi fost surprins în mod cu totul neplăcut, de felul cum s-a anunțat, la rubrica „Miscellanea“, retragerea mea. Dar la urma urmei aș fi trecut și peste lipsa de bună-cuviință a acelei notițe, dacă întrebările repetate ale prietenilor mei și ale cititorilor revistei nu m-ar fi forțat să o comentez acum. Această notiță am găsit-o și eu pe cit de falsă pe atît de răutăcioasă la adresa mea. Și iată de ce: după cum mă înțelesesem și cu d. Stere și cu secretarul de redacție (G. Ibrăileanu, n.n.), retragerea mea trebuia să fie motivată prin concentrarea a cit mai multe forțe democratice în jurul steagului revistei, iar nu a cit mai multe forțe literare și științifice, după cum s-a zis».

(Argumentarea lui Paul Bujor e în egală măsură factice și facilă și judecînd-o, se întoarce ca un bum-rang împotriva lui. Sînt uluit că s-a oprit asupra ei și ulterior imi sporește cînd „Viața Românească“ în replica servită, n-a speculat-o. Bujor mărturisește negru pe alb: „După cum mă înțelesesem și cu d. Stere și cu secretarul de redacție...“ — e indubitabilă, vasăzică, înțelegerea care a existat între ei, în înlocuirea lui — pentru ca în completarea frazei să adauge: „Retragerea mea trebuia să fie motivată prin concentrarea a cit mai multe forțe democratice — și apă-

sarea subliniată e a lui Bujor — în jurul steagului revistei, iar nu a cit mai multe forțe literare și științifice, după cum s-a zis“.

Lăsînd la o parte inconsistența cu care vrea să-și îndreptățească intervenția din „Opinia“ și din „Adevărul“ — ostentativ acidulată și tăioasă — cred că formula preconizată inițial, despre care spune că l-a nemulțumit, era total în dezavantajul lui și dacă s-ar fi utilizat era un fals. Și o nedreptate. Nu era oare Paul Bujor un democrat? Și putea el să fie în componența grupării un obstacol pentru împlinirea credințelor democratice ale publicației? Cert, dimpotrivă. Dacă Paul Bujor ar fi fost un reacționar sau măcar un inchiștat și fanatic conservator și n-ar fi fost cunoscut, ca socialist care-și dăruise idealurile de viață și de luptă progresului social și democrației, atunci motivarea s-ar fi impus cu necesitate logică și obligatorie; dar în situația unanim știută a da o asemenea explicație echivala cu o neonestă dezavuare, cu o perfidă desolidarizare și cu o gratuită denigrare, care n-au intrat niciodată în practică și spiritul de la „Viața Românească“; după cum și justificarea care s-a dat și care nu-i place lui Bujor mi se pare mai mult decît fragilă: pur formală. Fiindcă nu vîd intrucît ar fi putut împiedica prezența lui Paul Bujor în co-directoratul revistei „concentrarea forțelor literare și științifice“ și ar fi asigurat-o mai bine Ion Cantacuzino, absent în general într-o activitate de natura asta. Argumentul la care s-a oprit „Viața Românească“ e derizoriu. Și amîndouă — și cel care nu s-a tipărit, pe care îl impută Paul Bujor, și acela care a fost folosit nu fac decît să alunece peste adevăr și să-l ascundă. Primul ar fi fost pentru un om de convingeri ferme, cum era cazul în speță, ofensator, iar cel de-al doilea, ca să se spună ceva la întîmplare, șters și imbrodit, îmi pare căuțat și oricum inexact. n.n.)

Și Paul Bujor în continuare adaugă: «Se vede că ideea democrației pe care s-au stabilit la început bazele revistei a început să supere serios gîndurile d-lui Stere... Tot în acest număr din aprilie, la rubrica „Cronica internă“, pagina 146, d. Stere parcă se teme cînd zice: Să fim democrați dacă este nevoie de acest cuvînt! Așa e. Cineva nu poate fi azi ministerial dacă e sincer democrat.»

L. KALUSTIAN ■

Iubirea de frumos

Itinerarii medievale

O nouă carte, intitulată Itinerarii medievale, ne-a dăruit nu de mult istoricul și cercetătorul de artă medievală Răzvan Theodoreșcu.

Ca și în celelalte cărți, unele dintre ele comentate în cadrul acestei rubrici, obiectul central al cercetătorului este spațiul românesc văzut în contextul Europei medievale între Bizanț și Roma.

Dintre idelle ce se cuvîna să le avem mereu la îndemînă expuse aici la modul științific ar fi, cîteva,

acestea: dintre popoarele înconjurătoare poporul român, continuator al antichității este statornic așezat în spiritul unor valori care au ridicat civilizația europeană la apogeul realizărilor ei în arte și cultură; apoi rolul personalităților excepționale în istoria noastră care au dat un stil în arte și viața culturală în principate: Neagoe, Vasile Lupu, Brîncoveanu, fiind cîtiva; efortul uriaș pe care l-a făcut Neagoe Basarab în istoria noastră prin învățăturile sale către fiul său de a așeza domniile pămîntene într-o ierarhie providențială așa cum au făcut în epocă marile civilizații: Trei Ierarhi și Curtea de Argeș ca unicate în Europa și un studiu excepțional asupra epocii lui Mircea cel Bătrîn cînd culturul bicefal trecea din Bizanț peste Dobrogea ca emblema Tării Românești.

Sînt pline de frumusețe paginile ce descriu veșmintele medievale țesute simbolic pe umbrele vrednicilor domni, aflăm amănunte prețioase despre științieteorile culorii ale evului mediu românesc, despre strădanția statornică a voievozilor români de a deveni cititori nu din slavă deșertă ci din conștiința limpede că îndeplinesc un imperativ moral de edificare sufletescă a poporului căruiia îi aparțin. Ar fi potrivit ca asemenea studii tipărite în condiții grafice foarte bune, dar într-un tiraj redus, să fie strînse de către distinsul lor autor într-un volum la Biblioteca pentru toți, ca la un preț accesibil, să participe, după cum o merită, la formarea pe mai departe a conștiinței istorice a generațiilor actuale.

IOAN ALEXANDRU ■

Tinerii trebuie să știe

Dicționar de lagăr

Feierabend

Toate cuvintele, toate expresiile pe care le-am auzit și le-am învățat în lagărele de concentrare naziste erau legate de moarte, alcătuiind un cutremurător limbaj al morții.

Cele mai multe semnificau nemijlocit moartea în apocalipticele dimensiuni pe care ea le avea la Birkenau-Auschwitz: Krematorium, crematoriul, Vergasung, gaze; Konzentrationslager, lagăr de concentrare; Selection, selecționare; Experimente an lebendige Menschen, experiențe pe oameni vii; Genickschuss, împușcare în ceafă; Erhängungen, spînzurare; Unerwünschte Wiederkehr, întoarcerea nedorită.

Multe din ele se refereau la grăbirea morții: Hunger, foame; Durst, sete; Strafen, pedeapsă; Nachtschicht, tură de noapte; Unsicherheit, nesiguranță; Angst, frică.

Altele indicau instrumente ale

morții: Peitsche, cravașă; Giftgas, gaz otrăvitor; Bunker, Injektion.

Un singur cuvînt a făcut excepție. Un singur cuvînt însemna aminarea morții: Feierabend!, încetarea!

Cînd după 10... 12... 14 ore de muncă infernală auzeam strigîndu-se din gură: Feierabend!, încetarea!, eram siguri că am supraviețuit o zi.

La comanda salvatoare Feierabend!, încetarea, rostită de Kapo, tirnăcopul ridicat deasupra capului nu mai era izbit cu toată forța în pămîntul tare ca piatra, ci lăsat să cadă moale, neputincios. Chiar dacă lopata cu cărbune ori pietriș era ridicată pînă la buza vagonetului, ea nu era răsturnată înăuntru, ci lăsată să cadă înapoi peste grămada ce aștepta să fie încărcată. Trunchiul de copac cărat de cite 30-40 Häftling-i era lăsat să se rostogolească imediat de pe umerii noștri. Șina de cale ferată era la fel trîntită la pămînt. Din clipa în care se auzea comanda Feierabend!, nu se mai făcea nici măcar un singur pas, cu nici un fel de povară, nici cu bolovani, nici cu saci de ciment,

nici cu drugi de fier, nici cu roto-coale de sîrmă ghîmpată.

Cei ajunși la capătul puterilor, hotărîți să se arunce în gol de pe schele, dacă în ultima clipă, înainte de începerea prăbușirii apucau să audă salvatorul cuvînt Feierabend!, încetarea!, încercau să se prîndă de o grindă, de o sîrmă, de orice, să-și recapete echilibrul, să-și amîne moartea. Iarna, cînd frigul ne pătrundea oasele, înghețîndu-ne pînă și sufletul, cei ajunși la ultima limită a suferinței umane, hotărîți să se prăvălească în brațele morții albe, dacă în clipa în care se lăsau moale în zăpadă apucau să audă Feierabend!, încetarea!, își adunau ultimele puteri și se îndreptau din nou, aminîndu-și moartea cu încă o zi.

Toate cuvintele pe care le-am auzit și le-am învățat în lagărele de concentrare naziste erau legate nemijlocit de moarte, semnificau moartea însăși... sau se refereau la grăbirea ei... indicau instrumente ale morții. Unul singur a făcut excepție. Un singur cuvînt însemna aminarea morții: Feierabend!, încetarea! Cînd îl auzeam răsunînd pe malurile mlaștinilor Poloniei sau în pădurile Bavierei, în carierele de piatră ale Austriei sau în lagărele Saxoniei, la Auschwitz ori Dachau, la Mauthausen ori Sachsenhausen, la Stuthof ori Bergen-Belsen eram siguri că am mai supraviețuit o zi.

OLIVER LUSTIG ■
fostul Häftling nr. 112 398

constelația lirei

Unsprezece poeme de NICULAE STOIAN

Cardioglob sau

Pe ce lume trăim*

Nu e ușor să cinți cu voce tare,
Pe o comună groapă de martiri:
Cind molima cenușii nucleare
Și laptele de mamă-a otrăvit.

Nu e ușor să cinți cu voce tare,
Pe o comună groapă de martiri:
Fasciste lagăre de concentrare
Cu sîrma lor ne-nghimpă-n amintiri.

Nu e ușor să cinți cu voce tare;
Și-un glas de diamant e prea fragil
De-auzi vîind din arșiți de sahare
Un scîncet stîns de-nfometat copil.

Nu e ușor să cinți cu voce tare,
Cind poluarea te sufocă — astm
Și tu, de-a frumuseții-ntruchipare,
Irumpi — un geiser — de entuziasm.

Nu e ușor să cinți cu voce tare,
Nici chiar natura-n zilnicul ei mers,
Un răsărit de iarbă sau de soare —
Supremele minuni din univers.

Nu e ușor să cinți cu voce tare,
Să-ți fluture în vînt cuvîntul-fald,
Sub grindine revoluționare,
Acum, cînd batem fierul cît e cald.

Nu e ușor să cinți cu voce tare,
În veacul și sublim dar și neghiob;
Înima-mi însă în ovalu-i are
Pămîntu-nscris ca un cardioglob.

Nu e ușor să cinți cu voce tare
Cu-o inimă ce simte unanîm
Pămîntu-ntreg ce-l bucură și-l doare,
Adică pe ce lume azi trăim.

* Titlul poeziei de mai sus îl va purta și cartea în curs de pregătire la Editura Eminescu din care fac parte și cele mai multe din versurile de față.

La ceasul de privighetori

Sub dealul Devei, sub Cetate,
La ceasul de privighetori
Ce se porniseră cu toate
Să trimbițeze dalbii zori,

Acolo mi-am adus aminte
De-un miez de noapte tropical,
Cu ploaia șiroind fierbinte
Pe piramida din Uxmal.

Nicideînd gîndind că am s-ajung la
Acel îndepărtat popas
Scrutam din haciendă jungla
Vecină templului mayas.

Urlînd lugubru, fioroasa
Hienă-n somn o auzeam
Și fluturi răi roiau pe plasa
De protejare de la geam.

Iar în hățîșuri fără nume,
În besnă deslușite-abia,
Cu tot ce e jivină-n lume
Infernul însuși colcăia.

Deplina mea securitate
În jungla ce pindea în fur
Sta nu-n zăvoare și lăcate
Ci-n reveria-mi de azur.

Sub spectru-acelei nopți sibastre
Pesemne mă visam, în zori,
Trezit sub dealul Devei noastre
La ceasul de privighetori.

Hochimilco

Lui Cornel Popescu

Adio Popocatepetl ce arzi în flăcări sub zăpadă,
Chiar dacă-n zări, e-un ochi mai ager, poți încă fi-ntre nori distins;
Adio megalopolită, motorizată cavalcadă
Ce în auz, din depărtare, tot mai scrișnești pe-asfaltu-neîns.

Acum, abandonați cu totul pe-aceste plute-trajinere
Hălăduim pe ape-n voie la Hochimilco-n plin oraș.
Pe maluri gîste dormitează și vite rumegă-n tăcere,
Iar zeul tutelar, porumbu-și înclină spicul lui — panaș.

Canalele-și afundă-n lanuri întortocheatele meandre
Prin care-atîtea trajinere cu-nărgostiți în seară pier,
Ca să se mistuie-n săruturi pe sub ciorchinii-policandre
Lucind în răsăritul lunii, ai arborilor de piper.

Trec luntrile cu flori și muzici și se-nțește-n larg fiesta
Că parc-atîta frumusețe subit m-ar sugruma de git
Și singele-mi latin din vine începe-a-l bintui tempesta,
Asfel că-n focul sărbătorii ce-aș mai putea să fac decit

Să trag la mal degrabă pluta, la pulcherie, și să cer o
Techila, țuică mexicană, și-n veselie ca la han
O bandă de mariachi să-mi cînte pe „Con dinero sin dinero”,
Petrec precum s-ar zice-n lege cu bani și fără nici un ban.

Răsăritul lunii la New York

Escală de o noapte numai în cel mai populat pustiu,
New Yorkul, mica Himalaie de fier, de sticlă, de beton.
Coloșii-s goi pe dinăuntru, necum să afli-un suflet viu,
Nici ca la piramide baremi, mumia unui faraon.

Deodată printre creste, după masivul „Pan American”,
Întrezărit ca printr-o sită prin nebulosele de smog
Un zimbet cunoscut mi-apare, amar, și totuși pămîntean,
Un straniu răsărit de lună precum un corn de inorog.

Nici cît cu-o armă cu lunetă aș fi țîntit-o n-am putut
S-o mai rețin în ochii-mi mai să-mi plesnească de-ncoardare — are
Că și pieri în nepătrunsul abis ea-n era de-nceput,
Lăsîndu-mă în spaima morții ea-n miez de noapte-n Central Park

Din avenidă-n avenidă, din street în street, mă due, mă-ntore,
Dar luna în această tablă-a-nmulțirii străzilor nu sper
S-o afli-n megalopolisul atît de monstruos New York,
Nepămînteanul teritoriu, fără deschidere spre cer.

Întoarcere

Sosesc pe-adresa mamei vederi din țări străine;
N-o uită nici la capăt de lume fiul drag,
Chiar dacă pentru dînsa ar fi cu mult mai bine
De-ar apuca spre casă-nierbatul, vechi drumicag.

Și eu ce ochi ea oare ar mai putea să vadă
Cum palmieri coroane — cozi de păun desfac
În timp ce și butucii de vie din ogradă
Cu coardele oloage, tinjesc după arac.

Și nu doar lumea largă cu mille-l de fețe,
E de ajuns și-n țară un semn dintr-un cătun,
Un fapt ce-ți ia răsuful de-atîta frumusețe
Ca fără-ntîrziere-n mișcare să mă pun.

O, ea e totdeauna întîi sacrificata
Din cite trebi mă cheamă sau patîmi dau ocol
Cu gîndul la toți frații ea-și spune — adesea — biata:
„El m-ar putea-nțelege ca mai bătrîn din stol”.

Și te-nțeleg, o, mamă, cum nu te-aș înțelege,
De vină-i doar credința ce-n mine ai sădit
Că tu din viața asta făcîndu-ți-ai o lege
S-aștepti mereu, eroic, să-nduri la nesfîrșit.

Dar mamă, să n-al grijă, curînd, curînd, acasă
Mă voi întoarce după atît pămînt umblat,
Pesemne tot poteca tînoasă și prăfoasă
Prin naștere și moarte, mi-l drum predestinat.

Femeie adormită

după Vermeer

Nu te mai pot privi, Femeie adormită,
Cu genele îngreunate de visare;
Prea cad deodată într-a somnului ispită.
Ca să mai pot a zăbovi în contemplare.

Și mă întreb: ce istovire luminoasă
Pleoapele atît de-adormitor și-nchide?
Ori truda, începînd din zori, de lăptărcasă,
Cu albul laptelui ce-l tot răstorni prin

blide;

Ori migălirea de dantelă la fereastră
Tot croșetînd din fir fosforescent de rază,
Ori poate-acea domoală pilpiire-albastră
Ce lucrurile-n preajma ta hipnotizează.

Că-i pretutindenea un dulce farniente
De umbre și lumini pe care-n vis

Vermeer le

Prefiră printre gene veșnic somnolente
Precum Femeia lui ce cîntărește perle.

Din ciclul „Ut pictura poesis”

Doar o taleancă-n zare...

Minute zece trenul oprește-n Riazani,
Destul ca din vagoane să năvălim afară
Spre-a desluși în praful peronului prin ani
Serghei Esenin unde-a călcat odinioară.

Konstantinovo-i încă departe de aici,
Înnămejit de pomii în horbotă de floare
Pătrunzător, un miros de fragede urzici
Abia răzbate printr-a asfaltului dogoare.

Doar o taleancă-n zarea stingîndu-se-n amurg
Răsună, cînd năvalnic, cînd cu șoptiri de liră,
În timp ce-n vadul Okai tot alte ape curg
Ce chipul lui Esenin nicideînd nu-l oglindiră.

Și mie, după-acei ce îi dau taleancei ghes —
Comsomoliști asemeni acelor după care
Să tugă, pantalonii Serghei și-ar fi sumes —
Cu tren cu tot imi vine s-o iau în goana mare.

Tulburări de iarnă la mare

Numai într-o noapte cruntă ca aceasta trebula
Să rămîn cu tine, mare, spre a ne putea-nțelege,
Cînd la adăpostul besnei de dincolo de perdea
Pare-al iernii vînt comite la tot pasu-o fărdelege.

Simt prin valuri cum îți trece cu năprasna lui de ger,
Ca și mie viscolirea bătrîneților prin oase,
Din străfundul tău de ape pină-n hău-nalt de cer
Nu-i liman să ne ascundă de colțoasele vîntoase.

Valurile vinzolinîndu-ți, cînd le sfarmî de țărături, tuni,
Noaptea luminînd o clipă cu-ale tale lucii spume,
Cum din zbaterea-mi de gînduri și circumvoluțiuni
Mi se-nspică pe la tîmple părul ca și cum de serum e.

Mare, trebuia ca noaptea asta să ne-ncerce greu
Ca mai bine să pricepem e-amîndorura ni-i dat ca
Dinlăuntru nostru tainic să ne-nvolburăm mereu
Ca-n geneza lui oțelul; să ne ținem însă, matca.

Bocancii și mașina de scris

La casa lui Ernst Hemingway din Havana

Chiar lingă pat, mașina de scris, să-i fie-aproape
Ca arma la-ndemină, minusculele clape.

Cînd visele, și ele, ea gloanțe rătăcite
De-a dreptu-n focul unor noi lupte l-ar trimite.

Bocancii, care zile și nopți prin trei războaie,
Crunt scorojiți de gloduri și putrede noroaie,

Lăsați la vatră-n turnu-nălțat de el anume,
Dau semn de veacu-n care au străbătut o lume.

Bocancii și mașina de scris. Atît. În rest o
Frumoasă vilă-n care trăit-a „Don Ernesto”.

Dar clapele mașinii cu adîncite-amprente
Frig degetele noastre, arzînd incandescente,

Iar secolul, bocancii lui grei, la fiecare
Simțim cum ni-i atrînă, ghiulele, la picioare.

Licitație de prune la Tokyo

N-apucară tokyoții s-ațipească după cel
De al treilea cutremur care-i zgîlîi spre zluă
Că-ntro piață, sub coloșii numai sticlă și oțel,
Gureșa reclamei prinse să și bată apa-n piuă.

Vestea-n zbor ca monoraiul face străzilor ocol
Că, un chilipir scotîndu-l, au și dat moflului iama
Parecă s-ar afla-n vinzare moțul de profiterol
Al aceluia falnic munte, cuib vulcanic, Fuji-Yama.

Și văzînd cum lumea buzna dă-ntro-acolo, hai și noi,
Dar ce ne văzură ochii mai că nu ne vine-a spune:
Pe taraba, cu atîtea strigăte și tărăboi,
Niste biete și storecite — să le plîngi de milă — prune!

Dar ce folos de mindra lui virtute
Cînd Hera vrînd a-i face-un trai mai bun
Îi hărăzi, ajuns la senectute,
Olympul, unde stă ca-ntro-un surghiun.

Și-nvingătorul Leulul Nemeii
E cu nemuritorii pus în rînd,
Nectar și-ambrozie gustînd cu zeii
Din cupe, nu din amfore turnînd.

Cămașa-i arde pielea-rug, de sete,
Nu de-al lui Nessus filtru otrăvit;
De-ar fi-n Infern măcar și riul Lethe
De vin ar fi, demult era sorbit.

Așa, nu-și află-n tot Olympul locul,
Și-un singur gînd îl chinuie mereu
De n-ar putea a-l mai răpi ca focul
De el cîndva salvatul, Prometeu.

Din ciclul „Ut pictura poesis”

FILE DIN MAREA EPOPEE A UNITĂȚII NAȚIONALE A ROMÂNILOR

Am spus și cu alt prilej că ministrul instrucțiunii publice și cultelor, Ion G. Duca, a reprezentat o piesă de bază în ansamblul mecanismului de guvernare național-liberală. Și de aci interesul suscitât de memoriile sale. Iată un exemplu chiar în episodul de astăzi.

Memorialistul reface o întregă procedură ce a stat la baza pregătirii sesiunii parlamentare din decembrie 1916. Reamîn-

teste autorii diferitelor proiecte de legi, face des-tăinuirea asupra aportului personal adus în special la redac-tarea mesajului prin care suveranul urma să deschidă adu-nările corpurilor legiuitoare. Mesajul respectiv cuprindea, dintru început, motivația și temeiurile pentru care Româ-nia intrase în războiul unității sale naționale. Apoi, Duca staruie asupra unui punct esențial din mesaj — cel refe-ritor la reforme (agrare și electorală) — exprimind o ju-decată cel puțin partizană în acea problemă, cînd exclusiv și excesiv revendică toate meritele pentru partidul în care activa de aproape zece ani.

Rememorînd doar puține date din furtunosul început de secol XX românesc, vom constata o deplasare a adevăru-lui (relativ, istoric) din făgașul confecționat oarecum in-terestat chiar de merituosul om de reale convingeri demo-cratice care a fost I. G. Duca.

Nedreptatea socială, după cum se știe, apăsa de veacuri imensa masă a țărănilor români — anonimei făuritori ai bunurilor materiale și bravii apărători ai vetrei strămo-șești. Marea răscoală din 1907 a fost vulcanul care a irupt violent, căscînd cratere pînă în adîncuri. Era limpede, de acum, că lumea românească trebuia să-și rostuiască des-tinele viitoare avînd în față dogoarea de vilvătăie a des-moștenișilor pămîntului. Dar mai întîi a fost represiunea.

La timpul de apogeu al răscoalelor țărănești în Munte-nia și în Oltenia, se formează un nou guvern, național-li-beral. Sint ordonate expediții de pedepsire printre răsco-lași — cu mii de morți și zeci de mii de arestați. După care rotativa guvernamentală, liberali-conservatori, in-cearcă să-și reia vechile deprinderi la umbra unor paleati-ve, precum legea invoielilor agricole din decembrie 1908.

Abia la 8 septembrie 1913 apare în ziarul „Viitorul” scrisoarea-program a șefului (din ianuarie 1909) partidului național-liberal, I. I. C. Brătianu, în care se preconiza în-făptuirea colegiului electoral unic și exproprierea parțială a marii proprietăți. Patru luni după aceea (ianuarie 1914) se formează guvernul național-liberal — cel al neutralită-ții și războiului, cum i s-a mai spus. Se alege Adunarea Constituantă menită să revizuiască Constituția tocmai în articolele care priveau cele două mari reforme. Dar mo-mentul bun, al neutralității armate, n-a fost folosit pentru

voarea acestor stringente reforme. Deși este de presupus că nu le erau deloc străine guvernanților efectele ce ar fi fost propulsatoare de energii pentru țărănul român gata să se bată în tranșee întru desăvîrșirea unității noastre naționale. Sigur că poziția economică și politică a conserva-torilor era încă puternică și tocmai condițiile speciale în care intraserăm și purtam războiul i-au slăbit considerabil — fapt de care au profitat național-liberalii și au venit cu reformele. Însă aceasta nu explică în totul șovăiele, aminările — caracteristice dealtfel unui regim politic bur-ghez, de clasă, despre care vom avea ocazia să discutăm încă pe parcursul următoarelor capitole.

Forțele socialiste revoluționare ale societății românești au fost cele care și-au făcut auzit glasul de protest față de nemiloasa exploatare a țărănului român și care au militat cu toată hotărîrea pentru trecerea pămîntului în posesi-unea celor ce-l muncesc cu iubire și sfințenie ancestrală. Am reținut din multitudinea manifestărilor profărănice ale socialistilor români, câteva cuvinte extrem de semnifi-cative ale unui revoluționar de seamă — M. Gh. Bujor : „În 1913, evocînd răscoalele din 1907, mișcarea socialistă cerea exproprierea totală a pămînturilor marilor proprie-tari. Și tot așa în 1914, 1915. Numai războiul suspendă vre-melnic această campanie neslăbită, dar nu preocuparea noastră constantă pentru țărănime... Cînd în 1931 sau 1932 politicienii noștri au stat la taifas în Cameră asupra sub-iectului : cui revine meritul reformelor ? (agrare și elec-torală), ei l-au atribuit firește lor sau regelui Ferdinand. Dar nimeni n-a spus un cuvînt despre meritul cel mare și inițial al mișcării noastre socialiste vechi și noi, care cu prețul atîtor jertfe a făcut posibilă realizarea lor de mai tirziu”.

O bună parte a paginilor din acest capitol sînt afectate deschiderii sesiunii parlamentare (cu atmosfera ei înfîrșită), constituirii guvernului național (cu șirul culiselor politice petrecute în culisele Teatrului Național din Iași). I se pri-lejuiește, astfel, memorialistului să biseze reușit în slăbi-cuniile sale scriitoricești — realizînd cîteva scene și cîteva portrete pline de savoare, memorabile.

STELIAN NEAGOE

Brătianu regreta pe acest diplomat țar-rist care în atîtea împrejurări critice fu-sese leal față de el. Poklewski care ar fi fost voios să părăsească Legația din Româ-nia pentru o ambasadă pe care de mult o dorea, nu se putea însă împăca cu o plecare care de fapt era o adevărată diz-grație. Iar zeii minori, ca toți sateliții, gravitau în orbita marilor planete și de-altminteri fiecare avea și cite un motiv special să adopte o atare atitudine. Psi-has, deși venizelist, și-a reamîntit că re-prezenta oficial pe regele Constantin, deci că cu toată prietenia lui Chrissoveloni se cuvenea să păstreze rezerva ce se impu-nea unui neutru cu tendințe germanofile. Marinovici, dacă amicul său Take intra în guvern, nu mai putea fi împotriva unui guvern, nici chiar prezidat de Brătianu. Iar Ypersele de Strihou gărise un aparta-tament care îi convenea și lui și înțepatei sale consoarte. Și dealtfel ar fi împins îngratitudinea prea departe dacă s-ar fi încăpăținat să refuze binevoitoarea sa in-dulgență unui guvern care față de recla-mația sa că acest nou apartament e prea scump consimțise, cu generozitatea cuve-nită Belgiei martire, să plătească chiria lui.

Rămînea palatul. Barbu Știrbey avusese oarecare greutăți să destrame țesutul de intrigi din jurul reginei. Regina avea ve-leități de independentă. A fost nevoie de mai multe asalturi. Marele argument al lui Știrbey „nu se schimbă calul în mij-locul vadului” a triumfat în cele din urmă. Brătianu s-a arătat cînd terenul era ne-țezit și regina supusă dacă nu pe deplin convinsă. Simky Lahovary a amuțit și Chrissoveloni a reluat drumul Ghidige-nilor. Considerau însă lupta aminată, nu pierdută. În curînd urmau s-o reînceapă.

Ca totul să fie gata, trebuiau încă în-țocmite proiectele de lege și redactat me-sajul.

Proiectele — o serie de măsuri legale în legătură cu starea de război, precum și legile financiare, împrumuturile la Ban-ca Națională etc. — erau de fapt de mult terminate. Victor Antonescu, în calitate de ministru de justiție, fusese însărcinat cu elaborarea celor mai multe dintre ele. Trebuiau numai revăzute și puse la punct.

Redactarea mesajului regal ca de obi-cei mi-a fost incredințată mie. Am con-venit cu Brătianu că acest mesaj trebuie să cuprîndă neapărat următoarele cinci idei : 1) Justificarea intrării noastre în acțiune, 2) Afirmarea — cu toate nenor-cirile suferite — credinței noastre neștir-bite în victoria finală a noastră și a alia-ților noștri, 3) Un apel la solidaritatea și conlucrarea tuturor — în interesul su-prem al patriei, 4) O aluzie la necesita-rea realizării reformelor democratice — mai imperioase decît oricînd în cadrul unei Româniî mărite și 5) Un salut căldu-ros armatei care se jertfea pentru țară.

În timpul acesta Brătianu primî de la rege, de la Zorleni, o foarte frumoasă și interesantă scrisoare cu privire la cele ce el dorește să fie cuprinse în mesaj. Erau aproape identice ideile noastre...

Pe temeiul tuturor acestor considerațiuni am întocmit deci un text de mesaj pe care Brătianu sora deosebire de obiceiul său nu l-a modificat aproape deloc, așa încît pot spune că acest mesaj este în întregime opera mea. Recitîndu-l azi, după mulți ani, pot — lăsînd la o parte orice modestie — afirma că el este o sinteză din toate punctele de vedere atît de exactă și atît de lăpătară a situației încît, ceea ce este atît de rar după ce trece vremea, dacă ar trebui să fie scris din nou nu vîd, sincer vorbind, ce aş putea să adaug sau ce cuvînt aş putea să suprim dintr-însul.

Pentru înțelegerea vremurilor de atunci el merită să fie citit și recitit integral.

Iași — Primele săptămîni (III)

Vreau să fiu bine înțeles. Nici n-am vre-un amor propriu de autor și nici n-am vanitatea stupidă de a atribui cine știe ce merite unei lucrări care de fapt rezuma numai gîndurile și simțămîntele lui Brătianu, ale guvernului și ale mediului în care trăiam, dar am fost și atunci și în urmă atît de des, atît de violent și atît de nedrept învinuiri — incît cred că sun-țom îndrituiți, ca mărturie vie a clarei viziuni a lucrurilor ce ne-a stăpînit în cele mai întunecoase ceasuri ale furtunii, să invocăm întru veșnica noastră apărare și spre triumful dreptății textul acestui mesaj.

Fie-mi îngăduit să reamîntesc cîteva pasagi : „Războiul care de mai bine de doi ani insingerează lumea a învederat că Austro-Ungaria în condițiunile ei ac-tuale nu mai poate dăinui ca factor al echilibrului european. Pentru a apăra in-teresele neamului și a îi asigura unitatea și viitorul, România era datoră să in-tervie ; de aceea, unind soarta ei cu cea a puterilor prin a căror victorie se va așeza viața europeană pe baza principiu-lui naționalităților, ea a declarat război Austro-Ungariei.”

Mai departe : „Pînă acum războiul ne-a impus jertfe mari și dureroase. Le vom îndura însă cu bărbăție fiindcă păstrăm neștirbită credința în izbînda finală a alia-ților noștri și oricare ar fi greutățile și suferințele suntem hotărîși să luptăm alături de dinșii cu energie și pînă la capăt.”

Pasagiul privitor la reforme este foarte interesant de revăzut azi. Iată cum glă-suiește : „În fața pericolului comun să fim cu toți insuflețiți de patriotismul cel mai călduros, să ne arătăm uniți în sim-țămînte și în gînduri, să înconjurăm cu dragoste și cu admirație pe soldații noștri care apără pămîntul strămoșesc în-călcăt de dușmani. Să spunem țărănului că luptînd pentru unitatea națională el luptă totdeodată pentru dezrobirea lui politică și economică. Vitejia sa îi dă drepturi și mai mari asupra pămîntului pe care îl apără și ne impune mai mult decît oricînd datorica ca la stîrșitul războiului să înfăptuim reformele agrare și elec-torale pe temeiul cărora această Adunare Constituantă a fost aleasă.”

E nu numai cel mai bun răspuns ce se poate da aceluia care au susținut cu atîta patimă că România datorește reformele revoluției rusești, dar e și o dovadă in-contestabilă că am păstrat cu o surprin-zătoare luciditate conștiința marilor noas-tre directive politice pînă și în vremuri cele mai turburi și în mijlocul celei mai desăvîrșite dezlănțuirii a patimelor și a celei mai cumplite confuzii de idei.

Deschiderea parlamentului s-a făcut la 9 decembrie [1916], în sala Teatrului Na-țional din Iași, cu același ceremonial ca la București...

Firește senatorii și deputații au făcut regelui o primire deosebit de entuziasă. Regele emoționat a citit mesajul cu o voce destul de hotărîtă. Aplauzele au fost mai cu seamă vii cînd a vorbit de hotărîrea noastră de a lupta pînă la capăt alături de aliați și de cite ori a făcut aluzie la armată. Pasagiul privitor la reforme a fost mai puțin aplaudat decît ne așteptam. Explicația era surprînderea obștească. Într-adevăr toată lumea se aș-teptă să audă pe rege vorbind de vitejia armatei, de motivele intrării în război, de încrederea noastră în victoria finală, de nevoia unei cit mai strînse solidarități na-ționale. Nimeni însă nu se gîndise, în în-vălmășeala de atunci, în mijlocul grijiilor mărunte și zilnice ale refugiaților, la

grija îndepărtată a reformelor. După șe-dință membrii majorității nu se ascun-deau să-și exprime mulțumirea pentru faptul că introdusesem acest pasagiul în mesaj. Elementele mai înaintate din par-tid erau încîntate și veneau să ne felicite. În rîndurile opoziției domneau simțămînte contrarii. Cei mai moderați se mărgineau să spună că nu pricep rostul acestei de-clarațiuni, că este inoportună și de na-tură să îngreuiască puțința de îndeplinire a celei solidarități dintre partide la care regele făcea apel.

Dezbaterile au început chiar în acea zi. Eram grăbiți și dornici ca sesiunea să fie cit mai scurtă. Ședințele Camerei se țineau la Teatrul Național, ale Senatului în Aula Universității. Atmosfera era foarte bună. Pe ici, pe colo nemulțumiri de or-din personal sau mărunț care voiau să se manifeste prin comunicări și anunțări de interpelări. Ne-am căzînt să le mai oprim. Nu era ceasul unor atari mani-festări. A fost dealtfel destul de ușor.

Senatul a ales președinte pe Porum-baru care în acest scop demisionase în ajun din guvern, Brătianu luînd el Mi-nisterul de Externe. Brătianu a fost silit să recurgă la această combinație fiindcă președintele Senatului era în vacanță. Pe președintele B. Missir războiul îl prinsese la Biarritz și datorica lui ar fi fost să vie înapoi imediat. Missir era un egoist, un suflet sterp, un fel de [Toma] Stelian. În vremuri obișnuite asemenea oameni se strecoară și valorile vieții îi pot ridica pînă la cele mai înalte situații. În vre-muri grele, în contact cu evenimentele mari, sunt sfărîmați. Și de Missir e păcat fiind-că, alături de această desăvîrșită lipsă de însușiri sufletești, nu era primul venit. Întîi avea un spirit juridic cu totul re-marcabil. Take Ionescu și mulți alții îl considerau ca fiind, fără îndoială, avocatul cel mai mare al epocii lui. Nimeni nu-l întrecea în arta de a despica o chestie in-solcită de drept ; deși lipsit de talent ora-toric, vulgar în exprimarea cugetării sale, era neîntrecut ca să destrame argumen-tația unui adversar și s-o reducă în pul-beră. Totdeodată avea o minunată cultură clasică și filozofică. Într-o țară în care existau așa de puțin cunoscători teme-nici ai clasicismului, era o raritate și o plăcere să vezi pe B. Missir citînd ușor pe marii autori ai civilizației elene și latine și comentîndu-i cu o indiscutabilă competență. Într-o țară în care se mani-festa o predilecție vădită pentru studiile superficiale, Missir studiase serios dife-ritele sisteme filozofice și adîncise cer-cetarea celor mai abstracte speculațiuni metafizice. Chemat de Brătianu a într-ziat prin Franța iar după înfrîngerile noastre a refuzat categoric să vie la Iași, punînd astfel singur capăt carierei sale politice.

La Cameră, Ferechide a fost ales în unanimitate — un omagiu ce se cuvenea cu prisosință decanului oamenilor noștri politici și în același timp deputații au ținut să exprime recunoștința generală aclamînd pe Mărzescu ca vice-președinte. Legile pregătite s-au depus, secțiile au început în grabă discuția lor, comisile de răspuns la mesaj au fost convocate și rapoartorii lor s-au pus pe lucru. De Senat, ca și la București, se ocupau Alecu Con-stantinescu și Radovici. Eu stăteam în continuu la Cameră. Spectacolul acolo nu era lipsit de oarecare originalitate. Președintele, biroul, oratorul și miniștrii stă-teau pe scenă. Secțiile se întruneau prin lojele artiștilor. Acolo unde pînă atunci actorii se costumau și actrițele își făceau

toaleta — se discutau acum aride Ches-tiuni financiare și grave probleme de stat. Din ficțiunea teatrului eram în cel mai dramatic realism al vieții și al istoriei. Miniștrii aveau pentru deliberările lor, în fundul scenei pe stînga (privînd din sală), un salonaș destul de luxos care în vre-muri normale slujea pare-mi-se directo-rului teatrului.

În seara de 11 decembrie, pe la orele 6, pe cînd supraveghiam lucrările secți-ilor și căutam să intervin ca ele să se termine mai curînd, mă chiamă Brătianu și, la întuneric, printre culise, îmi spune că s-a înțeles definitiv cu regele și cu Take Ionescu — că noul guvern e consti-tuit. „Îmi rămîine numai o sarcină ne-plăcută de îndeplinit, să comunic colegiilor sacrificiul ieșirea lor din guvern. E un lucru de care am avut întotdeauna oroare”, adaugă el sincer plîctisit. „Fiindcă rămîi nemiscat la postul d-tale, vino să mă ajuți”. De fapt, deși se făceau mari preschimbări prin constituirea acestui nou guvern, deși trei din amicii lui Take Ionescu luau portofolii efective, nu erau decît doi colegi cu adevărat sacrificați : Dr. Angelescu și Radovici. Porumbaru tre-cuse deja la președinția Senatului, Mor-țun trebuia să ia președinția Camerei ; Costinescu era foarte sdrcințat ca să-nătate, îl era imposibil să mai ducă po-vara administrării finanțelor publice — așa că el însuși rugase pe Brătianu să-l lase fără portofoliu. Alecu Constanti-nescu, indicat prin puterea sa de muncă, trecea la interne și Victor Antonescu, in-dicat și el prin activitatea sa la Banca Națională și prin cunoștințele sale finan-ciare, trecea la finanțe.

De Radovici, Brătianu se despărțea cu părere de rău. Nu îi putea reproșa nimic. Fusese un coleg de exemplară lealitate și ca om era așa de modest, de delicat, de prietenos. Îi iubeam și îl stimam cu toți. Desigur capacitatea sa nu era deosebită. Fusese la industrie un ministru mai mult șters și de aceea serviciile sale apăreau în aceste clipe grele mai puțin indispensabile decît ale altora.

Cu Dr. Angelescu chestia se schimba. El fusese netăgăduit un ministru activ și în chestia organizării și aprovizionării ser-viceiului sanitar al armatei desfășurase o muncă demnă de toată lauda ; dar doi ani de zile, în timpul războiului, îl amă-rise sufletul lui Brătianu prin manifesta-riile sale prea zgomotoase în favoarea in-trării noastre în acțiune. De nenumărate ori Brătianu îl chemase și îl rugase să înceteze o acțiune care sub această formă cel puțin incurca politica sa și îi crea in-utile plîctiseli. Cu toate făgăduiele date, Angelescu continua însă uneltirile sale. Credea că își asigură o mare popularitate și îi era plăcut să auză opoziția lăudîndu-l și proclamîndu-l singurul ministru care are curajul părerilor lui. Brătianu a răb-dat dar n-a uitat. Așa era firea lui, tăcea dar nu ierta și îi plătea polița cînd te așteptai mai puțin. În această privință nu se asemăna deloc cu tatăl său. Cînd Ion Brătianu era nemulțumit de un ministru, nu se incurca mult cu el, îl înlocuia repede și fiind cu desăvîrșire lipsit de spir-it vindictiv, știa să și procedeze în așa fel încît operația lăsa în urma ei foarte puțină amărăciune. Ionel Brătianu, cînd era nemulțumit de un coleg, își făcea singe rău, se frămînta, dar nu îi venea să se despărță de el. Aștepta să se ivească vreo conjunctură politică prielnică și abea atunci intervenea. Cel lovit, luînd tăcerea și obișnuita amabilitate a lui Brătianu drept o iertare a greșelii făcute sau drept o consimțire ulterioară la atitudinea adop-tată, rămîinea surprins de verdictul său, se considera nedreptățit și pleca adînc jîcnit.

Ochii și urechile lumii

În sat, la noi

Liliecilor lui Marin Sorescu

Un bătrîn cronicar muzical de la Paris scrie că sonata în La a lui Mozart, pentru pian și vioară, el nu a auzit-o vreodată mai frumos cîntată decît în ziua de 13 octombrie 1934 la sala Pleyel, de doi tineri, Yehudi Menuhin și sora lui, Hepzibah. George Enescu ar fi sfătuit apăsător ca toată viața acești doi muzicieni să cînte împreună. Violonistul scrie că „niciodată nu am putut să deosebesc mina mea de a ei, aveam suflutele siameze”. La 60 de ani, de 1 ianuarie 1981 pianista se prăpădi. În Anglia, îl îngropară pe Sid Trickett, tot cam la 60 de ani. Asta marcase, în 1948, 8 goluri într-un singur meci de fotbal, toate cu capul. L-au pus chiar sub iarba aceluși teren din Torrington. Dar Federația engleză de fotbal a cerut Ministerului de Interne să revină la vechea lege și huliștii din tribune să fie supuși, ca răufăcătorii și hoții de pe vremuri, biciuirii. Dincolo, peste Minecă, au achitat un om de trabă care, cu un an în urmă, împuşcase mortal pe unul care venise să-i fure curcanii. Omul creștea curcani, era muncitor, soț bun, niciodată nu avusese de-a face cu justiția. Însă cum se apropiau sărbătorile de iarnă, hoții îi furau curcanii. Atunci, acest Fradet se hotărî să doarmă lângă cotețul lui, într-o rablă de camionetă, sub paie, cu o pușcă de vînat mistreți, la cap. Cînd a auzit zgomot n-a tras ci a strigat: „Hei, tu de-acolo, vino aici!” Așa n-a venit și „atunci, sîlt de cit am fost furat, am tras numai ca să-l ating la picioare...”. L-au achitat — prea era clar că omul nu voise să-și ucidă semenul. Și mai încolo, o agenție de presă anunță că în singura pădure din Europa unde se mai cresc bizoni și vinarea lor e legiferată sever, un vîntor s-a ținut trei ani după urma fiarei care-i tot scîpa. După trei ani omul se găsi față în față cu bestia. Atunci el ingenunche în fața ei și-i mărturisii că n-o poate împuşca. Pe urmă, la Canton, avu loc un colocviu al climatologilor din toată lumea pentru a se lămuri dacă și cînd va veni gerul peste planetă, precum se vorbește. Unii au spus că da, ar veni o nouă glaciațiune — alții că nici vorbă, vine chiar o încălzire a planetei, din cauza creșterii gazului carbonic în atmosferă, eliberat prin combustii de petrol și cărbune. Media ultimilor 10 ani a fost de 5 miliarde tone pe an. În 1980, s-a ajuns la 8 miliarde și dacă această cantitate se va dubla temperatura medie a Terrei va crește cu un grad, un fleac din care s-ar putea topi gheața poliilor Nord și Sud. Colocviul a zis precis că nu se poate și nimic precis, că mai sînt necesari 10 sau 20 de ani pentru a stabili o tendință generală. Pentru climatologi, 10 sau 20 de ani sînt o clipă în viața Terrei. Noi, copii, ne jucăm „de-a foc și apă”, „cald sau rece”. Vremea aceea a fost și ea o clipă în viața Terrei care sînt.

În ultima zi a anului 1980 muri și Mac Luhan, cel care spusese că, o dată cu dezvoltarea mijloacelor de comunicare în masă, lumea va deveni un imens sat.

RADU COSAȘU ■

Lumea se amuză

(După „BOHEMIA” — Cuba)

Lumea în care trăim

„Urgența tăcută”

În lumea în care trăim, confruntată continuu cu numeroase și teribile drame — conflicte armate mai mici sau mai mari, grave atentate teroriste sau pustiitoare catastrofe naturale — există o dramă care se consumă în tăcere, dar tragic, și despre care se amintește doar în ocazii solemne, atunci cînd conștiința celor îndestulați pare tulburată de remușcări (de care se vîdecă însă repede): foamea! Ea bîntuie pe spații întinse ale Terrei, dar face ravagii mai ales în țările sărace. Victimele sale sînt de toate vârștele. De la cei care de-abia descoperă minunile existenței umane și pînă la cei care au trăit o viață împovărată de suferințe ce se apropie de capătul ei. Victimele sînt de toate vîrștele, însă copiii constituie o proporție considerabilă.

Un raport al UNICEF (Fondul O.N.U. pentru copii) consemnează că în 1979, Anul internațional al copilului, din cei peste 122 milioane de copii născuți în „lumea a treia”, peste 12 milioane au murit de foame sau boli provocate din cauza subnutriției. Un măcel — după cum remarca ziarul italian „l'Unita” — care numără tot ațîția morți cîți ar putea provoca, în aceeași perioadă de timp, explozia, la fiecare trei zile, a unei bombe atomice, precum cea de la Hiroșima. Dar chiar și în cadrul acestei dramatice situații a copiilor din „lumea a treia”, această adevărată „urgență tăcută” a omenirii, — după cum o apreciază Raportul UNICEF —, există cazuri cutremurătoare. În Africa neagră, jumătate dintre copii suferă de malnutriție și unul din cinci moare înainte de a împlini cinci ani. În unele țări această proporție ajunge chiar la unul din doi.

După date comunicate oficial, în lume 450 milioane de persoane suferă de malnutriție. În realitate, cifrele sînt mult mai mari. Poate fi contabilizată foamea? Pot fi numărați cu exactitate cei ce se prăpădesc fără hrană în junglă sau în apropierea ei, în zonele deșertice, în întinsele regiuni pustiite de secetă sau chiar în suburbiile mizere ale unor întinse centre urbane din Asia, Africa sau America Latină? Cîți oameni mai au puterea, țaria de a anunța oficial că mor de foame?

Dealtfel, un document al Organizației Mondiale a Sănătății dat publicității recent în capitala Mexicului arată că, de fapt, 1 500 000 000 (un miliard și jumătate!) de persoane de pe glob sînt subnutrite. Vă amintiți? Televiziunea noastră a prezentat nu o dată imagini zguduitoare din țări ale Africii subsahariene sau din Sahel unde lipsa produselor alimentare ia forme cu adevărat dramatice. Conform raportului de care aminteam, în lume 780 de milioane de persoane trăiesc în „sărăcie absolută” dintre care 300 milioane sînt copii. Și din nefericire, așa cum apreciază Organizația Mondială a Sănătății, în perspectiva anilor următori se întrevăd creșteri ale acestor cifre ca urmare a reducerii resurselor alimentare aproape pretutindeni în lume.

Malnutriția — agravată de poluarea apei, de situația ecologică generală, de bolile parazitare și infecțioase — explică, conform raportului UNICEF, starea de sănătate dezastruoasă a popoarelor „lumii a treia”. În țările Asiei, Africii și Americii Latine 500 000 de femei mor anual la naștere. Din cei 70 de milioane nou-născuți nici 50 la sută nu ating vîrșta maturității

din cauza lipsei de alimente, medicamente și asistență sanitară. Pe de altă parte, sumele pe care țările din Asia, Africa și America Latină, în medie, le pot consacra anual politicii lor sanitare rămîn derizorii: 5 dolari pe fiecare locuitor. Desigur, unele alocă mai mult, altele mai puțin, însă în general suma este aceasta: 5 dolari! Prețul citorva pachete de țigări!

Nu există oare leșire din această situație tragică? Nu este cu puțință oare ca în acest secol al civilizației sofisticate să se schimbe lucrurile? S-au inventat medicamente și vaccinuri, există aparataj ultramodern iar armata medicilor s-a mărit continuu. Pentru ca „lumea a treia” să beneficieze de toate acestea este nevoie și de bani. Lipsesc însă oare banii? La o asemenea întrebare nu putem răspunde decît amintind de cele 500 miliarde dolari iroșiți anual pentru înarmare.

Pentru evitarea actualei situații ar fi suficient să se investească anual între 18 și 20 miliarde dolari timp de circa 20 de ani. S-ar acoperi astfel nevoile cele mai urgente ale „lumii a treia” în domeniul protejării copiilor. Este exact suma pe care lumea o irosește la fiecare 15 zile pentru înarmare. 15 zile fără arme noi! 15 zile fără cheltuieli militare. Cîte s-ar putea schimba...

Este un fapt care nu mai trebuie demonstrat: dacă nu se vor lua măsuri urgente și energice, încă de pe acum, situația această dramatică din țările cele mai sărace ale lumii se poate prelungi ani și ani la rînd. Tocmai în acele țări unde, cum remarca Raportul UNICEF, „speranța de viață se reduce în loc să crească, unde mortalitatea infantilă crește în loc să scadă, și unde doar mai puțin de jumătate dintre copiii care au supraviețuit pot merge la o școală”. Iată dar că „urgența” nu este nici pe departe (și dealtfel nici nu poate fi) „tăcută”, așa cum se arăta în raportul UNICEF. Tragedia sutelor de milioane de ființe umane care suferă de chinurile foamei este o realitate care nu poate fi tratată decît cu cea mai mare responsabilitate și urgență.

Este o urgență ce-și pledează acuitatea, o urgență pe care oamenii n-au voie să o ignore. Aceste „Hiroșime” ale foamei, aceste victime ale „bombelor” sărăciei ce ucid năprasnic, aceste nefericite ființe umane pot fi salvate. Dar, din păcate, planeta este prea mult preocupată de alte probleme, ignorînd dramele subdezvoltării. Lichidarea rămînelor în urmă, a decalajelor exprimate pe toate planurile, nu se poate rezuma la bunăvoința bogățiilor, la gesturile lor de filantropie. Problema este vitală pentru întreaga umanitate și într-o măsură importantă condiționează viitorul ei. Perpetuarea actualei situații generează riscuri de care este necesar să fim pe deplin conștienți. Deplingem cele 12 milioane de copii morți anual, deplingem chinurile sutelor de milioane de infomețați, deplingem orbirea unei lumi care își irosește resursele pentru înarmare lăsînd în suferință zone întinse ale planetei. Dar primim și reversul medaliei: riscurile unei situații care la un moment dat poate să devină explozivă. „Urgența tăcută” cere să ne facem auzit cu țarie glasul...

AL. PINTEA ■

Colind, ca și cum mi-aș reface traseele interioare ale copilăriei, imensul „Delfinarium” din Miami. Fete și băieți între 4 și 70 de ani schimbă, zburdălnici, impresii, mai toată lumea plescăie înghetate gogonate, uriașe și multicolore, bomboane mărunte și acadele laborioase, vată de zahăr, sandvișuri din care izbucnește maioneza sau tot soiul de acrituri exotice, coca și pepsi, juice-uri galbene, roșii, verzi, batoane și batonase care nu știu ce sînt, precum și alte cîteva zeci de nimicuri alimentare delicioase și indispensabile.

Pe alei, băieții pensionari sau preșcolari bagă în locul convenit al cuferelor nichelate monede și capătă, în schimb, după un pocănit grațios, pahare închise sau torturi de buzunar. Și lumea plescăie și plescăie pocnind de veselie și urmînd, pe aleile întortocheate, dunga galbenă care îi duce și dunga roșie care îi aduce.

Dacă urmezi dunga galbenă poți asista cu o dulce necrutare, fără să îți dai seama cît de riguros, de metodic, la programele „artistice” ale fiecărui bazin. Dunga roșie, în schimb, te eliberează de complexul că ai rămas pierdut printre balenele și delfinii sături și angajați pe viață în acest „Delfinarium”, adevărat paradis piscicol. Cei mai bine hrăniți pești din lume se află aici și, probabil, cei mai infomețați, tot aici. Recompenșa copioasă administrată delfinilor după incredibilele lor acrobații are loc după o lihneală de culise pe care băietandrii și fetițele, toropiți de bucurie, nu o sesizează.

Printre palmieri și peluze invadate de flori — doamne, ce exultanță horticolă, zvăpăiată și opulentă, revărsată în cascade sau înmărmurită în stalactite, improșcînd parfumuri ascuțite sau însinuante — se profilează ca niște amfiteatre, bazinele... Unele sînt de sticlă, înconjurare de spiralele scărilor. Urmezi dunga galbenă și privești în bazinele 1, 2 și 3 și așa mai departe parada vietăților submarine. Culeși de pe toate meridianele acvatice ale lumii, peștii s-au adunat la Miami,

în Delfinarium, cu o tandră trufie, pentru a fi admirați gălăgios și imperativ de nesfîrșitul cortegiu de gură-cască sosiți din toate colțurile Americii. Fiind vorba de o clientelă turistică exigentă, organizatorii au gîndit mijloacele convenite pentru a căsa gurile, deja căsate, și mai zdrăvan, pînă la înțepinirea maxilarelor: peștii nu alu-

Itinerar

între două oceane (IX)

Spaima

de a nu fi delfin

necă numai în decor clasic, ci și în decor „retro”. În care de sticlă speciale, în funcție de culoarea, dimensiunea și obișnuințele peștilor s-au montat „planuri de fond” năstrușnice: bucătării din veacul trecut, fotolii din anul 2000, cuiere de aramă, telefoane cu pilnie, gramofone, lămpi de bronz olandeze și cîte și mai cîte. Peștii traversează lent dormitoare și sufrageriile umplute cu apă, ies din dulapuri, alunecă printre brațele candelabrelor somptuoase sau izbucnesc prin ochii armurilor golate de cavaleri ca într-un vis. Privești prin sticlă și te trec frisoane de nelămurire, ai senzația că poporul a învins de mult și îți vine să te zgîlții și să ieși, ah, la suprafață și să te usuci un secol...

În alte bazine, uriașe, verzi sau albastre, spectacolul e frust, viguros și te îndeamnă la o participare chiuată, frenetică și simplificatoare. Aici delfinii dansează rock sub apă, tango la nivelul ei și conga deasupra. Animatorii, aflați pe o pasa-

relă înaltă, minuesc în ritmul muzicii un instrument nevăzut de nimenea, își impun voința delfinilor și aceștia își compun numărul într-o fantastică sfidare a prooriei lor condiții. Bat apa cu cozile, înaintează, pe grupe, perpendicular pe ea, se opresc, se plouesc, sar a-dînc în aer, cit două etaje, se înfig, la loc, în fundul bazinului și iarăși, buimăciți de veselele ritmuri, o iau de la început. Lumea urlă de fericire, băietandrii și copiiițele, cum spuneam, de toate vîrștele mai să înnebunească în timp ce delfinii trec prin foc, ochesc cu trupurile inele și cîte și mai cîte pînă la gongul final cînd spectatori încep să plescăie iar, urmînd dunga galbenă și apoi cea roșie. Pericolul lor este studiat cu o grijă deloc suspectă și, după două sau trei minute, la bazinul următor începe spectacolul.

În amfiteatrul lăsat gol, personalul de serviciu apare discret și ordonat, cărucioarele electrice, silențioase, se apropie de marginea bazinului și hrana se revărsă în apă într-o abundență calculată cu o energică prudență de administrație.

La ieșirea din paradis, năucii de dulciuri și de impresii, vizitatorii pot achiziționa delfini de plastic, de 5 metri, delfini de jad, de cinci centimetri, pălării în formă de delfin, creioane-delfini, brelocuri-delfini, delfini de plus și, vai, de ciocolată. Turistii riscă să devină niște delfini, cumînți și muți, dar acesta este un risc prea mare. Se însearează la Miami, e 1930, soarele incendiază la orizont oceanul și din buzunare și posete tranzistoarele a-nunță ultimele știri: crimă pe plaja 39, crimă pe bulevardul... crimă la etajul 51 al hotelului...

Predelfinii de pînă acum își reintră în piele, o zgribuleală clasică bîntuie individual și lumea se grăbește spre parcaje, spre mașinile rămase prea mari în plină criză energetică, dar cu avantajul că au uși care se închid etans, geamuri rezistente, sisteme de alarmă, alarmă, alarmă...

RADU BUDEANU ■

La Viena, cercetînd preţul pîinii

Fragmente din volumul „Jurnal de călătorie în Austria“ de ADRIAN PĂUNESCU

8 ianuarie

Aseară, după ce am cunoscut pe alţi români, trimişii cu treburi din ţară aici, la Viena, Andrei Dorobanţu şi Adrian Nicolae, am plecat într-un grup mic într-un sat nu foarte departe de capitală, să mîncăm şi să bem un pahar în linişte, la ţară. Locul nu ştiu cum se numeşte — parcă Gumpoldkirchen — dar drumul a fost plăcut. Din drumul cel mare — vegheat de lumini galbene şi fulgerat de maşini — am intrat pe un drum la fel de bun dar mai îngust, o tarla oarecare. Rulam uşor, Andrei era în spate, cu Adrian Nicolae şi cu Marin Buhoară, cînd am izbucnit: — Nu vei îmbătrîni, băiatule, şi ţara noastră va fi la fel de dezvoltată ca Austria.

Ceila'ti au tăcut. Andrei a devenit solemn. Cred că nu-i suna bine cuvîntul „bătrîn“ rostit cu privire la el care n-are nici zece ani.

Satul este extraordinar. Aflu că de-aici încolo încep vilele Austriei. Începă, sfîrşescă, treaba lor. Ce ştiu şi nu suport să ştiu doar pentru Austria e că o civilizaţie înaltă a pătruns aici şi, cu toate astea, satul a rămas sat. Rigoarea nu i-a făcut rău. Dar farmecul sătesc durabil îi face şi mai bine.

Parcăm pe o bucată de pavaj bun şi răsunător, pe care copitele cred că dau sunet de orgă de piatră. Aici pare a fi locul! E 8 şi ceva. Felinare aprinse blind pe drumul interior cheomă înăuntru. La intrare un bec galben ascuns aţîţător într-un smoc de ace de brad anunţa — obicei al locurilor! — că acolo, în acea casă de ţăran austriac, se poate bea un vin produs şi păstrat chiar de respectivul gospodar. Aşa a şi fost.

Circumstana în care m-am ascuns de tine, veacul meu, s-a întemeiat aproape în vremea cînd Mihai Viteazul realiza întreaga noastră unire. Nimic de reproşat celor ce au făcut şi au pastrat aceste separeuri ale planetei. Prea trîm pe graoă. Prea ne fugăreşte din urmă o formată şi reareaptă obligaţie, al cărei conţinut citeodată l-am şi uitat.

Acordeonistul bătrîn cîntă cîntece vechi care antrenează imediat pe cei prezenţi, cu excepţia unei perechi care se sîrută de parcă s-ar putea să se rupă în curînd pămîntul în două şi el să pice în altă zonă de ocupaţie.

Acordeonistul e bătrîn şi priceput. Doar dă semnalul, doar aruncă naşa şi clienţii se reped pe ea, încep să cînte ei şi el, acordeonistul, se dă mai încet şi se odihneşte. Dintr-o dată, din clapele acordeonului o sfîşiere; o despicătură ca de singe în albul unei ninsori. „Doctor Jivago“. Imi vine să plîng cînd ascult această melodie. Toţi murmură. E ceva rău în asta, temniceri deblocaţi din toată lumea?

Andrei mai zice una: — Ce-ar fi să ies între mese şi să încep să cînt şi să dansez Ramaya?

— Nu, Andrei. Stai la masă.

— Ce-i de făcut, mă întreabă unul din prieteni, ce-i de făcut ca să fie şi în ţară aşa ceva?

— E de făcut inversul comerţului necomerţ. E de pus omul să muncească, să ciştige. E de folosit orice iniţiativă pentru a da linişte şi siguranţă materială omului.

Circumarul austriac e, de fapt, un ţăran care-şi vinde produsele. Poate că a avut şi cîţiva oameni care l-au ajutat la cules, la preparat şi la păstrat. Oamenii pe care i-a plătit. Dar el a luat o parte din grija statului, ocupîndu-se strict personal de aprovizionare, de păstrare şi de prestajul calitativ al micii sale firme. Căci nu sînt mai mult de 10 mese în casa lui (şi nu-i rămîne mai mult de 10 la sută din ciştigul total), unde — la nevoie — are şi puteri de inchiriat. Turism şi alimentaţie publică realizate fără nici o investiţie a statului. Impozitele corectează orice ciştig prea mare, zice Dorobanţu. Ajung şi la 60 la sută.

Cartofi, pe care ni-i serveste sînt — e evident — valorificaţi, nu lăsaţi pe cîmp să putrezească. Vinul — luăm unul negru, în sticlă cu gură lată, de pe vremuri — e cînstit şi are un miros îmbietor de butoi curat. Începem să mîncăm la 3-4 minute după ce am comandat ce dorim.

Noi, cei bătrîni, luăm purcel de lapte — crocant şi dulce: eu cer şi nişte acrituri, eventual fasole cu boabe mari la saramură. Ni se aduce totul. Mă uit la murături.

— Noi n-am putea, întreabă Andrei Dorobanţu, cu mult bun-simţ (lucru care-l caracterizează, dealtfel), să murăm fasole, ceapă şi ţelină?

— Am putea.

Murăturile sînt teribile. Ia şi Andrei din ele, asociindu-le cu puilul pe care-l ţine-n farfurie, cu amîndouă miînile, ca nu cumva să zboare.

— Mîncîci cu miînile, Andrei?

— Lăsaţi-l, sar ceilalţi. Odată, un ambasador american a mîncat la o masă de cel mai înalt nivel tot peştele...

— Ce era?

— Păstrăv! A mîncat tot peştele cu mîna.

— Dar era ambasador, zice unul din cei doi oficiali români, nu mai ştiu cine.

Aş dormi cu capul pe masă, de plăcerea de a fi şi eu, măcar o dată în viaţă, liniştit. Imi place aşa de mult în acest sat („Cum, tati, asta sat?“) încît cred că mă voi face tărăn-circumari.

În această situaţie, nu e de mirare că aproape de 15 ani din acest satuc nimeni nu s-a dus la municipalitatea Vienei să ceară aprobare pentru a se muta în marea metropolă.

Satul acestor oameni nu şi-l părăsesc decît cînd pleacă spre cimitir.

Satul acestor şi atîtea altele.

„Fiermitatea s-a născut la sat“ spunea Blaga.

Cum să facem să mai rămînă acolo?

Parcă am băut şi am mîncat într-un local în care, din clipă-n clipă, ne aşteptam să vină nişte cavaleri şi să ne-ntrebe, clănţănind din armuri, de vorbă. Cavalerii n-au venit. Dar ni-au trimis în schimb — în paharele

cu vin roşu — singele ca semn de frăţie şi încredere în noi.

La toaletă — însă — minune fără seamăn: toate bune, doar chiuvea evacua greu apa. Mai sint şi defecte, mai sint şi probleme, se mai poate, deci, trăi.

Ar fi trebuit să adorm liniştit.

E cinci fără 20 dimineaţa. În Valahia cîntă cocoşii, la această oră, de sare lumea din pat ca la alarma atomică.

Mi-e dor de acasă.

9 ianuarie

Trebuia să mergem la Muzeul de ştiinţe naturale. După cîteva ore de somn (2 ore — 3 maximum) m-am trezit buimac. V. Dinică a venit, punctual ca de obicei, dar i-am mărturisit că nu pot clinti picioarele în interiorul unui muzeu. Sint obosit, tare obosit. Mă supără ochiul sting care e înroşit şi seamănă cu ochii mamei lui Rembrandt. Mi s-a şi micşorat puţin. Sper să nu rămînă așa.

Hotărîm să mergem pînă la un magazin al firmei Philips, ca să-l iau lui Andrei un joc T.V. cu tenis, fotbal, flipper etc. Al citelea om modern sint eu, oare, care dau — măcar pentru cîteva zile — natura pe tehnică?

Reprezentanţa firmei Philips e undeva, în sudul Vienei. Drumul e destul de lung dar ordinea îl face parcă mai scurt. Haosul e mai mare decît orice suprafaţă cit el, ordonată însă.

Ce liniştiţi sint funcţionarii aceştia! Pacea şi confortul le-au dat parcă o superioritate în raporturile cu străinii febrili. Ce ştiu ei? Ce ştiu aceşti austrieci despre lupta pentru dezvoltare? Ei au totul, ei sint pregătiţi pentru ultima cină a veacului. Pe cit de pornit sint eu să nu pierd nici o fărîmă de timp pe atît de calmi sint ei.

Cumpăr setul de jocuri, iau şi nişte casete. Totul e scump în Austria. Cel mai greu e să vrei să împlineşti un vis al copilului tău şi să nu poţi. Şi el să vrea. Şi tu să nu fii în stare. Deocamdată nu mi-a fost imposibil să-l fac fericit pe Andrei cu acest joc.

De fapt cum e în Austria?

E bine. Asta e prima concluzie. E infernal de scump totul. Asta e a doua concluzie. Sigur că ar fi o contradicţie între „bine“ şi „scump“. O simt. Dar n-am ce-i face. E şi bine şi e şi imposibil aici.

Am dat să cumpăr o piine cu cartofi. Avea jumătate de kilogram. Cit o franzelă de 2,20 lei sau cit o „Dimboviţă“. Cînd m-am uitat atent, foarte atent, am simţit că turbez: costa 21,90 şilingi. Jumătate de kilogram de piine intermediară cu cartofi!

Aud că se schimbă uşor leiul în şilingi. 37-40 şilingi pentru 100 lei. Deci cu aceeaşi sumă austrieicii pot cumpăra maximum 2 piini intermediare cu cartofi iar noi, acasă, 30-35 piini intermediare cu cartofi. Piinea e esenţială. Mi se pare că, aici, acum se cuvîne să omagiem — din capitala Austriei — pe înţelepţii oameni care conduc poporul român şi care — forţaţi de capriciile şi mofturile pieţei internaţionale au mărit unele preţuri, dar niciodată preţul pîinii. Sintem într-adevăr o societate imperfectă, dar prefer perfecţiunea noastră accesibilă inabordabilei perfecţiuni din vest. Nu ştiu dacă o ţară cum e Austria, în care mijloacele de producţie cele mai multe sint ale statului, în care impozitele corectează (pînă la 60 la sută) ciştigurile, o ţară cu un guvern condus de un socialist autentic, care-şi începe adresările în cadrul partidului său cu „tovarăşe şi tovarăşi“, dar care nu se opreşte la formulele exterioare ci merge mai adînc, cu un real succes, real şi durabil, între cetăţeni, o ţară în care există atîta respect pentru România socialistă, pentru libertatea şi construcţia ei, o ţară ca aceasta e capitalistă doar pentru că nivelul de viaţă e mai ridicat.

Am constatat — mărturisesc aici prima oară faptul — o anumită concepţie nocivă la unii contemporani. Lor li se pare că a trăi bine — ca individ sau ca obşte — e un afront la adresa socialismului. Cineva nu e, pentru respectivii, comunist pentru că e îmbrăcat bine sau vorbeşte limbi străine sau — şi mai grav — a citit cărţi. Brrr! Cărţi!!! Pericol mare! Sistemul mondial al socialismului este (după părerea respectivilor stîngişti cretini) ameninţat de intelectualism, bunăstare sau libertate de gîndire.

Socialismul e în concepţia lor o îngrămădire troglodită de vise care nu se realizează niciodată, o dragoste ce sporeşte (sau scade prin ordin), o credinţă oarbă în ceva nedefinit, într-un comunism fără etape, un comunism care, ehe, va veni el, ehe. Măcar să ne anunţe pe toţi cînd va veni cu să ne pregătim salopetele de operetă!

Capitalismul este, pentru aceeaşi categorie de indivizi (din România sau din alte ţări, unele răsăritene), tot ce satisface pe om. Apare o marfă bună, vai de noi, ce ne facem, se reinstaurează capitalismul. Işi cumpără cineva — în mod cînstit — o casă, şo pe el, capitalistul şi bişniţarul. Omul nu e om pentru aceşti oameni, dacă nu se încadrează strict între marginile compasiunii lor.

Mă feresc de aceste scheme, de aceste dogme, nu vreau să cad în eroarea ca, după o excursie, să botez Austria altfel decît o va hotări poporul ei, în dezvoltarea lui liberă şi neutră. Dar mă întreb: este Austria o ţară capitalistă? Este Austria o ţară socialistă? Dar, oare, există doar două categorii de ţări? Dacă apare şi a treia? Şi a patra? Cine a hotărît — şi cu ce drept — că în loc de un pat al lui Procust se vor pune două şi atît? Restul nu încapă în internatul nostru cu pedagogii dogmatici.

Eu cred — pornind de la experienţa Austriei şi a altor ţări — că viaţa e niţel mai complicată şi că tabla de valori a planetei nu trebuie îngheţată la ce există. Forţa oamenilor e că vor căuta şi vor descoperi soluţii la care nici nu îndrăzneau să ne gîndim acum un deceniu.

Să lăsăm oamenii să hotărască ei ce sint, ce sint ţările lor, ce fel de lumi vor edifica!

12 ianuarie

Dimineaţă, în zori, împreună cu V. Dinică şi Adrian Nicolae facem o vizită în Piaţa Mare a Vienei. Nu în piaţa gospodinelor, ci în piaţa angoşiştilor. De cîţiva ani s-a terminat această piaţă, o adevărată operă de arhitectură în genul ei, o suprafaţă curată şi excelent organizată, pe care firme de tot felul o exploatează cu o siguranţă de maşini electronice. Nimic nu se strică aici, nimic nu se aruncă, nu există gură-cască, nu există paznici.

Ce vād, vād pentru că vreau să pun umărul acasă. Nu mă interesează organizarea teritoriului lunar pentru că România încă n-are acţiuni acolo.

Nu fac exces de muzee şi cultură statistică, pentru că sint sătul de vorbe, de vanităţi şi de aiureli. Ce vād, vād numai în numele meu.

De aceea — spre mirarea multora — am vrut să vin în piaţă. Ce am văzut depăşeşte orice închipuire. Lucrurile merg fără nici o intervenţie din afară. Nu se ocupă nici primul ministru, nici măcar unii miniştri de aprovizionare. Primarul Vienei e reţinut, de asemenea, de alte treburi.

De comerţ se ocupă comercianţii. Simplu, nu? Dar această simplitate e corolarul unor experienţe de multe ori dureroase, al unor falimente fatale, corolarul altor experienţe nu la fel de bune, fără indoială.

Am uitat să notez ieri plăcerea nebună pe care mi-a făcut-o prinzul pe care l-am luat cu Marin Buhoară şi cu puilul meu, la un restaurant chinezesc din Viena: „Lotus Hans“, aflat la cîţiva paşi de casa noastră. Cîţiva paşi nu ca la noi, ci ca la Viena. Acest Marin Buhoară, un moldovean din Panciu, are alură de diplomat autentic, e plin de farmec şi de bun simţ şi sint fericit să constat, de exemplu, salutul cald cu care-l „vede“ ambasadorul japonez, aflat în acelaşi local chinezesc şi care terminase masa. De fapt, noi am intrat cam după ora închiderii. Personalul micului „Lotus“ se afla la masă. Marin Buhoară a explicat într-o excelentă engleză, pricepută mai greu de chelneriţe, că este cu un prieten căruia vrea să-i arate bucătăria chinezescă. S-a făcut! De fapt, eu ştiam această bucătărie. O ştiam de la Chicago, unde am mîncat împreună cu acel geniu trist şi neînţeles care e Mircea Eliade, în „Chinatown“, adevărat oraş în oraş. O ştiam de la Paris unde am căutat gustul mîncărilor de la Chicago şi, parcă, nu l-am regăsit.

Îi prevād un viitor frumos lui Marin Buhoară. Are tot ce-i trebuie. El nici nu ştie la ce mă gîndesc eu, în vreme ce chelneriţa ne aduce trei feluri de mîncare „Pork Szechuan (hot, adică fierbinte)“, „Pork with bamboo and mushrooms“ şi „Fish-with bamboo and mushrooms“. Sint mîncăturile aflate pe locurile 43, 44 şi 113 în lista aceluia mic restaurant care, atenţie, poate servi oricînd 400 feluri de mîncare. Căci la punctul 302, cerem un compot care mi-a spălat tot fumul din sufler, un compot de fruct exotic „Lychee“ şi lista nu pare deloc pusă în incurcătură.

Cum e posibil? mă întreb. De ce se poate aici şi acasă nu se poate? Culmea e că toate mîncăturile sint făcute din resursele cele mai la îndemînă, nu numai carne, fripturi late ca urechile măgarului, nu numai carne, într-o lume care nu poate, la nesfîrşit, să se rezume la carne. Culmea e că mai ales ţările foarte aprovizionate înţeleg necesitatea de a lărgi gama de produse, de a pune, de exemplu, vara şi toamna la murat porumb mic şi fraged, fasole boabe, mazăre, ceapă, morcovi şi toate minunile. Tocmai aici găsim tot ce poate înlocui carnea, aici, zic, unde vitrinele măcelăriilor gem de carne, scumpă, nu-i vorbă.

Dar acest prăpădit de „Lotus“ nu e numai bine aprovizionat, nu are doar o bucătărie care practic poate răspunde pe loc oricărei comenzi, dar arată şi foarte liniştit, foarte paşnic, arată a loc de odihnă şi reincărcare a bateriilor.

Andrei îmi face o mare plăcere spunîndu-mi: „Ai dreptate, tată, sint cele mai gustoase mîncături pe care le-am mîncat vreodată“. Asta după ce se chinase eroic să inhăţe cu beţele orezului fierc care înlocuieşte piinea.

Mulţumesc pentru masă, Marin Buhoară!

Primul popas pe care-l facem în piaţa cea mai mare e la o firmă de legume şi fructe „Josef Ahorner OHG“. Intrăm fără multe preparative, Adrian Nicolae se salută cu domnul Friedrich Horwath, procuristul firmei. Li explică scurt despre ce e vorba.

Greu de crezut ceea ce aude domnul procurist. Ce e aici? Care poet, cînd vine în Austria, vine în piaţă, aici, între zarzavaturi?

Cititorii mei trebuie să ştie, „zarzavagii“ au nişte birouri comparabile cu ale direcţiei ziarului „Wiener Zeitung“. Nu e mai puţin curat, nu e mai puţin aer modern. Uşile au aceleaşi mişcări parcă feline, maşini de calculat fulgeră mărunt în fuga adormitoare a cifrelor ce intră în relaţie unele cu altele, afară e frig, frig mare, gheaţă măruntă şi urîtă ne troznise sub tălpi.

Apropo: la Viena e interzis a se da cu sare pură pe şosele. Sint supuşi amenziilor pentru folosirea sării şi gospodarii care şi-ar curăţa porţiunile de stradă din faţa casei lor cu sare. Se presupune că sarea singură distruge şi maşini şi şosele şi cineva a hotărît ca pe drum să se arunce pietricele cu pudră sare, un fel de nisip sărat, şi în rest să se curăţe asfaltul. Şi, s-o spun şi pe-asta, se curăţă. Nimeni dintre deputaţi ori funcţionarii municipalităţii nu e pe stradă. În schimb sint pe stradă maşinile special pregătite pentru lupta cu viscolul. Maşinile şi oamenii plătiţi în acest scop. Cineva — un austriac fără patimi — imi răs-punde la întrebarea „De ce nu acţionează şi primarul?“ „Ce să caute primarul? El are treburi! El abia ne-ar încurca într-o treabă pe care n-o cunoaşte“

Domnul Friedrich Horwath, procuristul firmei Ahorner, ne invită la o cafea. Acceptăm invitaţia pentru a putea sta de vorbă pe indelete. Omul n-are timp prea mult, nici noi n-avem timp. E o oră timpurie faţă de faptul că mă culc aproape noapte de noapte după 3. Astă-noapte nici măcar

la 3 n-am adormit. Era 5 și 20 când am stins lumina. Ochii mă dor de oboseală, parcă aș trage un somn acasă, de vreo 30 de ore, și să mă scol cu toate rafturile minții curate. Aș vrea să fiu la Piriul-Rece, de unde am plecat spre București imediat după Anul nou, în vederea ieșirii încoace. Piriul-Rece, cu sălbăticia și puritatea lui, mă cheamă la somn, de undeva, dintr-o amintire nu doar temporară ci și spațială. Mi se pare că aici, în Austria, nu pot dormi. Nici Andrei nu doarme cit ar trebui. Mintea lui parcă e în flăcări. Stă, stă și, brusc, izbucnește: „Tată, ce lucruri am văzut! De ce n-avem și noi acasă vitrine ca astea? De ce e atita lumină?” Stă, stă și iarăși: „Totuși, acasă e cel mai frumos, Aici, lumea parcă n-ar avea rude. Oamenii sint străini”. La care eu îi spun că „Ne sint străini” și el continuă: „Nu e vorba de noi. Ei sint străini între ei”.

Ochiul stâng mi s-a înroșit și pleoapa mi s-a chircit în grozitor. Cred că m-a blestemat „Mama” lui Rembrandt, după ce i-am descris rama inflamată în care îi stau ochii. Stîngul meu a început să mă și doară. Elena, acum aș avea nevoie de căldura mîinii tale, de dragostea ta grîjuitoare. Andrei, săracul, mi-a făcut frecții și pe spinare cu „Diana”, el se mindrește să mă doborîcească; mi-a pus tot felul de comprese de mușetel și picături în ochi; dar, oricum, e un copil. Un copil cu suflet mare și cu probleme mai grave decît i-ar trebui. Elena, mă simt singur în univers, aici în Piața Vienei. Mi-e dor de tine de parcă tu ai cuprinde, în trupul tău dulce și amenințat și în sufletul tău aprins și credincios, cite ceva din toate femeile pe care le-am iubit. Sint nedormit, sint iritat, sint pornit pe tot comerțul mondial și-mi pare rău de ineria multora din cele de acasă.

Procuristul ne dă și cite un coniac, cred că era un excelent „Courvoisier”, lingă cafeaua pe care secretara sa, o tinără, nu tocmai urită în blugii care-i țipă pe coapse, ne-o aduce. Nu am băut dimineața nici cînd învîțam de la Fănuș Neagu cum se duce la gură paharul, lucru pe care — iartă-mă Fănuș — nu-l fac bine nici azi. Dar acum, aici, gust puțin coniac, de ciudă și de nesomn. Mi-e ciudă pentru că am văzut magazinele lor pline și știu că nu ar depinde decît de noi să fie așa și magazinele noastre. Iar nesomnul e al nopților mele de veghe, aici, la Viena. N-am făcut chefuri, legături cu dușmani ai patriei. Tot ce-am făcut am făcut ca să cunosc, să înțeleg și să exprim — aici, în scris — în acest raport către conștiința mea și către cititorul român, tot ce e mai bun, tot ce e mai ușor de învățat și de adus și acasă.

Îți închin nesomnul meu gânditor, dulcea mea țară! Va trebui să facem totul pentru binele tău și pentru bunăstarea celor ce-ți apără libertatea și numele.

Procuristul mă întreabă:
— Cum se explică vizita unui om de cultură într-o piață? Iar Adrian Nicolae imi traduce și îi traduce răspunsurile.

— Cred, domnule, că nimic nu e mai grav pentru un om de cultură decît să mintă și să se mintă. Cultura nu e un fenomen izolat, ea există într-un mediu dat, mediu care are — fatalmente — și o piață. Mă interesează mai cu seamă aspectul: cum stabiliți prețurile?

— De achiziție sau de vânzare?

— Și unul și celălalt.

— Totul — ca să mă exprim concis — e în funcție de realitate. Aflu în fiecare zi adevărul cererii și ofertei. Cu fiecare zi hotărîm ce-i de făcut. Sigur, după o practică mai îndelungată, se poate spune, într-un anumit, ce urmează să se întimpl, luînd în socoteală experiența anilor anteriori. Dar surprizele pot fi fatale.

— Acționați numai la Viena?

— Nu, în toată Austria.

— Cum se stabilesc prețurile în celelalte orașe, în care aveți filiale?

— Fiecare filială își stabilește prețurile în funcție de realitatea de acolo.

— Cum controlați să nu fie evaziuni, prețuri — cum să le zic — mincinoase, să nu fie înșelată firma etc.?

— Există și astfel de controale. Dar baza e libertatea, inițiativa. Dacă n-ai încredere în oamenii care-ți sint subordonați, dacă-i agasezi mereu, ei te fac să pierzi mai mult decît dacă i-ai lăsa în pace.

— Cum adică?

— Adică eu nu trebuie să impun filialei mele din Linz ceea ce ea, filiala nu consideră că-i trebuie.

— Exemple, vă rog, domnule procurist.

— Exemple! Filiala din Linz imi comunică, să zicem, că nu merge salata din România sau nu merg ardeii din Bulgaria. Eu pot să hotărîsc peste capul lor: „Vindeți neapărat salată!” Dar nu iese nimic. În silă, împotriva propriei credințe ei vor acționa în așa fel, încît vor compromite salata aceea. Căi de a obstrucționa un ordin există numeroase, nu credeți?

— Dar numai inițiativa ajunge? Controlul?

— Eu știu, din experiența mea și a altora, cît trebuie să-mi iasă din această afacere. Și subalternii știu. Dacă-mi iese ceea ce mi-am planificat, sint satisfăcut. Lucrul e valabil și pentru cei din celelalte filiale. Controlul nu poate înlocui munca propriu-zisă. Controlul nu poate încurca munca. El e necesar dar discret și fără să ofenseze.

Ne terminăm cafelele.

Pare să fie tirziu pentru noi toți. Mai vorbim despre computerizarea întregii activități de afaceri și, deodată, procuristul spune: „Domnul Adrian Nicolae, care e atît de amabil și blind acum, e ca o fiară cînd e vorba să scoată un ban în plus pentru țara dumneavoastră. Din păcate, produsele care vin din România sint excelente în fond, dar n-au suficiente condiții de exprimare. Sint mai rău, mai stingaci împachetate, nu știu cum să vă spun. Dacă sînteți cumva o persoană influentă în țara dumneavoastră, faceți ceva ca să arate altfel excelentele dumneavoastră produse”.

„Că sint sau nu o persoană influentă, nu știu. Ce știu e că după ce ne luăm rămas bun de la procuristul acestei firme, străbatem citeva pavilioane și mergem la „Fruchtunion”. Acolo, în magazie, văd ce înseamnă ambalaj. Totul e orînduit ca-ntr-o construcție ce urmează să plece spre Lună, mărfuri proaspete din Olanda, Israel, Albania etc.

Să nu uit că, în drum, trecem pe „la țigănci”, adică prin hala cu flori, dominată de o isterie de culori olandeze, o hală mirosind aproape distrugător a miez de flori ce se învîrt în jurul soarelui.

La „Fruchtunion” cunoaștem pe surizătorul domn Hans Kraus, procurist și — în plus — acționar al firmei.

Aici, pe strada Luxemburg, unde ne aflăm, vobele nu-mi mai ajung. Mai ales că, dacă am continua să trîncănim într-un birou călduț, somnul m-ar trînti cu capul de masă. Mă gîndesc cu invidie și grijă la Andrei care încă doarme. Sărmanul va mai trebui să stea — conform prescripțiilor medicilor — încă un trimestru acasă, pentru a-și învinge un sindrom de oboseală și panică. Sper din tot sufletul ca acest drum să-i fi folosit, așa cum pare să și fie, după mina lui optimistă, după cheful lui de cunoaștere și de viață.

Leșim, deci, în magazinele, în depozitele — cum să le zic — de sub firma „Fruchtunion”. Gîndul inițial cu care coborîsem a fost să vedem cuptoarele unde se coc bananele pentru a fi la momentul optim în gurile austrieților, nu doar pe tarabe. De fapt, cuptoarele au o dublă întrebuințare: sint cuptoarele pentru clipele în care bananele trebuie coapte și devin încăperi frigorifice, în perioadele următoare. Folosirea spațiului e mai rațională decît în cele mai aprige speranțe ale noastre. Domnii ce folosesc spațiul plătesc chiria lui din buzunar. Le convine rispa? Nu prea.

— Domnul Dinică, domnul Dinică, strigă un șofer de minicamion, într-o română bănățeană, domnul Dinică, ne-ați uitat? Mai trimiteți-ne și nouă ziare din țară, că ne e dor.

— Da, bine, vă trimit, notează V. Dinică, personaj aproape miraculos prin dinamismul și suplețea lui de gîndire.

Văd, apoi, toate pachetele, pachetele și pachetele, lăzișoarele și munții de lăzi din marea magazie a firmei. O ordine ca-n moleculă. Ușă de descărcare, ușă de încărcare. Totul simplu și clar. Curățenia și acțiunea. Nimeni nu controlează din afară pe cei ce au de dus la capăt treburile firmei „Fruchtunion”. Dar dacă unul greșește, plătește scump. În încăperea în care se preambalează portocale și mandarine, află — citind o banderolă — că fiecare pachet poate fi reclamat cu număr de înregistrare și cine a greșit plătește scump.

Avem multe de învățat de aici, noi cei care vrem binele alor noștri de acasă.

Avem de învățat — înainte de orice — că nimic nu se face fără muncă, o muncă precisă și concretă, avem de învățat și de realizat ideea atît de exactă a președintelui Nicolae Ceaușescu că întreprinderile românești nu mai pot rămîne la nesfîrșit niște firme de asistență socială, niște organizații care dau retribuția indiferent de cantitatea și calitatea muncii tale.

Nicăieri în lume nu se trăiește ușor! Ba chiar din multe puncte de vedere, lumea e mult, mult mai aspră decît credem.

Dar nicăieri nu mai e permisă hărăbăbura. Nicăieri, nimeni nu mai poate îngădui să se trăiască prost pentru că se muncește anapoda.

16 ianuarie

Te induce în eroare acest om, Octavian Groza. Pare puțin aiurit, distrat în orice caz, dar este un om excepțional. La masa restaurantului grecesc unde am stat îndelung de vorbă m-am aflat pur și simplu în fața unei cărți de istorie vie. M-a impresionat pînă la lacrimi preocuparea pentru istorie a acestui om. El este inginer, dar are o vocație umanistă rară. Sufletul lui Octavian Groza mi-a dezvăluit blinde arheologii în sinea lui și m-a purtat prin vechea Dacie — pămîntul strămoșilor noștri.

Ne legase mai de mult preocuparea comună pentru binele științei românești, și acum mi-e dat să observ că nu întimplător. Ci din aceeași pornire adîncă de respect față de trecutul nostru glorios. Nu poate iubi viitorul cineva care disprețuiește trecutul acestei patrii. Căci viitorul este cel mai apropiat trecut al nostru. Noi vom face din viitor partea noastră de trecut. Și-n măsura în care vom ști să prefacem prezentul și viitorul într-un trecut glorios, și acest viitor al patriei noastre va avea viitor.

Octavian Groza vorbește despre Valea Streiului, despre ciudatele aluvii de-acolo, despre minierii pămînturilor zărandene, despre Geoagiu și despre Deva. Ochii i se aburesc de lacrimi mărturisindu-mi că există niște memorii extrem de bogate ale tatălui său, dr. Petru Groza. Unde-or fi aceste memorii? Cînd ne va fi dat să le citim? Iubim și minunat fiu al patriei, Nicolae Ceaușescu, cînd ne veți obliga să scriem adevărata istorie a poporului român? Așteptăm și ne e teamă să nu îmbătrînim în speranță.

Și mă mai impresionează la Octavian Groza întimitatea pe care o creează vorbindu-mi despre valori din țară, despre oameni deosebiți, despre inginerul Alexandru Forje și despre statuia încă o dată plină de sînge în memoria noastră a martirului Horea.

Discuția trece de la una la alta. E parcă un dialog de oameni care-și spun cit mai multe după ce au avut gurile pline de pămînt. Iată, Janis ne aduce încă o sticlă de vin negru. E un vin austriac, încă o dată spun, un vin bun și curat. Nu-i un vin grecesc, dar cînd ridici sticla așa cum stau cu fața spre fereastră, parcă ningea în ea. Și de aici se vede atît de bine o parte a palatului Belvedere. Amin pe cit posibil drumul la Belvedere, deși mi-e foarte la îndemînă să intru. Amin întîlnirea unui român cu acest palat al unei umilințe și al unui dezastru.

Octavian Groza imi vorbește acum despre Valeria Vlaicu, sora marelui temerar, aviatore de la vîrstă de cinci ani. Aviatore încă de la acea vîrstă pentru că trebuia să încerce cineva un avion, un aeroplan mai bine zis, și nu se putea s-o facă un om prea greu. Ce interesantă variantă a meșterului Manole s-a petrecut în acea clipă în viața lui Vlaicu, care și-a așezat sora în construcția zburătoare. Cine dintre noi — hai să fim sinceri — oameni moderni ce sintem, oameni ce se sacrifică mai ales în idee și care au uitat gustul durerii celei adevărate; cine dintre noi și-ar așeza sora în vîrstă de cinci ani nu într-un avion de încercare, dar într-un avion foarte sigur, verificat și ultraverificat? De aceea îl întreb pe Octavian Groza de unde știe atîtea despre Vlaicu, deși înțeleg că Octavian Groza e unul dintre ardelenii care iubesc Ardealul cu patimă și cu minuție. Aveam să primesc peste citeva zile o carte despre care aveam să-mi formeze eu insumi părerea pe care mi-o spunea la masă la Janis acest blind prieten și anume că e o carte a celui mai bun istoric al aviației noastre, Constantin Gheorghiu.

Mă uit la Octavian Groza, și cum ningea afară, și cum băiatul meu e lingă mine, și cum știu că sint verigă într-un lanț și că toți sintem verigi în lanțurile genea-

logice, îl simt pe Octavian Groza plecînd încet prin nîsoare spre Tebea, unde se află monumentul lui Avram Iancu, străjuit de cei doi prieteni sfinți ai luotelor sale, Ion Buteanu și Simeon Groza, străbunicul lui Octavian. Omul de lingă mine se trage încet în părinti, în strămoși și clopotul din Tebea bate blind în memoria mea, invadînd aerul din jurul palatului Belvedere Palat Belvedere! Catedrală a sfințirii transilvane! Primește bătaia de clopot muștrător a dulcii Tebe, catedrala luptei pentru dreptatea Transilvaniei!

— Cum o să fie din secolul 13 biserica din Densuș? se întreabă Octavian Groza.

— Cum o să i se spună Sarmisegetuzei Sarmisegetusa, cînd componentele ei sint Sarmis și Egetia?

— Ce facem cu statuia din strada Furtunii sau Ștefan Furtună nr. 4 din București, care aparține lui Da Vinci și pe care prințul Știrbei a adus-o în țară? se întreabă Octavian Groza.

— De unde vine aurul în gura Streiului?

— Nu putem oare întreprinde nimic pentru ca să nu se distrugă calendarul dacic de la Orăștie?

Orice patriot adevărat se cuvine să simtă orice problemă a patriei ca pe problema sa personală. Pentru că nimic nu justifică lipsa noastră momentară din istorie. Istoria nu face apel nominal în fiecare zi și tot ce se va realiza rău în cursul vietilor noastre ne va putea fi reproșat — chiar dacă nu noi am fost autorii aceluia rău — în numele decontului obștesc.

19 ianuarie

Sintem în clădirea agenției economice, în sala de festivități. Mulți oameni. Se uită atent la mine. Mă cîntăresc ba politic, ba comercial. Ne așezăm la masă, Octavian Groza și cu mine, și insistăm să vină din sală la masă, așa cum se cuvine, și șeful agenției economice, omul atît de interiorizat și discret care e Marin Ceaușescu. Într-un tirziu acceptă să vină, se uită în jos, e jenat, nu vrea să iasă cu nimic în față. Ce să caute dumnealui într-un prezidiu la o întîlnire cu un scriitor, dar eu știu cite poezii recită în momentele de intimitate acest admirabil om și-l chem în continuare și începe discuția propriu-zisă.

De la Viena toate lucrurile par simple. Chiar și ne e mi se părea mai simple de acolo, numai că bateriile se descarcă pînă la București și precis că multe dintre cele pe care le visez aici într-un fel, le voi transporta cu avarii pînă-n țară. Simple li se par unele lucruri și celor care, rămînînd pe de-a-ntregul patrioți români, lucrează în stăinătate. Ei încep să se dezvețe de necazurile de-acasă deprinzînd necazurile din locurile unde muncesc. Nicăieri în lume nu se trăiește gratis, nicăieri în lume nu se trăiește ușor. Dar altfel de probleme se pun la București și altfel de probleme se pun la Viena.

Din această diferență de situații se nasc citeodată viteji ale absenței. Ei, ei, dacă aș fi eu acasă ce-aș face? I, sau Bine, măi fraților, de ce așa și pe dincolo acasă?, sau Să mergi acolo și să spui adevărul, ca să se termine odată cu....

Toate-s bune numai că nu se ia în considerare sistemul adevărat de relații de la București.

Una dintre întrebările cele mai frecvente este de ce sint trimise din țară în străinătate produse de proastă calitate. Cum se permite așa ceva, cum folosește asta, de ce nu criticăm aspectul, de ce încurajăm existența unei reviste de propagandă românească în străinătate, foarte proastă, de ce nu luăm atitudine, pe cine credem noi că putem minți, cum vrem noi să fim competitivi cînd n-avem grijă de finisarea produselor noastre?

Foarte revoluționari oamenii și foarte îndreptățiți în tot ce zic. Numai că răspunsul trebuie să înceapă de la cauze. Multe lucruri s-ar rezolva dacă li s-ar descoperi adevărata rădăcină. Pentru că necompetitive nu sint numai unele reviste ale noastre. Necompetitive sint și unele produse fizice. Necompetitivă e citeodată și munca unor trimiși români în străinătate. E foarte ușor să faci curat în gîd rău altuia, mai ales că nici nu faci, doar zici că faci. Dar e foarte greu să te apuci să-ți rezolvi problema propriei tale grădini.

Dialogul mă încîntă prin întrebările lui acute și oamenii imi spun că-i încîntă prin răspunsurile la obiect, curajoase și personale. Majoritatea întrebărilor încep cu de ce? Doar unele imi cer să explic situații. De exemplu situația din medicină, situația din sport, și altele.

În orice caz, constat la acești compatrioți aflați temporar la Viena, în afara unui patriotism foarte accentuat, o lipsă de prejudecăți emoționantă. Probabil că scos din mecanismele mărunt ale diverselor grupuri din țară, ei judecă situațiile mai puțin implicați în ele, mai obiectivi, mai la sursă.

Și, mai ales, ei judecă în funcție de interesul țării aici. Căci dacă acasă mai putem să ne-amăgim citeodată cu vorbe, aici, în străinătate, nu poți vinde vorbe străinilor, partenerilor comerciali și economici. Nu-i bun produsul, nu țî-l ia nimeni. E bun cutare produs nou, ești întrebă de el și ești supus ofertelor.

Vorbim despre Kozac, despre roata motoare, despre Leontopol, despre Antena vă aparține, despre Florea Dinu, despre Ioan Pușcaș, care le-a lăsat o excelentă impresie trecînd pe aici și în fine, mă roagă să le citesc ceva, să le cînt ceva.

De recitat le recit și încă plin de succese dar de cîntat nu pot să le cînt, pentru că nu știu să cînt. Și-atunci, pentru a le arăta organicitatea artiștilor moderne bune din România, le spun:

— E cu mine aici un tînr în vîrstă de nici 10 ani, care întimplător e băiatul meu, pe care-l voi ruga să vină în față — Hai, vino, Andrei — și să vă cînte ceva.

— Ce să cînt, tati? se îngălbenește Andrei.

— Cîntă un cîntec al lui Zubașcu.

Fîstăcîndu-se la început și simțîndu-și buzele uscate, dar reușind cu efort care i-a făcut de multe ori bine și tatălui său să exprime, Andrei cîntă și cîntă toată sala cu el. Își răsucește mîinile, îi văd degetele tremurînd, dar este extraordinar de fericit că de azi încolo el, Andrei A Păunescu, încetează de a mai fi doar fiul lui Adrian Păunescu și devine și puțin independent. Visează, cu siguranță la clipa cînd cineva va întreba despre mine cine-i ăla și l se va răspunde: E tatăl lui Andrei Păunescu.

Minunații oameni ai ambasadei și agenției economice ale României la Viena imi aplaudă băiatul și mă bucur încă o dată că n-am trecut prin viața deapăba.

ianuarie, 1979

*) Alte fragmente din acest jurnal au apărut în „Flacăra” nr. 35 din 28 august 1980.

RUGBY

Bilanțul unui antrenor

De curind, a intrat în cadrele de rezervă ale armatei, cu grad de colonel, distinsul nostru prieten Petre Cosmănescu, a cărui personalitate se cuvine a fi cinstită deopotrivă de către toți iubitorii sportului cu balonul oval. Aportul său în propășirea și prestigiul rugbyului românesc, atit pe plan intern cit și internațional, este demn de a fi subliniat, într-o clipă atit de impresionantă cum este aceasta, în care se determină un fructuos bilanț.

Printre meritele sale cele mai deosebite se numără și acela de a face parte din rindul membrilor fondatori ai clubului A.S.A., în anul 1947, apărându-i totodată și laudabilă inițiativă a înființării echipei de rugby în cadrul acestui club (1948).

Între 1955—1958, devine șeful Serviciului de instruire sportivă, pentru ca, din 1958, fostul jucător să fie numit până în 1980 antrenorul secției de rugby „Steaua” pe o îndelungă și remarcabilă perioadă, 23 de ani încheiați. Dacă televiziunea s-a arătat atentă față de acest moment festiv, acordându-i un bine meritat medalion, cu atit mai firesc ne-am simțit datorii, noi, colegii de generație, să ne îmbrățișăm prietenul și să-i adresăm o caldă felicitare. Colțul sportiv din locuința sa ne-a primit cu o sumedenie de obiecte evocatoare, vase și cupe de toate aspectele și mărimile, fanioane, medalii, plachete, busturi și diplome așezate la loc de cinste, alături de o cuprinzătoare bibliotecă.

Cîndva, în anii din copilărie și adolescență, îl cunoscusem pe stadionul Federației (azi — Tineretului) pe acel tinăr blond, cu o ținută athletică impecabilă, cu un profil care, fără a fi prea hiperbolic, amintea de Davidul michelangelic și pe care prietenii îl tachinau cu un nume edulcorat și destul de nepotrivit — Bombonel! Astăzi nu-mi mai vine nici pe departe să-l numesc așa, decit pentru citeva clipe, spre a ne reaminti împreună, cu optica deplinei maturității, performanțele unei tinereți avîntate. Prin anii 1939—1940, Bombonel era campion de juniori la triatlon, pentru ca în 1941 să obțină și titlul de campion al junilor la pentatlon, cu unele rezultate considerate de excepție, pe atunci. Pregătirea lui Petre Cosmănescu — adolescentul — era, ca de altfel a mai tuturor dintre noi, multilaterală și polisportivă, fiind înscris în mai multe cluburi, și practicînd voleiul, baschetul, handbalul, atletismul, polo și în sfîrșit rugbyul la Sportul Studentesc, unde a împărțit de două ori bucuria campionului în anii 1945—1947, jucînd aripă și centru. Asemenea bucurii au fost reeditate și în cadrul echipei „Steaua”, cu care a mai cîștigat cinci cupe și încă trei titluri de campion, în 1949, 1953 și 1954.

Sub auspiciile sale ca antrenor, formația de rugby „Steaua” a mai cîștigat încă nouă titluri de campioană, fiind totdeauna în primul pluton al frunțașelor noastre rugbyiste, și însușindu-și încă multe alte trofee și cupe, printre care două internaționale: „Citta di Parma” și „Trofeo di Napoli”. În plus, a stabilit, cu începere din 1966 pînă în prezent, o tradițională partidă anuală în compania echipei de rugby a Armatei franceze, iar din 1974 s-a adăugat confruntarea prietenească cu echipa Academiei de Aviație „Iuri Gagarin”.

Din rîndurile echipei Steaua au fost mereu prezenți numeroși jucători la lotul național, iar într-o perioadă de 12—14 ani, Petre Cosmănescu a fost deseori cooptat în colectivul de conducere al echipei reprezentative, participînd și la cucerirea campionatului european (F.I.R.A.) în anul 1975, cînd a dobîndit și titlul de antrenor emerit și în 1977. Ordinul Muncii, Meritul Sportiv și Diploma de onoare C.N.E.F.S., iată alte distincții care adăugă la laurii petliței militare, pe acela ai sportivului de elită. Deși pensionat, Petre nici nu vrea să audă de o stagnare a activității sale. Îmi precizează astfel: „Voi continua să slujesc rugbyul, ca membru al Biroului federal de rugby, cu sarcina de a coordona munca antrenorilor și comisiilor de selectare pentru diferite loturi. Totodată, proiectez un manual de tehnică, tactică și antrenament în rugby, pe care-l consider absolut necesar”.

Deci, am adăuga noi, dacă bătrînețea fizică tînde, fatalmente, să devină o certitudine, în schimb spiritualitatea și sufletul inflăcărat al omului nu se pensionează niciodată!

TUDOR GEORGE ■

CE RĂU V-AM FĂCUT ?

Să facem „pace”!

Nu spun o noutate că performanțele fotbalului nostru de pînă acum sînt de mic răsnet. Participarea în etapa finală a unui singur campinat mondial (loc ocupat prin jocuri și nu ca invitați) a fost maximum ce am obținut pînă acum. Evident, ne referim la nivelul seniorilor, fiindcă cu juniorii, uneri, am mai reușit cite ceva. La cluburi, cu toate că au fost echipe care au făcut loturi de internaționali, prin transferuri preferențiale, acestea nu s-au dovedit competitive (ca suratele lor din alte discipline!). Iată că acum, la început de drum pentru „Mondialul '82” din Spania, după o selecție cernută ani de zile sub „furcile caudine” ale presei, ale pasionaților care cereau să joace cînd anumite „vedete”, cînd tineri, cînd „bătrîni” etc., ECHIPA TRICOLORILOR și-a găsit, consider, STRUCTURA necesară calificării. Conducătorul efectiv de CNEFS (Federația este subordonată, Biroul federal n-are forță de decizie, iar Comitetul federal, ce să mai vorbim!), naționala noastră poate și trebuie să fie prezentă la acest festival al elitei mondiale. Formularea acestei necesități impune adeziunea totală și dezinteresată a noastră, a tuturor celor ce trăim în, din și pentru fotbal. Mă gîndesc, mai întii, la cluburile care să răspundă de ridicarea jucătorilor la forma maximă a potențialului cerut de jocul competitiv internațional (acasă și pretutindeni). Apoi, la tratamentul aplicat jucătorilor de lot (și tuturor fotbalistilor, în general) de către toți

competitorii, coechipierii și adversarii, arbitri, public ș.a., pentru a fi permanent prezenți în echipe și nu prin spitale, pe banca suspendaților ș.a.m.d. În sfîrșit, la „înmuierea” atmosferei de blamare și la „înăsprirea” celeia de stimulare pentru o conștiință și o conștiințozitate de orgoliu național, patriotic. Ei, jucătorii, fiind de acum bunuri naționale. Și dacă țări mici, ca Uruguay, ca Olanda, ca Ungaria ș.a. s-au putut afirma în fotbal, de ce să nu putem urma și noi, în fotbal, politica propriei noastre țări, mică în spațiu, dar măreață în fapte? În acest „război”, să facem „pace”. Adică să punem punct disensiunilor, să ne probăm onestitatea, curajul și competența, să fim fermenții care coagulează activitatea echipei naționale, pentru ca ea să urce în ierarchia mondială, chiar pe una din treptele podiumului. Dacă nu așa crede că reușita stă în unirea forțelor noastre, în mobilizarea tuturor în ton cu imperatiivele obținerii galoanelor la care ne obligă startul foarte bun luat, ar trebui să abandonăm dragostea fără limită oferită, o viață întreagă, ca omagiu fotbalului nostru românesc. Cu atit mai mult cu cit milioane și milioane de concetățeni cred în noi, iar alte sute de milioane încep să simtă că lingă Dunăre și Carpați fotbalul românesc cucereste poziții solide și din ce în ce mai temeinice. Verdict al adevărului, ce va elibera spiritul multora de prejudecăți ridicole, rămînd în vastul STADION al țării ca o generație de glorioase amintiri de stimă și respect.

A venit vremea să acționăm uniți și, mai mult decit atit, să credem în șansa acestui demers.

CONSTANTIN TEAȘCA ■

OMUL CARE JOACĂ

Nu ne mai bate nimeni!

Orice întrerupere a sezonului oficial este pentru lumea fotbalului un prilej firesc de a opera că ceea ce va începe curind va fi pregătit mai bine, înnoindu-se și sub aspectul, atit de dorit, al unor îmbunătățiri organizatorice. Este normal. Jocul distractiv al societății este, de multe ori, și oglinda ei. Calitatea și, mai ales, adevărul folositor al imaginii depind de felul în care este îngrijit și prezentat subiectul ce se privește în ochii și mintea opiniei publice. Ar trebui ca fotbalul — fiind joc — să fie independent de datele reale ale societății. Regulile sale, atit de conservatorist așezate și, deci, greu de schimbat, ar trebui să-i permită o existență proprie, direct proporțională cu posibilitățile sale de a se întreține trăind pe propriile-i picioare.

În toate acestea, puțin înțeleg că fotbalul este jucat și trăiește prin forța umană care încearcă să-și jertfească ceva din propria ființă, în convingerea ipotetică că mica investiție spirituală va fi răsplătită cu beneficii mai mult decit compensatorii. Dar totul e, de prea multe ori, fum măturat de vînt...

Oricum, cit de mult am încerca să credem că fotbalul poate și trebuie să fie independent, datele reale ale existenței sale ne readuc pe pînînt, amintindu-ne că și pentru el este criză. Astfel, Liverpool cîștigă anul trecut campionatul Angliei, dar îi mai lipsesc 2.000 de spectatori de meci pentru a-și acoperi cheltuielile... Italia aruncă pe tapet afacerea „tomanerro”, redevine pentru moment „mama justiție” în ochii lumii, dar o întoarce foarte repede, absolvind acuzații de incidență legii penale și făcînd din statuile jurisprudenței romane mici umbre căzute în desuetudine. Am dat numai două exemple (aveam mult mai multe), dar ele sînt exemplificatoare pentru că sînt de ordine bugetară, de... „ordine-n” dezordine.

Încercînd să gîndesc ceva în acest sens referitor la fotbalul nostru, simt că va

trebui să sufăr din nou, intrînd în amănunte. Cu toții știm de ce suferă pacientul numit fotbal românesc. Acum, pare că se află într-o stare acceptabilă, medicamentul Anglia ajutîndu-l într-un moment dificil. Dar boala este boală... Noi trebuie să lăsăm fotbalul să se administreze singur pentru că numai astfel poate deveni sănătos și adevărat. Cei care, aparent, îi poartă de grijă, ocupîndu-i funcțiile de ajutorare, mai mult se vindecă sau se „vitaminizează” pe ei. Fotbalul nu trebuie tratat și privit ca o refacere generală a celor care sînt pe lingă el. Dacă este întreținut și organizat adevărat, el este capabil să-i mulțumească onest pe toți aceia care îi trăiesc evenimentele. Să nu-l subjugăm micilor noastre porniri, să-l servim cu credință, să-l ajutăm ca, sub protecția și prin munca noastră, să crească singur.

Soluția este simplă. Fiind puternic, lăsați-l să se administreze singur, ajungînd să se ordoneze prin prețul muncii sale — acela al autogestunii. Era să uit, o ultimă soluție de incurajare i-a oferit-o, de curind, o versificație cu tentă de ajutor în toate a muzici noastre ușoare. Melodia grupului „Cîntați cu noi”, aparținînd compozitorului George Grigoriu, dedicată echipei naționale și prezentată ca piatră filozofică a fotbalului nostru pentru noul sezon, mi se pare revelatoare prin felul în care se crede că jocul acesta poate să ne aducă succese. Iată: „România, haide România! / Înainte, șut și gol / România, haide România! / Învingători să fim /...” Urmează ceva cam în același sens, după care finalul pildurilor în rezolvări „Haideți măi băieți / Înainte măi băieți... / 1—2—3 — șut și gol / România, haide România! / 1—2—3 șut... gol /...”

Avînd asemenea soluții dezinteresate, cred că în afară de noi înșine nu ne mai poate bate de acum înainte nimeni.

CORNEL DINU ■

Scurt, foarte scurt

Sărînd 2,15 la Vilnius, în cadrul Cupei U.R.S.S., Sorin Matei s-a clasat al doilea. Performanța e cu atit mai notabilă cu cit atletul nostru a fost singurul junior din cei 19 concurenți ai probei. ● Aflată, după cum se știe, în turnee în America de Sud, naționala de tineret are ca antrenori pe Cornel Drăgulin și Viorel Kraus?! În promovarea ultimului a decis, se pare, faptul că el a antrenat în sezonul trecut pe ROVA Roșiori, locul 15 în divizia B?! ● Juniorii clujeni au dobîndit 15 titluri de campioni la patinaj viteză, ca o dovadă că antrenorii Mihai și Horia Timiș au muncit serios și frătește. ● Tirul românesc a dat, săptămîna trecută 2 noi campioni balcanici, ambii pe distanța de 10 metri. Romulus Nicolescu a cîștigat la puscă seniori, iar Mihai Dragomirescu la pistol juniori. ● Plecată spre Italia, echipa de fotbal Dinamo n-a ajuns nici pînă la Pitești?! La kilometrul 39, pe autostradă, autobuzul care-i purta pe Dinu și compania spre Ferrara și Pisa a intrat într-un camion cu Pepsi, avariindu-se. Jucătorii s-au ales doar cu o sperietură. În schimb, incidentul e o nouă dovadă că fotbalistii nostri nu fac casă bună cu băutura numită Pepsi. ● Aducem aminte federației de fotbal că a rămas datoare opiniei publice cu citeva răspunsuri. Ne interesează, în mod special, ce sancțiune i-a fost dată arbitrilor Gheorghe Ispas din Constanța, autorul „racialmalei” numărul 1 a sezonului. Chiar dacă a nins afară, grosolana acțiune a lui Ispas, care a mistificat rezultatul partidei Steaua — „U” Cluj-Napoca, nu poate rămîne nepedepsită. ● Cîștigînd la birnă, gimnasta româncă Ecaterina Szabo a ocupat un meritoriu loc 3 la individual compus în concursul internațional de la Los Angeles. ● Reputat comentator sportiv și redactor șef al ziarului parizian „L'Equipe”, Henri Garcia e de părere că „ascensiunea echipei României este un cîștig pentru rugbyul mondial”. De acord. ● Arbitrul de hochei Ștefan Enciu confundă tot mai des patinoarul cu mahalalele de altădată. El și-a înjurat, în gura mare, citiva colegi, pe Constantin Ștefănescu și, recent, pe Gheorghe Mureșanu, l-a lovit cu pumnul pe Radu Dobrescu și l-a bruscat, în mai multe rînduri, pe Ion Florescu, vicepreședintele Colegiului de

arbitri, dar federația s-a făcut, de fiecare dată, că plouă?! Ziarul „Sportul”, vezi nota intitulată „Un arbitru care s-a eliminat singur”, și revista „Săptămîna” au criticat aspru abaterile lui Ștefan Enciu, dar acesta a continuat să arbitreze și, fi-rește, să injure ca și cînd nimic nu s-ar fi întîmplat?! Tăcerea federației e cel puțin suspectă. Așteptăm un răspuns grabnic și lămuritor. Vom reveni. ● În ziarul județean „Viața nouă” apare, de citeva săptămîni, un interesant și documentat serial, „File din istoria sportului gălățean”. Primele fragmente s-au numit „Așa a apărut boxul”, „Gloria C.F.R., cea dinții asociație muncitorească” etc. ● Remintim pe această cale colegilor de la ziarul „Sportul” că regula după care un subiect și predicat nu se pune virgulă tinuă să rămînă în vigoare. Asta propo de titlul, vezi ziarul de marți, „Greul, abia acum începe”. În materie de gramatică, pentru unii pare să fi început mai demult. ● Întrecerile diviziei B de hochei au fost cîștigate, anul acesta, de echipa Clubului sportiv școlar din Odorheiu Secuiesc. Victoria băieților din Odorheiu s-a decis pe gheața noului patinoar artificial din Sfîntu Gheorghe. ● Cităm din săptămînalul „Orizont”, care apare la Timișoara: „am așteptat cu interes un interviu cu Marcel Răducanu, scotit cîl mai bun fotbalist din '80 (el însuși recunoștea că e nepot de-al lui Dobrin!); ei bine, cu excepția fazei marelui gol din meciul cu Anglia, reportajul a fost ratat, pentru simplul motiv că cei doi interlocutori n-aveau ce să-și spună; cu „cel mai bun fotbalist”, declar că am văzut „cel mai prost interviu”. Păcat de talentul lui Marcel Răducanu și de pretențiile celui alt! Păcat, zicem noi, mai ales de primul. Coplesit de rătățiile și biuziile lui Sorin Satmari, Marcel n-a putut, săracul, s-o scoată la capăt. ● Transferat de la Alexandria la Pitești, tinărul jucător Pană își satisface, în prezent, stagiul militar în Capitală. ● Aflăm că antrenorul Ion Ionescu a fost demis de la conducerea tehnică a Rapidului. În timp ce echipa se găsea în pregătiri la Poiana Brașov, Ion Ionescu locuia cu familia la alt hotel, venind la sedințele de antrenament ca musafir?! Sesizată, conducerea secției și a clubului a făcut un control inopinat, constatînd și alte nereguli. Se vorbește tot mai insistent despre reîntoarcerea lui Ion Motroc în Giulești, acesta urmînd să colaboreze cu o altă fostă glorie a Rapidului, Nichi Dumitriu.

Flacăra Redacția · București, Piața Scintei 1, căsuța poștală 3312, cod 71341. Telefoane: 17 60 10, 17 60 20. Interioare: Sector publiciști comentatori (Ilie Purcaru, Nicolae Cristache, Neiu Ionescu) — 2558 2566; Secția politică-economică (Lionel Nitescu, N. Gr. Mărășanu, Ion D. Goia) — 2566; Secția cultură-cenoclu (George Arion) — 2560; Secția probleme social-cetățenesti (Adrian Dohotaru) — 2566; Sector știință-sport (Ovidiu Ioanțoia, Liviu Timbus) — 2559; Secția reportaj-anchete (Mihai Pelin) — 2600; Scrisori, teletext (Mihai Stănescu, Marga Nedelea) — 2130; Sector fotoreportaj — 2528; Secretariat de redacție (Dan Birlădeanu, Ion Predoșanu) — 2123, 2563, 2072; Administrație 17 78 32 și 17 60 10 — interior 2124; secretar responsabil de redacție (Tudor OCTAVIAN — 17 60 10 interior 2550); redactor șef adjunct (Nicolae ARSENIE — 17 60 10 interior 2128); redactor șef 17 60 10 interior 2176 Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scintei”. Cititorii din stăruitate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — Departamentul Export Import presă, P.O. BOX-136-137, telex: 1 1226, București — strada 13 Decembrie. Paginatori: Stăncescu Ion, Dan Marcu și Popa Eugen.

Redactor-șef: ADRIAN PĂUNESCU